

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับการพัฒนาค่านิยม
 วิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ที่เรียนด้วยการสอน
 โดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง และโดยวิธีสอนตามคู่มือ
 การสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

ปริญญาโท

ของ

อนัน ปันอินทร์

๒๗ พ.ธ. ๒๕๓๔

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา

เมษายน ๒๕๓๔

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานินพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....
(ผศ. ตรเนตร อักษรสวัสดิ์)
.....กรรมการ
(รศ.ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)

คณะกรรมการสอบ

.....
(ผศ. ตรเนตร อักษรสวัสดิ์)
.....กรรมการ
(รศ.ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)
.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร.ชติมา วัฒนาศรี)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานินพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่...๕...เดือน...พฤษภาคม...พ.ศ. 2534

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์ และให้คำปรึกษาแนะนำอย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.เนตร อัสสวัสด์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์ กรรมการที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.ชุตินา วัฒนศิริ ที่กรุณาร่วมเป็น กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม และอาจารย์วนิดา ชรรมาณิกเจริญ ที่กรุณาตรวจแก้ไขบทคัดย่อ ภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของท่านอาจารย์เป็นอย่างมาก และขอกราบขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.นาคยา ปิณฑานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรลดา แสงปัญญา รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ และอาจารย์จิตรีชา ไชยศรีพรหม ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาคำนิยม

ขอขอบคุณท่านผู้อำนวยการโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดสังคมศึกษา รองหัวหน้าหมวดสังคมศึกษา อาจารย์นิลาลักษณ์ คูหา และนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณอาจารย์ใหญ่สุนทร วิไลลักษณ์ อาจารย์สุวัฒน์ วิวัฒน์ชาณท์ อาจารย์สมชัย เอี่ยมจินดา อาจารย์สุริยา ธารวรรณ อาจารย์รัชโณภท ทองสุทธิ อาจารย์กรรณิการ์ ชำติมนตรี อาจารย์ประสิทธิ์ แสงสุขศรี อาจารย์ไทรเทพ หนีโก อาจารย์ทวิศักดิ์ จงประดับเกียรติ อาจารย์ชุตติศักดิ์ สิงห์อุดร และคุณกมล แมลงทับ รุ่งธีและรุ่งนงกลุ่มการสอนสังคมศึกษาที่ให้ คำแนะนำและเป็นกำลังใจเสมอมา

ท้ายสุด คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัย ขอมอบให้เป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้อุปการะคุณทุกท่าน

อนัน ปันอินทร์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	2
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	27
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนสังคมศึกษา	28
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา	33
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับระดับการพัฒนาค่านิยม	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการพัฒนาค่านิยม	56
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	57
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	58
การกำหนดประชากรและควรเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	58
แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง	59
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและวิธีสร้างเครื่องมือ	60
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	66

บทที่	หน้า
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	70
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	70
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาหลังการทดลอง	
ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	71
การเปรียบเทียบระดับการพัฒนาค่านิยมวิชาสังคมศึกษาหลังการทดลอง	
ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	72
การศึกษาระดับการพัฒนาค่านิยมของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา	
ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง	73
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	75
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	75
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	75
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	76
การวิเคราะห์ข้อมูล	77
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	77
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า	78
ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	88
ภาคผนวก ก	89
ภาคผนวก ข	90
ภาคผนวก ค	98
ภาคผนวก ง	138
ประวัติย่อผู้วิจัย	206

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง	59
2 ตัวอย่างตารางวิเคราะห์หลักสูตร	65
3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือการสอน ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา	71
4 เปรียบเทียบระดับการพัฒนาค่านิยมของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือการ สอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา	72
5 ศึกษาระดับการพัฒนาค่านิยมของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างก่อนและหลังการทดลอง	73
6 ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความยากมาตรฐาน (Δ) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส. 204 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	91
7 ค่าอำนาจจำแนก (t) เป็นรายชื่อของแบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยม ..	92
8 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	94
9 คะแนนระดับการพัฒนาค่านิยมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	96

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 องค์ประกอบของพฤติกรรมมนุษย์	14
2 ผลลัพธ์ที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์	15
3 กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง	17
4 ขั้นตอนแสดงการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	20
5 ขั้นตอนการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา	21
6 เปรียบเทียบการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือ การสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา	22
7 ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกค่านิยม	26
8 ลำดับขั้นพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตนิสัย	43
9 รูปแบบการพัฒนาทางด้านความรู้สึกตามแนวคิดของกรรณ ไร่วัลและคนอื่น ๆ ...	44
10 การเกิดค่านิยมในบุคคล	48
11 ตัวอย่างแบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยม	64
12 กราฟแสดงระดับการพัฒนาค่านิยมก่อนและหลังการทดลอง	74

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัญหาทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมและจริยธรรมซึ่งพบมากในนักเรียนวัยรุ่น ได้แก่ นักเรียนขาดความรับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัย ขาดการตรงต่อเวลา ขาดความซื่อสัตย์ ไม่ประหยัด เหล่านี้เกิดจากการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของหลักสูตร (นาคชา ภักธสงไทย. 2524 : 15) และจากการสรุปผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่ว่านักเรียนปฏิบัติตนได้ไม่ถูกต้องในเรื่องสิทธิหน้าที่ การทำงานเป็นหมู่คณะ ความซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัยในตนเอง เคารพกฎเกณฑ์ในสังคม ศรัทธาต่อระบบประชาธิปไตยและ แก้ปัญหาด้วยสันติวิธี และนอกจากนี้ยังพบอีกว่าระดับจริยธรรมด้านไม่สัจธรรม ทิริโอตปะและ อุตสาหะ การไม่รู้จักพึ่งตนเอง คุณงามความดี อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ (กรมวิชาการ. 2532 : 35-37)

ในเรื่องค่านิยมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ระเบียบวินัย การทำงานเป็นหมู่คณะ เคารพกฎหมาย เสียสละ ศรัทธาต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย (กรมวิชาการ. 2532 : 25) ถือได้ว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต หน้าที่ของโรงเรียนต้องหาวิธีการให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่เป้าหมายของหลักสูตรโดยเร็ว (นาคชา ภักธสงไทย. 2524 : 6) โดยเฉพาะเป้าหมายของหลักสูตรฉบับที่มีการปรับปรุงโดยกรมวิชาการ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งจะประกาศใช้ในปีการศึกษา 2534 ได้กำหนดเป้าหมายของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไว้ว่า "เพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมกับตนในการทำประโยชน์กับสังคม" และนักเรียนต้องมีคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ที่สำคัญกล่าวคือ ด้านการพัฒนาร่างกาย มีเป้าหมายให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ทักษะในวิชาสามัญ เข้าใจและติดตามความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการต่าง ๆ เสริมสร้างอนามัยส่วนบุคคลและชุมชน เสนอทางเลือกหลากหลายในการแก้ปัญหาของชุมชนได้ ช่วยเหลือผู้อื่น ปรับปรุงการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ด้านการพัฒนาร่างกาย มีเป้าหมายให้นักเรียนทำงานร่วมกับผู้อื่น รักการทำงาน และรู้กระบวนการจัดการ และด้านการพัฒนาสังคม มีเป้าหมายให้นักเรียนเข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน (กรมวิชาการ. 2532 : 10) เป้าหมายของหลักสูตรจะดำเนิน

การได้สำเร็จ การจัดการเรียนการสอนจะต้องเป็นกระบวนการต่าง ๆ คือ การเรียนรู้ การคิดอย่างมีเหตุผล กลุ่มสัมพันธ์ การเรียนการสอนที่ผสมผสานความรู้กับการปฏิบัติจริง พร้อมทั้งเสริมสร้างค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน ได้แก่ ความขยัน ความซื่อสัตย์ การประหยัด ความอดทน ความมีวินัย และความรับผิดชอบควบคู่ไปด้วย การจัดการเรียนการสอนจึงจะบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรดังกล่าวได้

เพื่อให้หลักสูตรดำเนินการสำเร็จตามแนวคิดที่ว่า การศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตที่ท่าประโยชน์ต่อสังคม กระบวนการพัฒนาค่านิยมที่ครูผู้สอนจะสามารถพัฒนานักเรียนให้มีค่านิยมที่พึงประสงค์ได้นั้น จำเป็นต้องหาวิธีการพัฒนาค่านิยมในลักษณะต่าง ๆ เช่น การฝึกวิเคราะห์ค่านิยม การทำค่านิยมให้กระจ่าง ซึ่งวิธีการเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดค่านิยมได้ (วัชร ฤทธธรรม. 2525 : 2) การเรียนการสอนให้เกิดการพัฒนาค่านิยมนั้น ครูจะต้องจัดการเรียนการสอนให้พัฒนาความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดอย่างมีเหตุผล (บรรเทา กิตติศักดิ์. 2523 : 127) สมิทธิ์ (Smith 1976 : 5) ได้เสนอว่าการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างเป็นกระบวนการที่จะทำให้นักเรียนเกิดค่านิยมได้ (Process of Valuing) และนาตยา ภักธสงไทย (2524 : 23) ได้กล่าวไว้เช่นกันว่า วิธีสอนนี้ช่วยให้ นักเรียนสามารถจัดขัดข้อแย้งสับสนในค่านิยม เรียนรู้วิธีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และมีแนวทางในการดำเนินชีวิตในวิธีการที่แต่ละคนพอใจ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจนำเอาการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างมาใช้ในการสอนสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งจะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับการพัฒนาค่านิยม

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการพัฒนาค่านิยมของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

3. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาค่านิยมของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างก่อนและหลังเรียน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำคัญสำหรับครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาจะนำเอาวิธีสอนนี้ไปพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีการพัฒนาค่านิยม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง อำเภอบางโป่ง จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2533 จำนวน 8 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 360 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง อำเภอบางโป่ง จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2533 จำนวนนักเรียน 90 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับผลึกมาจำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งมีข้อตกลงเบื้องต้นว่านักเรียนในแต่ละห้องคละกันแล้วจับผลึกแบ่งเป็น

กลุ่มทดลอง จำนวน 45 คน ได้รับการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง

กลุ่มทดลอง จำนวน 45 คน ได้รับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษา

นิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

2. วัน เวลา ในการทดลอง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองกลุ่มละ 16 คาบ ๆ ละ 50 นาที ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2533

3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง คือ เรื่องการมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความอดทน ความสามัคคี การกระทำความดี และรักษาดิน

4. ตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอน 2 วิธี คือ

4.1.1 การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง

- 4.1.2 การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
- 4.2 ตัวแปรตาม มี 2 ตัวแปร คือ
 - 4.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.2.2 ระดับการพัฒนาค่านิยม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการเรียนรู้วิชา สังคมศึกษาที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่ทำการทดลอง ซึ่งนิยามมาจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) ซึ่งประกอบด้วยความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์
2. ค่านิยม หมายถึง ความรู้สึกในการตอบสนอง เห็นคุณค่า และจัดระบบคุณค่าของบุคคล ในสิ่งที่เลือก และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต
3. ระดับการพัฒนาค่านิยม (A Level of a Development Values) หมายถึง คุณลักษณะด้านความรู้สึก (Affective Domain) ที่เกี่ยวกับการตอบสนอง การสร้างคุณค่าและ การจัดระบบคุณค่าหรือค่านิยม กราธวอลล์ (Krathwohl, 1973 : 119-149) ในเรื่องการมี ระเบียบวินัย รับผิดชอบต่อหน้าที่ ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน สามัคคี กระทำความดีและรักชาติ ซึ่งมีการพัฒนาตามลำดับดังนี้
 - 3.1 การตอบสนอง (Responding) เป็นการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบต่อกรณีตัวอย่าง หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยนักเรียนแสดงความสามารถที่จะนำตนเองไปผูกพันกับเรื่องราว กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งทำให้ได้รับความพอใจจากการที่ตนมีส่วนร่วม และการพอใจตอบสนอง แต่ระดับการพัฒนาค่านิยมครอบคลุมใน 2 ลักษณะ คือ
 - 3.1.1 การเต็มใจตอบสนอง (Willingness to Response) เป็นการแสดงปฏิกิริยาต่อเหตุการณ์ กรณีตัวอย่างโดยผู้เรียนกระทำพฤติกรรมด้วยความเต็มใจ โดยปราศจากการบังคับให้ตอบสนองซึ่งเป็นการกระทำด้วยความสมัครใจ อาสาทำด้วยตนเอง
 - 3.1.2 การพอใจที่ได้รับการตอบสนอง (Satisfaction in Response) เป็นผลของความพอใจทำของนักเรียนที่เกิดจากการเต็มใจตอบสนอง จึงทำให้เกิดความรู้สึกพอใจ ซึ่งเป็นสภาวะของอารมณ์ที่มีต่อสถานการณ์หรือกรณีตัวอย่าง

3.2 การสร้างคุณค่าหรือค่านิยม (Valuing) ในระดับนี้เป็นการแสดงความรู้สึกที่เกิดจากความผูกพันที่มีต่อสังคม จะมีการยอมรับและแสดงออกมาในลักษณะเห็นคุณค่าว่าสิ่งนั้น ๆ มีคุณค่า ซึ่งนักเรียนจะพิจารณาจากประสบการณ์การประเมินค่าและสังคมของนักเรียน

3.2.1 การยอมรับคุณค่าหรือค่านิยม (Acceptance of a Value) เป็นความรู้สึกยอมรับ ชมเชยว่าสถานการณ์หรือสิ่งเรานั้นมีคุณค่า ซึ่งพฤติกรรมนี้จะมีความคงที่แน่นอนที่จะตอบสนองความรู้สึก

3.2.2 การนิยมนิยมชอบในคุณค่าหรือค่านิยม (Preference for a Value) เป็นความรู้สึกที่ตัดสินใจปฏิบัติตามค่านิยมว่าสิ่งนั้นดี เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของทุกคนหรือไม่

3.2.3 การเชื่อถือในคุณค่านั้น (Commitment) เป็นพฤติกรรมความรู้สึกที่ฝังแน่น มุ่งมั่น มีความแน่นอนต่อคุณค่าหรือค่านิยมที่ยึดถือ

3.3 การจัดระบบคุณค่า (Organization) เป็นการนำเอาคุณค่าหรือค่านิยม จัดหมวดหมู่และหาความสัมพันธ์ โดยการตัดสินใจคุณค่าที่เด่นสำคัญอย่างมีเป้าหมาย การจัดระบบคุณค่าประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือการสร้างความคิดรวบยอดของคุณค่าและการจัดระบบคุณค่า แต่ละระดับการพัฒนาค่านิยมครอบคลุมลักษณะการสร้างความคิดรวบยอดของคุณค่าเท่านั้น ซึ่งการสร้างความคิดรวบยอดของคุณค่าเป็นพฤติกรรมความรู้สึกของนักเรียนที่มองเห็นความสัมพันธ์ของคุณค่าหรือค่านิยมที่ตนยึดถือ หรือสิ่งที่นักเรียนกำลังยึดถือโดยยึดผลหรือเป้าหมายของการกระทำ

ในการวิจัยครั้งนี้ ระดับการพัฒนาค่านิยมวัดได้จากแบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

4. การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง (Values Clarification) หมายถึง การสอนที่ได้จัดระบบขั้นตอน ตามแนวคิดของ แรธส์ และคนอื่น ๆ (Rath and others. 1966 : 30) มีขั้นตอนการสอนดังนี้

ขั้นนำ นำเข้าสู่บทเรียน ครูสร้างความสนใจของนักเรียนให้เกิดความต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าในเรื่องต่าง ๆ โดยใช้การสนทนา ชักถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน หรือใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น รูปภาพ สไลด์ แถบบันทึกเสียงฯ

ขั้นสอน

1. การเลือกค่านิยมอย่างอิสระ ครูแจกกรณีตัวอย่างให้นักเรียนทุกคนศึกษาพร้อมทั้งให้ศึกษาหนังสือประกอบ นักเรียนเลือกค่านิยมจากกรณีตัวอย่างที่ศึกษาด้วยตนเอง จัดบันทึกทางเลือกต่าง ๆ ในแบบบันทึกทางเลือก หมายเลขที่ 1

2. การเลือกแนวปฏิบัติด้วยตนเอง นักเรียนสรุปแนวทางปฏิบัติโดยวิธีการเลือก คำนิยมอย่างมีเหตุผล หนึ่งทางเลือกและบันทึกในแบบบันทึกทางเลือกที่เลือก หมายเลขที่ 2

3. การพยากรณ์ นักเรียนคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้น จากการเลือกคำนิยมอย่างมีเหตุผล จดบันทึกในแบบบันทึกการพยากรณ์ หมายเลขที่ 3

4. อภิปรายกลุ่ม ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 - 6 คน นักเรียนเลือกประธาน เลขานุการ สมาชิกกลุ่มเสนอคำนิยมของตนต่อกลุ่ม พร้อมเหตุผลในการเลือก และคุณค่าที่เกิดขึ้น เลขานุการสรุปและบันทึกในแบบบันทึกมติกลุ่ม

5. การยึดมั่นคำนิยม กำหนดคำนิยมที่ตกลงใจของกลุ่ม ประธานกลุ่มสรุปคำนิยมของกลุ่ม สมาชิกทุกคนบันทึกมติกลุ่มในแบบบันทึกของตน หมายเลขที่ 4

6. การแสดงคำนิยม ตัวแทนกลุ่มเสนอคำนิยมของกลุ่มที่เลือกต่อสมาชิกของห้องเรียน พร้อมเหตุผลสมาชิกแต่ละคนตัดสินใจเลือกทางเลือกอีกครั้ง จดบันทึกการตัดสินใจหลังจากการแสดง คำนิยม หมายเลขที่ 5

7. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายหาแนวทางปฏิบัติตนจดบันทึก นักเรียนแต่ละคนกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตนพร้อมจดบันทึกขั้นตอนการปฏิบัติตน หมายเลขที่ 6

ขั้นสรุป ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปคำนิยมที่ยอมรับจากการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติอีกครั้ง

5. การสอนตามคู่มือของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หมายถึง การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ตามแผนการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา โดยมี ลำดับขั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 9 ขั้น ดังนี้

5.1 ขั้นการสร้างความพอใจ หมายถึง การทำให้นักเรียนเกิดความตั้งใจใน บทเรียน

5.2 ขั้นแจ้งจุดประสงค์ หมายถึง การแจ้งให้นักเรียนทราบผลของการเรียนรู้ใน บทเรียนนั้น

5.3 ขั้นทบทวนความรู้เดิม หมายถึง การสำรวจหรือกระตุ้นให้นักเรียนระลึกถึง การเรียนรู้พื้นฐานที่จำเป็น

5.4 การเสนอบทเรียนใหม่ หมายถึง การเริ่มกิจกรรมใหม่โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ ต่าง ๆ ประกอบการพูดซักถาม

5.5 ขั้นแนะให้เกิดการเรียนรู้ หมายถึง ขั้นการบอกแนวทางหรือนำทางให้นักเรียน สามารถทำกิจกรรมด้วยตนเอง

5.6 **ทักษะแสดงพฤติกรรม** หมายถึง **ทักษะการให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง**

5.7 **ทักษะจึงผลการปฏิบัติ** หมายถึง **การแจ้งผลการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนให้**

นักเรียนทราบ

5.8 **ทักษะประเมินผล** หมายถึง **การวัดหรือประเมินว่าพฤติกรรมที่นักเรียนได้กระทำนั้นได้ผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนเพียงใด**

5.9 **ทักษะส่งเสริมความแม่นยำและการถ่ายโอน** หมายถึง **การย้ายหรือทบทวนบทเรียนที่ผ่านมา**

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแยกตามหัวข้อได้

ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง
 - 1.1 ประวัติความเป็นมาของการทำค่านิยมให้กระจ่าง
 - 1.2 ความหมายของการทำค่านิยมให้กระจ่าง
 - 1.3 แนวคิดเรื่องการทำค่านิยมให้กระจ่าง
 - 1.4 เป้าหมายของการทำค่านิยมให้กระจ่าง
 - 1.5 เหตุผลในการทำค่านิยมให้กระจ่าง
 - 1.6 กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง
 - 1.7 พื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง
 - 1.8 ขั้นตอนการทำค่านิยมให้กระจ่าง
 - 1.9 แนวคิดใหม่ในการทำค่านิยมให้กระจ่าง
 - 1.10 วิธีการตัดสินใจเลือกค่านิยม
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง
 - 2.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนสังคมศึกษา
 - 3.1 คุณค่าของวิชาสังคมศึกษา
 - 3.2 วิชาสังคมศึกษากับการจัดการศึกษาให้สอดคล้อง
 - 3.3 การวัดผลและประเมินผลสังคมศึกษาแนวใหม่
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามคู่มือการสอน ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
 - 4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวของกาเย่
 - 4.2 การจัดเหตุการณ์การสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของมนุษย์

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับระดับการพัฒนาค่านิยม
 - 5.1 ความหมายของค่านิยม
 - 5.2 ประเภทของค่านิยม
 - 5.3 ลักษณะและพัฒนาการทางด้านจิตนิสัย
 - 5.4 ลักษณะธรรมชาติของคุณลักษณะด้านจิตนิสัย
 - 5.5 ลำดับขั้นพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตนิสัย
 - 5.6 ระดับการพัฒนาค่านิยม
 - 5.7 พัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์
 - 5.8 การเกิดและเปลี่ยนแปลงค่านิยม
 - 5.9 บทบาทและหน้าที่ของค่านิยม
 - 5.10 ความสำคัญของค่านิยมในวิชาสังคมศึกษา
 - 5.11 ค่านิยมในสังคมไทย
 - 5.12 ค่านิยมที่ควรพัฒนาในสังคมไทย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการพัฒนาค่านิยม
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง

ประวัติความเป็นมาของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกปัจจุบัน และการต้องตัดสินใจอย่างรวดเร็ว ในวิถีการดำเนินชีวิต ก่อให้เกิดความวิตกกังวลและสภาพที่บีบคั้นทางจิตใจอย่างยิ่ง จากสภาพดังกล่าวได้มีนักจิตวิทยาอยู่ 3 กลุ่ม ที่พยายามแก้ไขปัญหานี้ กลุ่มแรกได้แก่ รอลโล เมย์ (Rollo May) และโรเบิร์ต ทั ออสซาจิโอลิ (Rober to Assagioli) ทั้งสองได้พยายามชี้ให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้วิธีการตัดสินใจ วิธีการตั้งเป้าหมาย ประสงค์ วิธีการวางแผนชีวิตและสร้างอุดมการณ์ ว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตให้มีความหมาย ส่วนนักจิตวิทยาอีกกลุ่มที่สอง ได้แก่ กอร์ดอน ออลพอร์ท (Gordon Allport) คาร์ล โรเจอร์ (Carl Rogers) และ อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) ได้ให้แนวคิดและทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่สำคัญ ๆ โดยเฉพาะวิธีการแนะแนวให้คำปรึกษา และนักจิตวิทยากลุ่มสุดท้าย เป็น

กลุ่มที่มีความสำคัญได้แก่ หลุยส์ แรธส์ (Louis Rathes) เมอร์วิล ฮาร์มิน (Merrill Harmin) และซินีย์ ไซมอน (Sidney Simon) ได้พยายามนำปัญหาทางค่านิยมมาคิดใช้กับการศึกษาโดยทำการค้นคว้ากระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างขึ้นในปี ค.ศ. 1966 และพบว่าค่านิยมนั้นย่อมสร้างเสริมเป็นค่านิยมของตนเองได้โดยผ่านกระบวนการที่เป็นเกณฑ์มาตรฐาน 7 ชั้น (วัชร ฐาธรรม. 2525 : 16) การที่จะบอกว่าใครยึดค่านิยมใดหรือไม่ก็สามารถบอกได้โดยใช้เครื่องมือวัดที่เป็นเกณฑ์ ซึ่งกระบวนการนี้ชื่อว่าการทำค่านิยมให้กระจ่าง (Value Clarification) หรือการทำความกระจ่าง ค่านิยม หรือการกระจ่างค่านิยม หรือบางทีจะพบว่าใช้คำว่า กระบวนการพิจารณาเสริมสร้างค่านิยมแต่ละความหมายมาจากภาษาอังกฤษคำเดียวกัน มีกระบวนการเดียวกัน (วัชร ฐาธรรม. 2525 : 4 - 6) การทำค่านิยมให้กระจ่างมีรากฐานปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) โดยมองค่านิยมในลักษณะของอัตนัย คือการที่บุคคลเห็นคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยตัวเอง ซึ่งแต่ละบุคคลเป็นผู้เลือกค่านิยม และเห็นคุณค่าสิ่งเลือกจึงแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม การพัฒนาค่านิยมด้วยแนวทางการทำค่านิยมให้กระจ่างก็เป็นในลักษณะดังกล่าว โดยเชื่อว่าเมื่อทุกคนมีเกณฑ์มาตรฐานเพื่อทำ ค่านิยมให้กระจ่างของตน ก็สามารถทำการกระจ่างในค่านิยมของผู้อื่นได้เช่นกัน และที่สุดก็ส่งผลต่อการพัฒนาค่านิยมในสังคมด้วยในที่สุด

ความหมายของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2529 : 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การทำค่านิยมให้กระจ่างเป็นกระบวนการที่ให้ผู้คนได้ตรวจสอบสิ่งที่เขาเห็นคุณค่า จนเกิดความกระจ่างในสิ่งที่เขาเห็นคุณค่านั้น โดยถือว่าการที่คนจะเห็นคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับตัวบุคคลนั้นเลือกสรรค์ด้วยตัวเขาเอง เห็นคุณค่าของสิ่งนั้น แล้วแสดงออกเป็นพฤติกรรม

การทำค่านิยมให้กระจ่างเป็นการหาแนวทางให้แต่ละคนรู้จักตนเอง และรู้จักผู้อื่น ซึ่งรวมถึงถึงรู้จักสังคมและรู้สึกสิ่งแวดล้อมด้วย คำว่า "รู้จัก" ในที่นี้เห็นที่ความรู้สึกหรือความเห็น ซึ่งหมายถึงการที่คน "รู้สึก" ว่าตนเองเป็นอย่างไร รู้สึกอย่างไร ไม่ใช่ "รู้" เพราะเป็น "ความรู้" การทำค่านิยมให้กระจ่างจะเป็นวิถีทางที่จะให้ เขาได้สำรวจค่านิยมของตนเองภายใต้เงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่กำหนดไว้ ผลกระทบที่ได้จากกระบวนการนี้ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับการกระทำของคนด้วย เป็นวิธีการทำให้คนยอมรับความรู้สึกและความคิดด้วยตนเอง (กรมสามัญ : 2529 . 52) เทคนิคที่ใช้เป็นวิถีทางที่จะก่อให้เกิดคนสำรวจค่านิยมของตนเอง ใช้คำถามที่ถามความคิดเห็นซึ่งรู้จักกันในชื่อว่าเป็นคำถามปลายเปิด คือคำตอบที่ถูกต้องมีหลายคำตอบ เป็นคำถาม

ที่ใช้ในเชิงสังคมศาสตร์ คำถามประเภทถามความเห็นหรือความรู้สึกนี้ ทุกคนจะตอบได้ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการกล้าแสดงออกผลจากการแสดงความเห็นเป็นได้ทั้งที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนา และอาจใช่หรือไม่ใช่สิ่งที่จะก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้ยึดถือก็เป็นได้

แนวคิดเรื่องการทำค่านิยมให้กระจ่าง

ความจำเป็นที่ต้องตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ทำให้คนเราต้องเรียนรู้วิธีการตัดสินใจ การตั้งเป้าหมาย การวางแผนชีวิต และการพัฒนาคุณธรรมที่มีความหมายต่อชีวิต จากแนวคิดเหล่านี้ ได้มีนักการศึกษาพัฒนาแนวทางการพัฒนาค่านิยมขึ้น แนวทางหนึ่งเรียกว่าการทำค่านิยมให้กระจ่าง ซึ่งมีแนวคิดส่งเสริมให้ครูเปลี่ยนแนวการสอนแบบเดิมที่คอยป้อนคำตอบให้แก่ผู้เรียนด้วยการอบรมสั่งสอนมาเป็นการสอนที่สร้างสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนให้เข้าใจการนิยมนิคมในคุณค่าต่าง ๆ ด้วยตัวของเขาเอง ช่วยให้ครูได้เรียนรู้ที่จะช่วยผู้เรียนได้พิจารณาค่านิยมที่เขาชอบด้วยตนเอง

การทำค่านิยมให้กระจ่าง ใช้เป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างหลักสูตรและการสอน โดยใช้จิตใจของผู้เรียนเป็นแกนกลาง แนวทางดังกล่าวจะใช้วิธีการสืบสวนสอบสวน (Inquiry) สร้างบรรยากาศที่จะให้ผู้เรียนได้สอบถามความรู้สึกของตัวเองในเรื่องต่าง ๆ ให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้ค่านิยมส่วนตัวของเขาและของผู้อื่น เลือกค่านิยมของตัวเองแทนที่จะให้ผู้เรียนยึดค่านิยมตามผู้อื่น หยิบยื่นให้ ส่งเสริมให้ครูเปลี่ยนแนวการสอนที่เป็นเรื่องข้อเท็จจริง และโมโนโตมาเป็นระดับของการให้คุณค่า การตรวจสอบค่านิยมของตนเองโดยยังคงสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนกำลังศึกษาอยู่ ความเชื่อของนักการศึกษาที่สนับสนุนการทำค่านิยมให้กระจ่างเชื่อว่า ค่านิยมมีลักษณะเป็นกลาง ไม่มีค่านิยมใดที่ดีเกินไปตลอดกาลในทุกสถานการณ์ ค่านิยมเป็นตัวบ่งชี้ความเข้าใจในชีวิตของบุคคลแต่ละคนและถ้าหากมีสิ่งบ่งชี้ ภาพพจน์การดำเนินชีวิตหลายอย่าง กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างก็ควรช่วยให้บุคคลได้ทำความเข้าใจในสิ่งเหล่านี้ ด้วยการทำค่านิยมให้กระจ่างในแหล่งที่มาของค่านิยมนั้น แล้วเปรียบเทียบกับแนวทางอื่น ๆ ด้วย อันจะทำให้คนเราเข้าใจตัวเองมากขึ้นกว่า การเข้าใจค่านิยมของตนเองเพียงอย่างเดียว (นาตยา ปิลาชนานนท์. 2528 : 509)

สรุปได้ว่าการทำค่านิยมให้กระจ่างมุ่งที่จะใช้วิธีการคัดเลือก ค้นหาค่านิยมที่สามารถนำไปใช้ได้กับทุกคน ต้องการช่วยให้บุคคลได้เกิดความกระจ่างว่าพฤติกรรมของเขาที่แสดงออกมานั้นเป็นค่านิยมที่แท้จริงของเขาหรือไม่ ช่วยให้คนเราได้พิจารณาเลือกสิ่งต่าง ๆ ด้วยการตรวจสอบจากการกระทำของเขาเอง

เป้าหมายของการกระทำค่านิยมให้กระจ่าง

โดยทั่วไปการกระทำค่านิยมให้กระจ่าง มีเป้าหมายอยู่ 2 ประการ คือ (นาคยา ปิณฑานนท์. 2528 : 521)

1. เป้าหมายต่อตนเอง การกระทำค่านิยมให้กระจ่างมีเป้าหมายเพื่อให้บุคคลประสบความสำเร็จ ความพอใจในคุณภาพชีวิตของตน เมื่อบุคคลมองเห็นชีวิตเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับตัวเอง เขาก็จะเห็นคุณค่าของชีวิต มีความยินดีต่อสิ่งที่เขาคิด เชื่อ และกระทำ บุคคลเกิดความเข้าใจในมโนคติเกี่ยวกับตนเองดีขึ้น รู้ซึ่งในความหมายของชีวิตของเขามากขึ้น ดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย ทิศทาง แต่มิได้หมายความว่าความถึงการพันทุกข์ และมีความสุขตลอดเวลา เพียงแต่ทำให้ชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย เห็นคุณค่าของตัวเอง ของผู้อื่น และของโลก

2. เป้าหมายต่อผู้อื่นและสังคม การกระทำค่านิยมให้กระจ่างมีเป้าหมายเพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคมที่ตนมีส่วนร่วมอยู่ นั่นคือการมีสัมพันธภาพอันดีต่อครอบครัว ต่อเพื่อนร่วมงานต่อกลุ่มสังคม และสังคมวงกว้าง เพราะการทำความกระจ่างในค่านิยม จะเกี่ยวข้องไปถึงการประพฤติปฏิบัติตน ในลักษณะที่ส่งเสริมคุณค่าต่อสังคม การส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับชีวิตและเสริมภาพอันครอบคลุมไปถึงค่านิยมในเรื่องอิสลาม ความยุติธรรม และความเสมอภาค

กล่าวโดยสรุป เป้าหมายของการกระทำค่านิยมให้กระจ่างก็เพื่อพัฒนาบุคคลอันส่งผลไปถึงการพัฒนาสังคมด้วย

เหตุผลของการกระทำค่านิยมให้กระจ่าง

มีเหตุผลสำคัญที่ต้องทำค่านิยมให้กระจ่างอยู่ 3 ประการ คือ (กรมสามัญศึกษา 2529 : 3)

1. ค่านิยมเป็นประหนึ่งรากฐานของการพิจารณาตัดสินใจในโลกซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา กล่าวคือในปัจจุบันบุคคลต้องเผชิญกับทางเลือกต่าง ๆ มากมาย และจะต้องตัดสินใจด้วยตัวเอง ทำให้บุคคลจะต้องกระจ่างเกี่ยวกับค่านิยมที่เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล เพื่อที่จะรับผิดชอบในทางเลือกของตน

2. ค่านิยมเป็นประหนึ่งรากฐานที่ทำให้การสร้างเอกลักษณ์ของคนในสังคมซึ่งต่างคนต่างอยู่กระทำสำเร็จ เพราะการกระทำค่านิยมให้กระจ่างมีความสำคัญต่อการระบุรูปแบบที่มุ่งประสงค์ เพื่อช่วยนักเรียนในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ในการสร้างรากฐานที่มีความมั่นคงในโลกซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในการทำให้ประจักษ์แจ้งในความคิดเรื่องพลัง และความรับผิดชอบเกี่ยวกับชีวิตของตนเอง และในการทำให้ประสบการณ์ทางการศึกษาในแต่ละวันมีความหมายต่อตนเองยิ่งขึ้น

3. ค่านิยมเป็นตัวเชื่อมโยงเพื่อใช้คุณค่าที่มีอยู่ในตนของแต่ละบุคคลให้เป็นประโยชน์ การรู้จักค่านิยมของตนเองและดำเนินชีวิตตามค่านิยมนั้น ๆ จะช่วยให้บุคคลมีความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า ยิ่งกว่านั้นกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างจะช่วยให้บุคคลสร้างความรู้สึกในคุณค่าของตนเอง โดยการระลึกว่าคุณค่าของทุกคนมีความสำคัญที่ควรจะได้รับฟัง และเอาใส่ใจ และได้มีการเห็นเช่นเดียวกันว่าการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้กำหนดค่าให้กับคนอื่น ๆ และแสดงออกว่าเขาได้ให้ค่านิยมแก่คนเหล่านั้นว่าเป็นเช่นไรนั้นจะช่วยให้เกิดความรู้สึกที่มีค่าของตนเองขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่าการทำค่านิยมให้กระจ่างมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันอยู่ตลอดเวลา จึงจำเป็นที่ครูจะต้องสร้างกระบวนการให้เกิดกับนักเรียน เพื่อตัดสินใจเลือกค่านิยมของตนเองให้ได้

กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง

หลุยส์ แรชส์ และคนอื่น ๆ ทำการศึกษาเพื่อหาทางให้นักเรียนได้พัฒนาค่านิยมด้วยตนเองเป็นวิธีการที่ผู้สอนจะไม่เป็นผู้บรรยาย ผู้อธิบาย ผู้บอก ผู้สอนจะเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือ เป็นผู้เตรียมจัดสภาพการณ์ของการเรียนรู้ไว้ก่อน เป็นแนวทางเพื่อช่วยให้นักเรียนคิดและตัดสินใจ กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างใช้หลัก 2 ประการ คือ (กรมสามัญศึกษา. 2529 : 54)

1. การยอมรับความเห็นของผู้เรียนโดยไม่ขัดแย้งหรือชี้นำความเห็นและการกระทำให้ผู้เรียน (Psychological satiety) ผู้สอนจะร่วมออกความเห็นตามความจำเป็น เป็นการใช้จิตวิทยาเสริมสร้างกำลังใจและความคิดเห็นให้ผู้เรียน

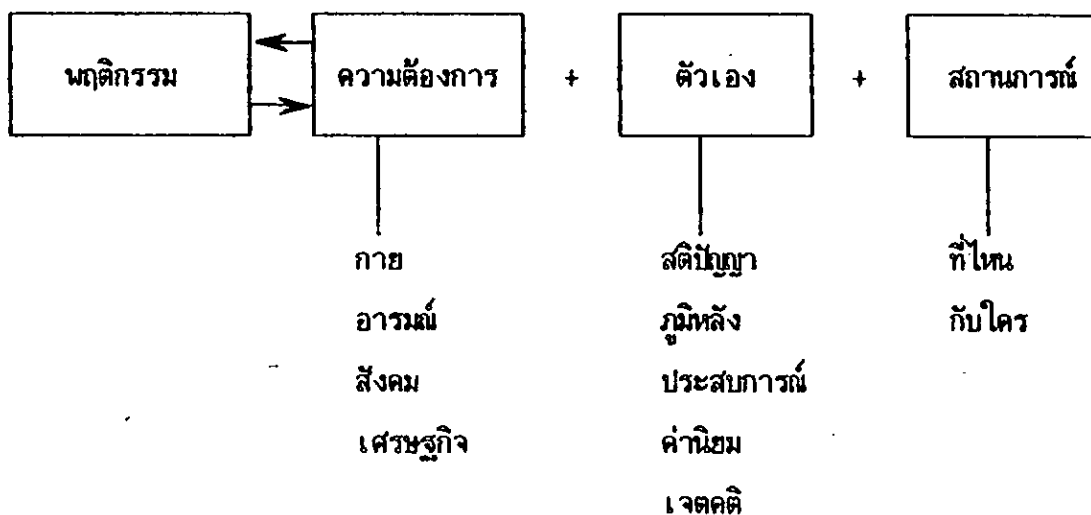
2. การใช้กระบวนการเป็นยุทธศาสตร์ (Clarifying Strategies) เพื่อทำให้นักเรียนกระจ่างด้วยการใช้คำถามนำความคิดและให้นักเรียนวิเคราะห์ผลงานด้วยตนเอง ด้วยการเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของเหตุและผลตลอดจนผลลัพธ์จากพฤติกรรม

พื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง อาศัยหลักการทางด้านจิตวิทยาเป็นพื้นฐานในการทำการสอนของครู ซึ่งครูจะต้องนำหลักจิตวิทยาไปใช้เพื่อให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนกล่าวคือ (กรมสามัญศึกษา. 2529 : 104-106)

1. เข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออก การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างจะต้องเข้าใจและยอมรับการกระทำของนักเรียน ตามแนวคิดทางจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยมของจอห์น บี. วัตสัน ที่ว่าพฤติกรรมทุกอย่างต้องมีสาเหตุ กล่าวคือองค์ประกอบที่เป็นต้นตอการกระทำ

ของคณะ 3 ประการ คือ ความต้องการ สภาพภายในของตัวเอง และสถานการณ์ ซึ่งสามารถ
เขียนภาพประกอบได้ดังนี้

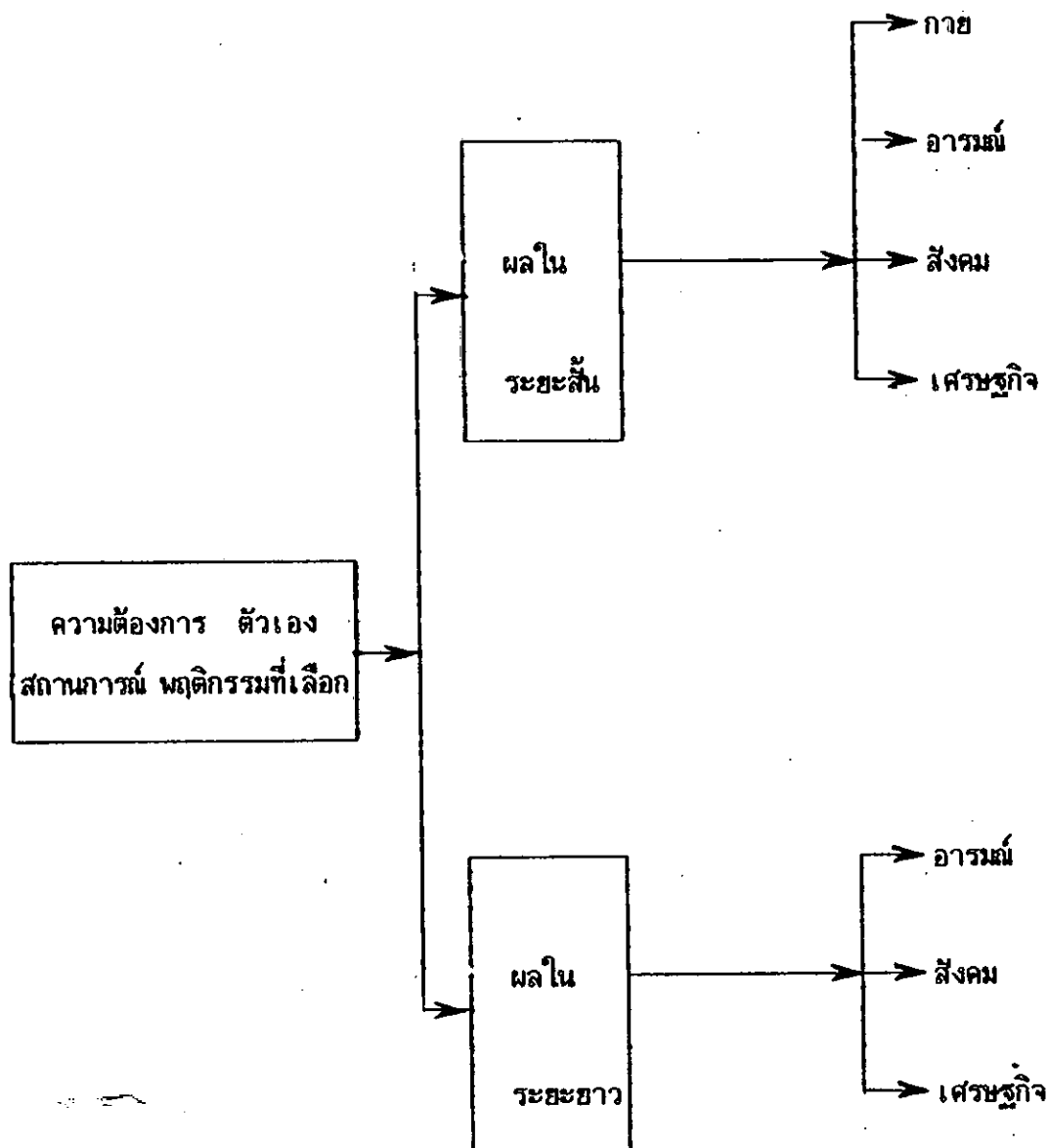
ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบของพฤติกรรมของมนุษย์

ที่มา : กรมสามัญศึกษา. 2529 : 104

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบต่าง ๆ แต่ละองค์ประกอบมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม
ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกัน องค์ประกอบย่อยใดที่บุคคลให้ความสำคัญที่สุดจะเป็นตัวทำให้บุคคลตัดสินใจ

2. พฤติกรรมมีทางเลือก จากหลักการที่ว่าพฤติกรรมมีสาเหตุ การแสดงออกของ
พฤติกรรมก็ควรแสดงได้หลายอย่าง แต่ก็ควรจะเลือกแสดง 1 อย่าง ซึ่งแสดงว่าก่อนการตัดสินใจ
แสดงพฤติกรรมนั้น ควรมีโอกาสเลือกจากการกระทำหลาย ๆ ทาง

3. พฤติกรรมมีผลลัพธ์ตามลำดับขั้นตอน การกระทำทุกอย่างต้องมีผลลัพธ์เกิดขึ้น
ตามมามีผลในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งควรคำนึงถึงผลทางกาย อารมณ์ สังคม และเศรษฐกิจ
เปรียบเทียบประโยชน์ที่ตนจะได้รับกับส่วนรวมแล้วเลือกพฤติกรรมนั้น ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 2 ผลลัพธ์ที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์

ที่มา : กรมสามัญศึกษา. 2529 : 105

4. กฎแห่งความพร้อมของครู ตามหลักการทางจิตวิทยาครูผู้สอนโดยการทำ
คำนิยามให้กระจ่างจะต้องผู้ที่มีจิตใจกว้างยอมรับฟังความเห็น ไม่ถือตนเองเป็นใหญ่ จึงจะทำให้
การอำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ชี้แนะนักเรียนให้ได้แสดงออกมากที่สุด

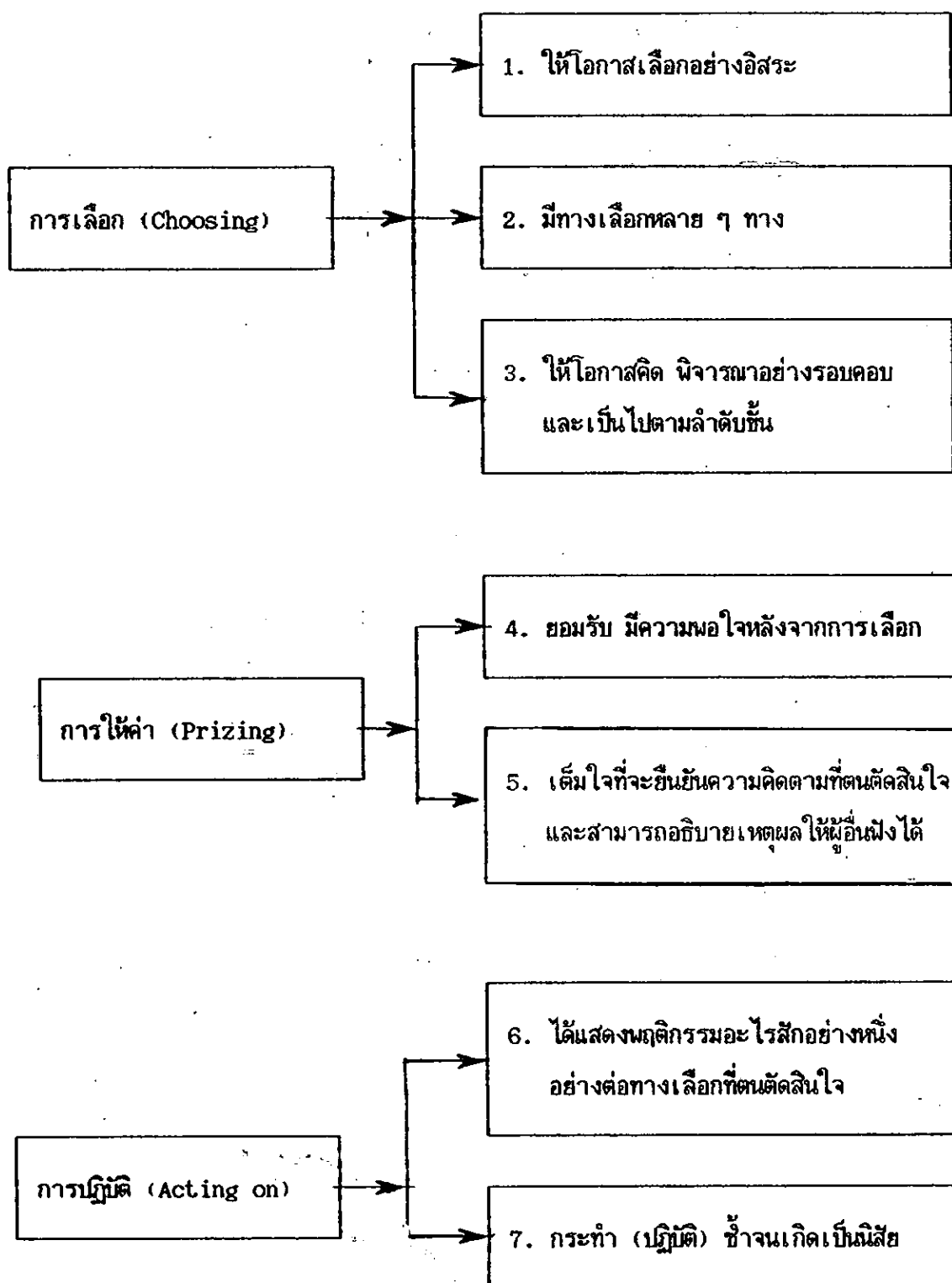
ขั้นตอนการทำคำนิยามให้กระจ่าง

แรธส์ และคนอื่น ๆ (Raths and others. 1966 : 30) ได้ทำการศึกษา

การพัฒนาค่านิยม แล้วสรุปเป็นกระบวนการพัฒนาค่านิยมที่นำมาใช้เป็นเกณฑ์หรือแนวทางพัฒนาค่านิยมไว้ในหนังสือค่านิยมและการสอน (Values and Teaching) และแรชลีได้เรียกวิธีการนี้ว่า การทำค่านิยมให้กระจ่าง โดยเชื่อว่าคนเราจะมีค่านิยมที่สมบูรณ์มีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ประการใหญ่ ๆ และนาตยา ปิรันธนาภณท์ ได้จัดจำแนก 3 ประการใหญ่ ออกเป็นลักษณะดังนี้คือ (นาตยา ปิรันธนาภณท์. 2524 : 25)

1. การเลือก
 - 1.1 เลือกอย่างอิสระ
 - 1.2 เลือกจากทางเลือกต่าง ๆ
 - 1.3 เลือกโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น
2. เห็นคุณค่า
 - 2.1 ชื่นชม ยินดี
 - 2.2 ยึดมั่นอย่างเปิดเผย
3. ปฏิบัติ
 - 3.1 ทำตามที่เลือกและเห็นคุณค่า
 - 3.2 ทำซ้ำ ๆ จนเป็นคุณลักษณะประจำตัว

จากกระบวนการทั้ง 3 ขั้น และจัดจำแนกเป็น 7 ขั้นตอนนั้นจะประกอบด้วยองค์ประกอบที่รวมกันเข้าเป็นคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นั่นคือ ความคิด จิตใจ และพฤติกรรม กระบวนการ 3 ขั้นตอนแรก ในประเภทของการเลือก จำเป็นต้องอาศัยความสามารถทางปัญญาของบุคคล ใน 2 ขั้นตอนที่ต่อมาของประเภทการเห็นคุณค่าจะเน้นในเรื่องอารมณ์และความรู้สึก และอีก 2 ขั้นตอนที่สุดท้ายในประเภทของการปฏิบัติจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่แสดงออกมาภายนอกให้ปรากฏ แม้ว่าเราสามารถแยกความแตกต่างของส่วนประกอบเหล่านี้ได้ แต่ความเป็นจริงแล้วองค์ประกอบเหล่านี้ไม่สามารถแบ่งแยกจากกันได้ เราเป็นใคร และเราทำอะไร มาจากแรงผลักดันของส่วนประกอบเหล่านี้ทั้งสิ้น ดังภาพประกอบนี้

ภาพประกอบ 3 กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง

ที่มา : กรมสามัญศึกษา. 2529 : 55

โดยสรุป ในหลักการของกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง จะดำเนินการเป็นลำดับขั้นจากขั้นที่ 1 สู่อันดับที่ 7 และค่านิยมที่สมบูรณ์จะเกิดขึ้นได้ต้องครบกระบวนการทุกขั้นตอน อย่างไรก็ตามในการเรียนการสอนหรือการจัดอบรมเพื่อพัฒนาค่านิยมด้วยกระบวนการนี้ในครั้งหนึ่ง ๆ ไม่จำเป็นต้องทำครบทุกกระบวนการก็ได้ แต่เมื่อจบการเรียนการสอนหรือสิ้นสุดการอบรมแล้วจะต้องให้บุคคลได้ฝึกตรวจสอบค่านิยมของเขาครบทุกขั้นตอน และปัจจุบันได้มีการปรับวิธีการนำกระบวนการเหล่านี้ไปใช้ให้ยืดหยุ่นมากขึ้น บ้างก็ปรับขั้นตอนการพัฒนาไม่ยึดตามลำดับขั้น เริ่มต้นที่ใดก็ได้ แต่ต้องให้ครบกระบวนการ บ้างก็คิดหาวิธีการแยกย่อยออกไป แต่ยังอาศัยเค้าโครงของการทำค่านิยมให้กระจ่าง 7 ขั้นอยู่ ในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ค่านิยมต้องได้รับการเลือกโดยอิสระ

ค่านิยมที่สมบูรณ์เป็นค่านิยมที่บุคคลได้เลือกอย่างอิสระ ผู้เรียนจะตัดสินใจเลือกอย่างอิสระ หมายถึงการเลือกด้วยตัวของแต่ละคนเอง ปราศจากการชักจูง หว่านล้อม กดขี่ บังคับลงโทษ จากผู้อื่น สังคม และสิ่งแวดล้อม

2. ค่านิยมต้องได้รับการเลือกจากหลาย ๆ ทาง ถ้าไม่มีทางเลือกหลาย ๆ ทางคงจะใช้คำว่า "เลือก" ไม่ได้ จะกลายเป็น "จำต้องทำ" เพราะมีอยู่ทางเดียวในการตัดสินใจเลือก ผู้เรียนควรตระหนักเหตุผลและผลลัพธ์

3. ค่านิยมต้องได้รับการเลือกหลังจากได้มีการพิจารณาผลที่ได้จากทางเลือกเหล่านั้น นั่นคือบุคคลจะต้องตระหนักในผลที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกแต่ละทาง ถ้าหากมิได้ตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำแต่ละอย่าง ก็จะไม่ทราบว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง นั่นก็คือเขาไม่มีอิสระในการเลือกเช่นกัน แต่ถ้าหากเขาได้ตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้น เขาก็จะได้พิจารณาทางเลือกทางที่เขาจะทำใหม่ แม้ในบางครั้งเราไม่อาจทราบผลที่จะทราบผลที่เกิดขึ้นได้ล่วงหน้า แต่ก็มิได้หมายความว่า จะไม่สามารถเลือกได้อย่างอิสระ แต่หมายความว่าเมื่อคนเรามีความเข้าใจในผลที่จะเกิดขึ้น เขาก็จะได้ประเมินการเลือกของเขาใหม่ด้วยข้อมูลใหม่

4. ค่านิยมเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมยินดี

ค่านิยมเป็นสิ่งที่บุคคลมีความรู้สึกในแง่ดี เห็นคุณค่า ยินดี และยอมรับในสิ่งนั้น เมื่อการเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่งทำให้บุคคลเห็นคุณค่าและเกิดความสุขก็จะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงค่านิยมได้ถ้าเขาไม่มีความสุขจากผลของการเลือกสิ่งนั้น หรือจากประสบการณ์จากการเลือกสิ่งนั้น ทำให้เขาพบว่านี่เป็นการเลือกที่ผิด ก็แสดงว่าสิ่งนั้นยังไม่ได้เป็นค่านิยมที่สมบูรณ์

5. ค่านิยมต้องได้รับการยอมรับโดยเปิดเผย

เมื่อเราพบว่ามีสิ่งหนึ่งที่ เราได้เลือกเองอย่างอิสระ ผลที่เกิดขึ้นเราก็อทราบหรือเข้าใจ และทำให้เรามีความสุข เราก็ต้องการบอกให้ผู้อื่นทราบด้วย โดยหลักการแล้วถ้าค่านิยมใดเป็น ค่านิยมที่สมบูรณ์บุคคลจะยอมทำทุกอย่างเพื่อค่านิยมนั้น

6. ค่านิยมจะต้องมีการแสดงออกหรือกระทำออกมาตามที่เลือก

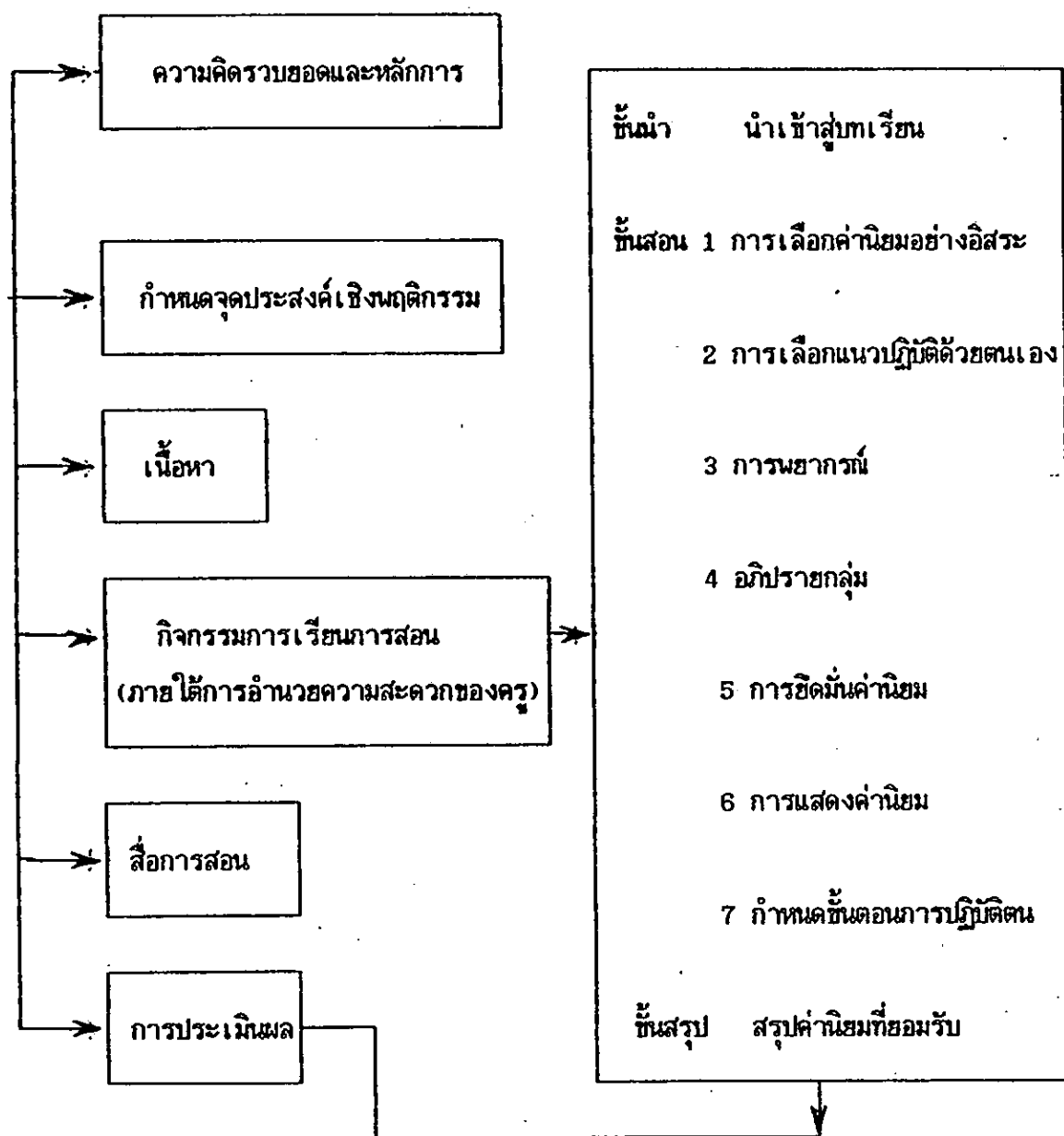
ค่านิยมจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนเราไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง ดังนั้นสิ่งที่บุคคลทำจะ สะท้อนให้เห็นค่านิยมโดยการปฏิบัติ เช่น ไม่ใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย เพราะมีค่านิยมในเรื่องประหยัด หรืออาจจะตัดสินใจได้ไฉนของการใช้เวลาทำเรื่องใดมากน้อยเพียงใด เช่น มีค่านิยมในเรื่องการเมือง ก็มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง อ่านหนังสือที่เกี่ยวกับการเมือง

7. ค่านิยมจะกลายเป็นแบบแผนของชีวิต

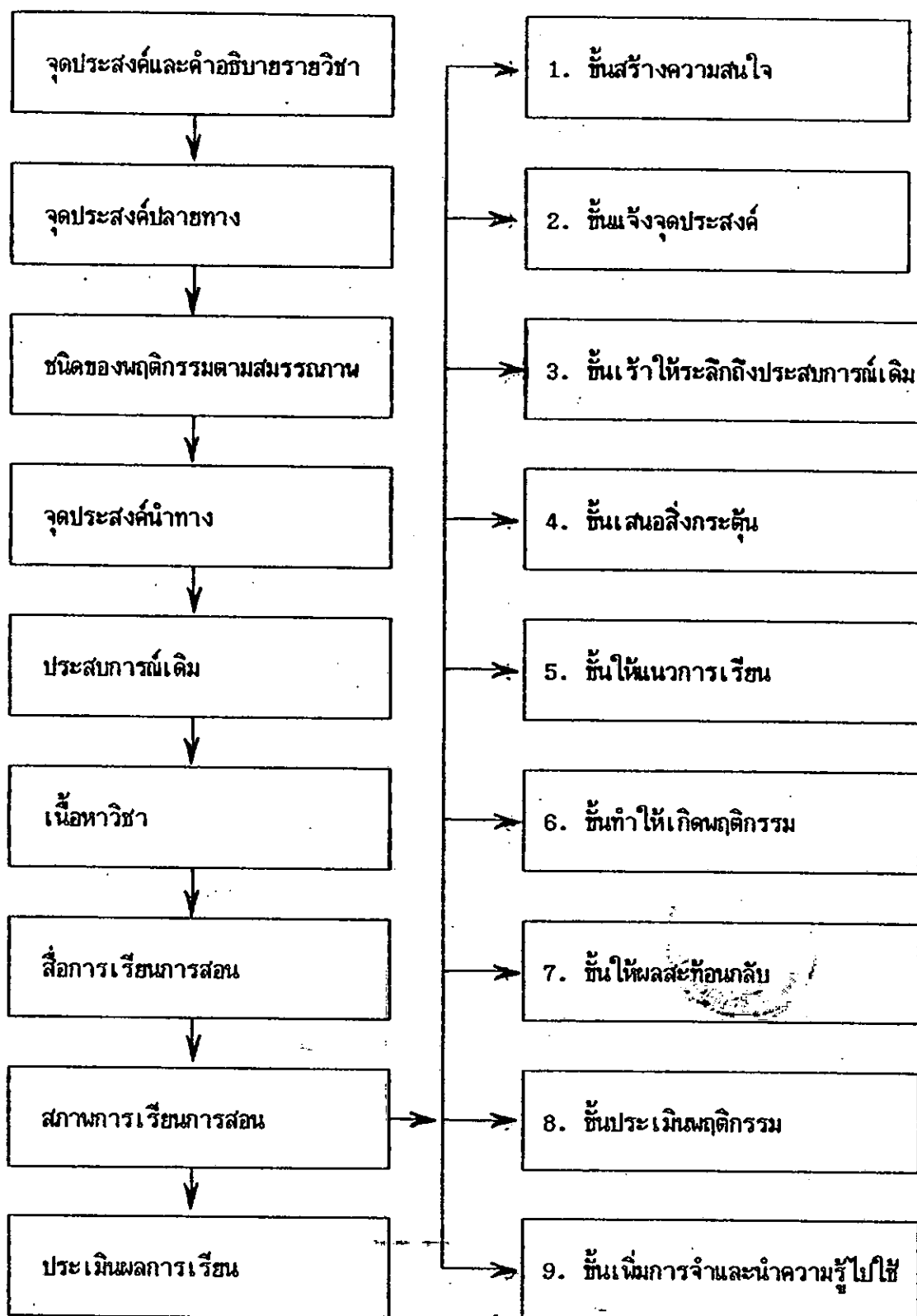
ค่านิยมจะได้รับการกระทำออกมาบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ กัน จนกลายเป็นแบบแผนของชีวิต ของคนนั้น ยิ่งค่านิยมใดที่มีความแข็งแกร่งอยู่ในตัวก็ยิ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนเรามากขึ้น อิทธิพล ของค่านิยมที่มีต่อแบบแผนการดำรงชีวิต จะปรากฏออกมาในลักษณะต่าง ๆ เช่น การแต่งกาย การเลือกคบเพื่อน การเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย การใช้เวลา การเลือกอาชีพ การเลือกคู่ครอง เป็นต้น

การพัฒาค่านิยมไม่เพียงเฉพาะนักเรียนจะยึดประสบการณ์ เหตุผลตนเองเป็นหลักเท่า นั้น ในการปฏิบัติตามค่านิยม ครูผู้สอน พ่อแม่ ศาสนาก็มีอิทธิพลในการปฏิบัติค่านิยม (มสช. 2528 : 507) โดยเฉพาะครูผู้สอนถ้านักเรียนเกิดค่านิยมไปในทางที่ควรแก้ไข จะต้องเป็นผู้ชี้แนะ หาแนวทางปฏิบัติให้นักเรียนมีแนวทางที่ถูกต้อง

จากขั้นตอนการทำค่านิยมให้กระจ่างสามารถสร้างเป็นขั้นตอนการสอนโดยการทำค่านิยม ให้กระจ่างได้ดังภาพประกอบการสอนตามคู่มือครู พร้อมตารางเปรียบเทียบการสอนทั้งสองวิธีให้ เห็นความแตกต่างอีกด้วย ดังนี้

ภาพประกอบ 4 : ขั้นตอนแสดงการสอนโดยการทำคำนิยามให้กระจ่าง

ภาพประกอบ 5 : ขั้นตอนการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	การสอนตามคู่มือการสอน ของหน่วย ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
ขั้นนำ นำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน 1. การเลือกค่านิยมอย่างอิสระ 2. การเลือกแนวปฏิบัติด้วยตนเอง 3. การขยายกรณี 4. อภิปรายกลุ่ม 5. การยึดมั่นค่านิยม 6. การแสดงค่านิยม 7. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ ขั้นสรุป สรุปค่านิยมที่ยอมรับ	1. ขั้นสร้างความสนใจ 2. ขั้นแจ้งจุดประสงค์ 3. ขั้นทบทวนความรู้เดิม 4. ขั้นเสนอบทเรียนใหม่ 5. ขั้นแนะให้เกิดการเรียนรู้ 6. ขั้นแสดงพฤติกรรม 7. ขั้นแจ้งผลการปฏิบัติ 8. ขั้นประเมินผล 9. ขั้นส่งเสริมความมั่นใจและการถ่ายโอน

ภาพประกอบ 6 เปรียบเทียบการสอนโดยการกระจ่างค่านิยมกับการสอนตามคู่มือการสอนของ
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

แนวคิดใหม่ของกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง

แต่เดิมกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างมักจะหลีกเลี่ยงการกำหนดค่านิยมเฉพาะอย่างโดยเชื่อว่าการพยายามกำหนดความหมาย ตัดสินหรือให้แนวทางเพื่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยม เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม แต่จะเฝ้ากระบวนการเกิดค่านิยมทั้ง 7 หรือตรวจสอบว่าค่านิยมของเรามี การพัฒนาตามกระบวนการทั้ง 7 หรือไม่ อย่างไร ดังนั้นค่านิยมในแนวคิดเดิมของกระบวนการทำ ค่านิยมให้กระจ่าง จึงเรียกกันว่าค่านิยมอิสระ (Value free) และยึดกระบวนการทั้ง 7 อย่าง เเคร่งครัด แต่ในปัจจุบันแนวคิดการกระจ่างค่านิยมมีการเปลี่ยนแปลงหลายประการ คือ

ประการแรก มโนคติในเรื่องค่านิยมอิสระ เริ่มเปลี่ยนไป ค่านิยมเฉพาะอย่างเช่น ความรับผิดชอบ ความเสมอภาค และความยุติธรรม เป็นต้น สามารถพัฒนาขึ้นได้ด้วยการทำค่านิยม ให้กระจ่าง

ประการสอง การลำดับขั้นกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง ตั้งแต่การเลือกค่านิยม การเห็นคุณค่า และการปฏิบัติตามค่านิยม ขึ้นตอนตามลำดับนี้มีการเปลี่ยนแปลงให้ยืดหยุ่นคือ ใน ทางปฏิบัติการพัฒนาค่านิยมจะเริ่มที่กระบวนการใดก่อนก็ได้ แต่แนวคิดที่ยังคงเดิมก็คือ จะต้องทำ ให้ครบทุกกระบวนการทั้ง 7 อย่างไรก็ตามในการดำเนินการเรียนการสอน หรือการฝึกอบรมครั้ง หนึ่ง ๆ ไม่จำเป็นต้องให้ครบทุกขั้นตอนก็ได้

ประการที่สาม แนวคิดของการทำค่านิยมให้กระจ่าง 7 ประการ ที่ถือว่าเป็นเกณฑ์ ในการพัฒนาค่านิยมนั้น มีการปรับเปลี่ยนโดยขยายเกณฑ์เหล่านี้แยกย่อยออกเป็นวิธีการ เพื่อให้เห็น แนวทางการพัฒนาค่านิยมชัดเจนขึ้น วิธีการเหล่านี้แบ่งออกเป็น 5 ประเภทใหญ่ ๆ และแต่ละ ประเภทจะมีวิธีแยกย่อยออกไป ดังนี้ (นาคยา ปิไลณานนท์. 2524 : 516 - 518)

1. การแสดงความรู้สึก

การแสดงความรู้สึก ได้แก่ การแสดงความรู้สึกกว้างต่อประสบการณ์และความรู้สึก ของแต่ละบุคคลโดย

1.1 การตระหนักในประสบการณ์และความรู้สึกของบุคคล

1.2 การยอมรับในประสบการณ์และความรู้สึกของบุคคล

2. การแสดงความคิด

การแสดงความคิด ได้แก่

2.1 การแสดงความคิดในระดับต่าง ๆ ดังนี้

2.1.1 แสดงความคิดในลักษณะของการจดจำข้อมูลได้

- 2.1.2 การแปลความหมายของสิ่งที่คิด
- 2.1.3 การนำความคิดไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ
- 2.1.4 การตีความสิ่งที่คิด
- 2.1.5 การวิเคราะห์ความคิด
- 2.1.6 การสังเคราะห์ความคิด
- 2.1.7 การประเมินความคิด
- 2.2 การแสดงความคิดในลักษณะของการวิเคราะห์วิจารณ์ โดย
 - 2.2.1 การแยกความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น
 - 2.2.2 การแยกความแตกต่างระหว่างข้อคิดเห็นที่มีสิ่งสนับสนุนรองรับ กับที่ไม่มีสิ่งสนับสนุนรองรับ
 - 2.2.3 การวิเคราะห์ข้อคิดเห็นที่มีลักษณะการโฆษณาชวนเชื่อ งบประมาณ หรือ มโนคติ ความลำเอียง เป็นต้น
- 2.3 การแสดงความคิดในเชิงตรรกวิทยา
- 2.4 การแสดงความคิดสร้างสรรค์
- 2.5 การแสดงความคิดที่อาศัยทักษะพื้นฐานทางปัญญา นั่นคือ
 - 2.5.1 ทักษะการใช้ภาษา
 - 2.5.2 ทักษะการคิดคำนวณ
 - 3.5.3 ทักษะการค้นคว้าวิจัย
- 3. การสื่อสารด้วยวาจาและลักษณะอื่น ๆ
 - การสื่อสารด้วยวาจาและลักษณะอื่น ได้แก่
 - 3.1. การส่งสาร เช่น คำพูดหรือข้อความที่เขียนอย่างชัดเจน
 - 3.2 การตั้งใจฟังอย่างมีอารมณ์ร่วม
 - 3.3 การพิจารณาไตร่ตรอง
 - 3.4 การถามคำถามเพื่อให้เกิดความกระจ่าง
 - 3.5 การให้และรับผลย้อนกลับ
 - 3.6 การแก้ปัญหาความขัดแย้ง
- 4. การเลือก
 - การเลือก ได้แก่

- 4.1 การรวบรวมและพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ
- 4.2 การพิจารณาผลที่เกิดขึ้นทั้งในแง่บวกและแง่ลบ
- 4.3 การเลือกอย่างมียุทธวิธี นั่นคือ
 - 4.3.1 การกำหนดเป้าหมายของการเลือก
 - 4.3.2 การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
 - 4.3.3 การแก้ปัญหา
 - 4.3.4 การวางแผน
- 4.4 การเลือกอย่างอิสระ

5. การปฏิบัติ

การปฏิบัติ ได้แก่

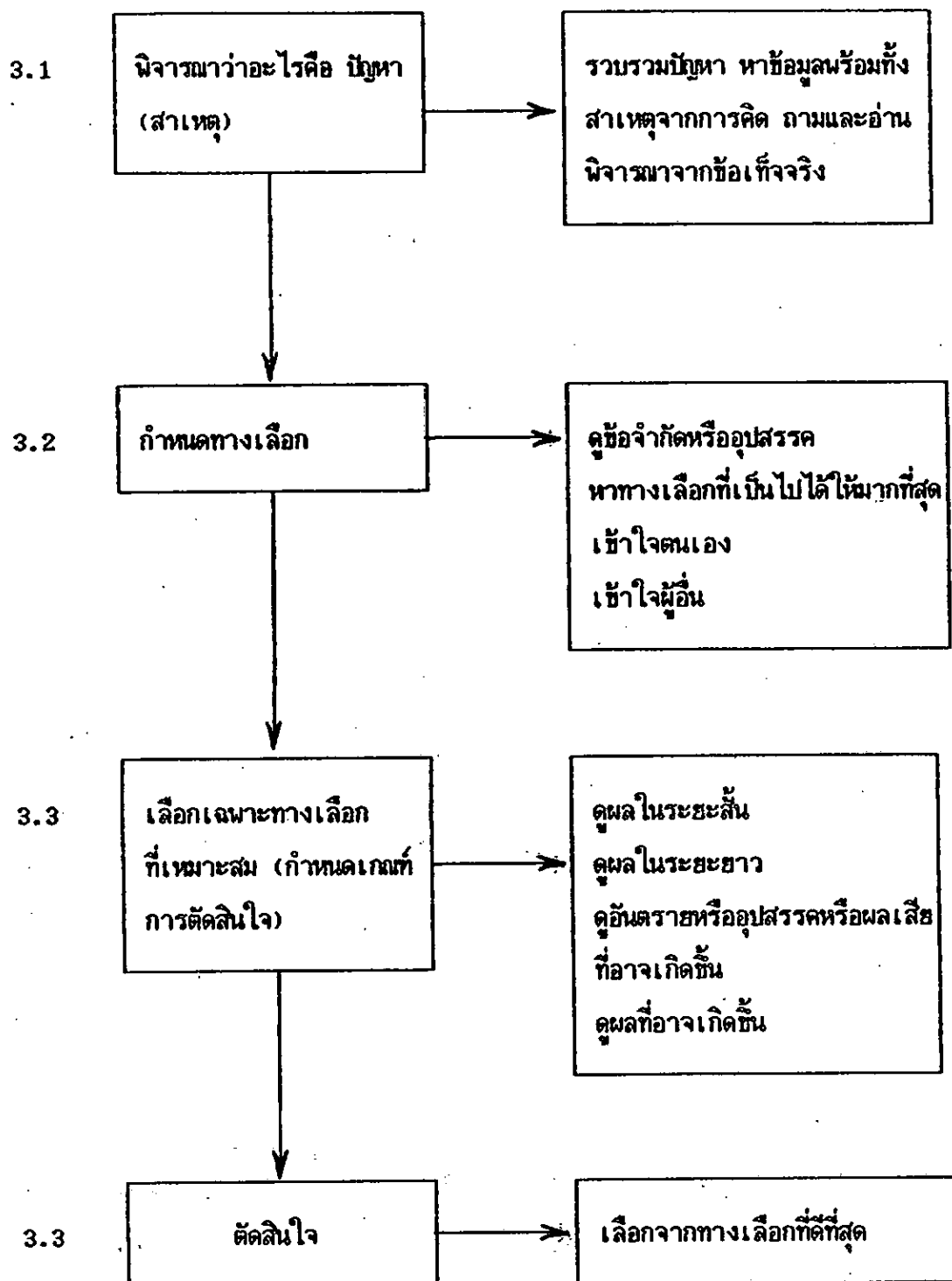
- 5.1 การปฏิบัติซ้ำ ๆ กัน บ่อย ๆ
- 5.2 การปฏิบัติจนกลายเป็นแบบแผนและคงที่
- 5.3 การปฏิบัติด้วยความชำนาญ

ประการสุดท้าย ความแตกต่างของแนวคิดเดิมและแนวคิดใหม่ของกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง ก็คือ จุดมุ่งหมายในแนวคิดเดิมถือว่า เกณฑ์ทั้ง 7 ประการ มีจุดมุ่งหมายที่จะใช้เสมือนมาตรฐานที่จะพิจารณาตรวจสอบ และประเมินว่าค่านิยมนั้นเป็นค่านิยมที่แท้จริงหรือค่านิยมที่สมบูรณ์หรือไม่ แต่แนวคิดใหม่ถือว่า วิธีทั้ง 5 ประการที่ขยายรายละเอียดออกมาจากการทำค่านิยมให้กระจ่าง 7 ขั้น มีจุดมุ่งหมายที่ใช้เป็นวิธีการพัฒนาค่านิยมขึ้นให้กองงานจนเป็นค่านิยมที่สมบูรณ์

จะเห็นว่าแนวคิดเดิมและแนวคิดใหม่ มิได้มีสิ่งที่ขัดแย้งกันในความคิดเพียงแต่แนวคิดใหม่พยายามที่จะทำให้นวัตกรรมเดิมสมบูรณ์ขึ้น และชัดเจนขึ้นในการนำไปใช้ เพราะทั้งสองแนวคิดมีลักษณะของความสอดคล้องและร่วมกัน ดังนั้นเพื่อให้กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก็ควรได้นำทั้งสองแนวคิดนี้มาผสมผสานกัน

วิธีการตัดสินใจเลือกค่านิยม

การตัดสินใจเพื่อเลือกปฏิบัติในการแสดงพฤติกรรมเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ที่มักเวียนจะต้องมีการฝึกหัดการตัดสินใจอย่างมีระบบ และกระทำซ้ำ ๆ กันจนติดเป็นนิสัย ขั้นตอนของระบบการตัดสินใจมีดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2529 : 53)

ภาพประกอบ 7 : ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกค่านิยม

ที่มา : กรมสามัญศึกษา. 2529 : 107

การตัดสินใจรายบุคคล มักเป็นผลมาจากประสบการณ์และค่านิยมของตนเอง เพราะทุกคนมักจะตัดสินใจเลือกทางที่คิดว่าเป็นประโยชน์ที่สุดกับตัวเขาเอง ส่วนการตัดสินใจของกลุ่มต้องมีเกณฑ์เพื่อให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์มากที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอน โดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในต่างประเทศ

เพรสจัส (Pracejus. 1974 : 2058-A) ได้ศึกษาผลกระทบของกระบวนการทำความเข้าใจในความกระจ่างในค่านิยมต่อความเข้าใจในการอ่าน โดยแบ่งนักเรียนเกรด 8 ออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มที่ 2 สอนความเข้าใจในการอ่านโดยให้นักเรียนอ่านหนังสือเล่มเดียวกันตลอดทั้งเล่ม แต่ไม่ใช้กระบวนการทำความเข้าใจในความกระจ่างในค่านิยม กลุ่มที่ 3 ใช้กระบวนการทำความเข้าใจในความกระจ่างในค่านิยมเพื่อฝึกการตัดสินใจ วิเคราะห์ลักษณะของตัวละครในเรื่อง การลงความเห็นและการแสดงออกถึงความซาบซึ้ง ใช้เวลาในการสอน 14 คาบ ๆ ละ 45 นาที เป็นเวลา 14 สัปดาห์ ทำการทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการทำความเข้าใจในความกระจ่างในค่านิยมช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านสูงขึ้น

ฟิตแพทริก (Fitzpatrick. 1975 : 1994-A) ได้นำกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยมของแรชส์มาศึกษาผลที่มีต่อความคิดรวบยอดแห่งตน บุคลิกภาพและความสามารถทางการอ่าน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 7 จำนวน 527 คน ในรัฐ วอชิงตัน ดี.ซี. จำนวน 24 โรงเรียน จัดแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ในกลุ่มทดลองทำการทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน ด้วยการให้กระบวนการทำความเข้าใจในความกระจ่างในค่านิยมเป็นเวลา 16 คาบ ๆ ละ 1 ชั่วโมงเป็นเวลา 16 สัปดาห์ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมในการควบคุม 1.9 และประสบการณ์ของครู ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีความคิดรวบยอดแห่งตน ความสามารถในการปรับตัวด้านบุคลิกภาพและความสามารถทางการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุม

กูเซียค (คณะกรรมการข้าราชการครู. 2530 : 22 ; อ้างอิงจาก Guziak.n.d.) ได้ทำการวิจัยกับ นักเรียนเกรด 5 จำนวน 4 ห้องเรียน โดยให้กลุ่มควบคุมจำนวน 55 คน เรียนดนตรีเป็นเวลา 8 คาบ ๆ ละ 1 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มทดลองจำนวน 51 คน เรียนด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในความกระจ่าง ในค่านิยมจำนวน 8 คาบ เช่นกัน เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลอง

มีคะแนนของความคิดรวบยอดแห่งตนสูงกว่ากลุ่มควบคุมและกระบวนการกระจำงค่านิยมมีส่วน
ทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางบวก แม้ว่าจะผ่านการทดลองมาหลายสัปดาห์แล้วก็ตาม

เทมเพิล (Temple. 1980 : 5816-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Effect of a
Values Clarification Process on Students Views of Own and Peer Values
เพื่อทดสอบการใช้ VCE (Values Clarification Exercise) ตามแบบของแรทส์ และ
ไซมอน ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนในระดับเกรด 8 และ 9 เป็นชาย 44 คน
หญิง 66 คน รวม 100 คน โดยให้นักเรียนทำ VCE ทุกวัน เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ก่อนทำ VCE.
ให้นักเรียนทำ PVI (Perception of Values Inventory) ซึ่งเป็นแบบวัดค่านิยมความเคารพ
ยกย่อง ทักษะ ความรอบรู้ อำนาจ ความมั่งคั่ง ความสุขกายสุขใจ และความซื่อตรงและหลังจากทำ
VCE แล้วก็ทำ PVI อีกครั้ง ต่อจากนั้นนำผล PVI ทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ผล
การวิจัย ปรากฏว่าหลังผ่าน VCE นักเรียนได้มองเห็นคุณค่าของตนเองดีขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญ
นักเรียนเห็นคุณค่าของเพื่อนร่วมชั้นในทางบวกเพิ่มขึ้นเล็กน้อย คุณค่าในทางบวกที่มองเพื่อนนั้นยัง
น้อยกว่าที่มองตนเอง นอกจากนี้ VCE ไม่ทำให้นักเรียนต้องการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของตนเอง
VCE ไม่สามารถชักนำให้นักเรียนดำเนินไปตามกระบวนการประเมินค่านิยม 7 ขั้นที่ แรทส์ และ
คนอื่น ๆ ได้แสดงไว้ จะเห็นได้ว่าถ้านักเรียนมีโอกาสได้ยิน ได้ฟัง และแสดงออก ซึ่งคุณค่าของ
ตนเองในบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมและสนับสนุนแล้ว นักเรียนจะมองค่านิยมของตนใน
แง่ดีและมองคนอื่นในแง่ดีด้วย

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยการทำค่านิยมให้
กระจำงต้น ได้ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาต่าง ๆ แต่ยังหาข้อสรุปไม่ได้ว่าการสอนโดย
การทำค่านิยมให้กระจำงส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดต่อวิชาสังคมศึกษาหรือไม่ ฉะนั้นผู้ศึกษามี
ความสนใจที่จะศึกษา การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจำงกับการสอนตามคู่มือครูวิธีการใดจะส่ง
ผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่ากัน

เอกสารที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา

การเรียนการสอนสังคมศึกษามีความสำคัญยิ่งในชีวิตประจำวัน วิชานี้มีจุดประสงค์เพื่อให้
ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สามารถนำความรู้
ไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม ตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง ปรับตัว
ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ มีความตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ยึดมั่นในระบอบ

ประชาธิปไตย หลักธรรมและคุณธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ นอกจากนั้นก็เพื่อให้สามารถปฏิบัติตน
เป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กรม
วิชาการ : 2532 : 51) จากจุดประสงค์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าวิชาสังคมศึกษามีคุณค่าที่ควรกล่าวถึง

คุณค่าของวิชาสังคมศึกษา

ทักซ์ ดันเฮง (2525 : 25 - 26) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวิชาสังคมศึกษาคือ

1. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ชีวิตในทางสร้างสรรค์ ประสบการณ์นี้ย่อมประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ ทักษะ ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม ปรับตัวเข้ากับภาวะของสังคมได้เป็นอย่างดี
2. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแจ่มแจ้งต่อสังคมมนุษย์ อันเป็นช่องทางให้เกิดความร่วมมือกัน สร้างประโยชน์สุขแก่สังคมส่วนรวมได้อย่างดี
3. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสดงบทบาทในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับค่านิยมในสังคม
4. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสถานการณ์ของสังคมและปฏิบัติได้ตามระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมนั้น ๆ
5. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิด ทักษะและหลักการที่จะแก้ปัญหาสังคมด้วยหลักแห่งปัญญาและเหตุผล
6. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติและทักษะนิสัยที่จะดำรงชีวิตอยู่ด้วยวิถีทางแห่งหลักประชาธิปไตย

จากคุณค่าของวิชาสังคมที่กล่าวมาแล้ว จะเกิดผลได้แน่นอนอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องนำวิธีสอนที่เหมาะสมไปใช้ และยึดหลักการสำคัญของการพัฒนาการเรียนการสอนสังคมศึกษาเป็นหลัก นาดยา ภักทรแสงไทย (ม.ป.ป. : 19 - 20) ได้กล่าวถึงไว้ ดังนี้

1. ยึดความคิดรวบยอดและข้อสรุปเป็นหลัก เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความคิดรวบยอด โดยอาศัยประสบการณ์เฉพาะอย่าง ข้อเท็จจริง และข้อมูลเพื่อเตรียมให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้มาจัดรวมใหม่ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในโลกที่ซับซ้อน เพราะความคิดรวบยอดไม่สามารถกระทำได้ด้วยการทำงานเชิงเป็นสิ่งที่ไม่คงทน ไม่ซ้ำก็ลืม
2. วางแผนการเรียนรู้ให้ต่อเนื่องกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้สะสมพัฒนาการทางทักษะต่าง ๆ มากขึ้น และผู้เรียนจะได้พัฒนาความคิดรวบยอด จากหน่วยการเรียนรู้หนึ่งไปยังหน่วยการเรียนรู้หนึ่งต่อไปได้กว้างขวางและลึกซึ้ง

3. เนื้อหาวิชา การมีลักษณะสหสัมพันธ์รายวิชา เพราะสังคมศึกษาควรเป็นวิชาที่ผสมผสานความรู้จากทุกสาขาวิชา

4. ต้องสอนให้ผู้เรียนเข้าใจสภาวะของโลก วิชาสังคมศึกษาต้องทันสมัยอยู่เสมอ นอกเหนือจากสังคมแวดล้อมตัวผู้เรียนแล้วควรมีความรู้ถึงการเคลื่อนไหวของประเทศต่าง ๆ ในโลก

5. ผู้เรียนต้องพัฒนาทัศนคติ เพราะการเรียนการสอนในปัจจุบันมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ จึงมีอิสระในการคิด นักเรียนต้องรู้ว่าจะนำข้อมูลความรู้เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

จากพัฒนาการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่มีความจำเป็นแล้ว ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงว่าการเรียนการสอนวิชานี้ จะต้องฝึกทักษะที่จำเป็นอีกด้วย ซึ่งทักษะที่จำเป็นสำหรับวิชานี้ ประถม เดชชัย (2521 : 78 - 81) ได้กล่าวถึงทักษะที่จำเป็นที่ควรฝึกให้ผู้เรียนวิชาสังคมศึกษาดังนี้

1. ทักษะในการอ่าน (Reading skill) เป็นทักษะพื้นฐานของวิชาสังคมศึกษา เช่น อ่านตีความ อ่านจับใจความ อ่านเพื่อเก็บความคิดรวบยอดในเรื่องให้มาสัมพันธ์กันได้
2. ทักษะในการคิด (Thinking Skill) คือการฝึกให้คิดอย่างมีเหตุผล รู้ว่าอะไรคือข้อเท็จจริงหรือความเห็น ซึ่งการฝึกให้มีความคิดแบบนี้จะช่วยให้นักเรียนเลือกและรู้จักการตัดสินใจ
3. ทักษะในการค้นคว้าวิจัย (Research Skill) คือ การฝึกค้นคว้าแสวงหาข้อมูลจากการอ่าน ฟัง ตลอดจนฝึกการใช้หนังสือคู่มือและสารานุกรม เพื่อสรุปหาเหตุผล นำมาใช้ในการเรียน เช่น การเขียนรายงาน เช่น รายงานปากเปล่า เป็นต้น
4. ทักษะใช้แผนที่และลูกโลก (Map and Globe Skill) เป็นการฝึกใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ทางวิชาสังคมศึกษา เพื่อให้รู้จักแผนที่และการใช้ลูกโลก เข้าใจถึงอิทธิพลและความสัมพันธ์ระหว่างที่ตั้ง มาตรฐาน ละติจูด ลองจิจูด ซึ่งการเข้าใจสิ่งเหล่านี้มีประโยชน์ในชีวิตมาก
5. ทักษะการใช้และเข้าใจสิ่งของที่เขียนเป็นกราฟ (Graphing Skill) เพื่อให้เข้าใจ และสามารถอ่านหรือแปลความหมายจากสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ประกอบหรือแทนคำอธิบายได้ เช่น รูปภาพ ตาราง แผนภูมิ แผนผัง เป็นต้น
6. ทักษะในการทำงานกลุ่ม (Group Work Skill) คือทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เช่น การวางแผนทำงานร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น
7. ทักษะในการเกิดความรู้ที่ปัญญา (Intellectual Skill) เป็นทักษะที่ลึกซึ้งกว่าการเรียนมีความรู้ปกติธรรมดา คือเกิดทักษะในการค้นคว้าและคิดสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้ใหม่สามารถประดิษฐ์สิ่งใหม่อื่นเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้นต่อไป

8. ทักษะในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม (Social Skill) เป็นทักษะที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้องสะดวกสบาย เช่น การปฏิบัติงานในสังคม มารยาททางสังคม การแต่งกาย การรู้จักคำนิยมในสังคม มีความรอบรู้กฎระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย และความต้องการของสังคม ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมทางสังคม

ทักษะที่จำเป็นในวิชาสังคมศึกษาที่กล่าวมาแล้ว ครูผู้สอนควรจัดให้ผู้เรียนได้ครบบ้าง เกิดความคุ้นเคย คล่องตัว มีความชำนาญ หรือจะก็นำทักษะดังกล่าวไปใช้ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

จากสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาจะต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ กระบวนการ ทักษะและค่านิยมที่ถูกต้อง กรมวิชาการได้ทำการปรับปรุงหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้น (กรมวิชาการ. 2532 : 27) ว่าผลการเรียนที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน ขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนการสอนเป็นสำคัญ อีกประการหนึ่งจุดมุ่งหมายของหลักสูตรปรับปรุงใหม่อยู่ 3 ประการ คือ

1. นำให้ครูพัฒนาวิธีการสอนให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา รู้จักพัฒนา รู้จักทำ และมีค่านิยมที่ดีงาม

2. ให้ครูจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่น

3. ให้ครูจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง และส่งเสริมความสามารถความถนัด สู้ขีดความสามารถสูงสุดตามศักยภาพที่มีอยู่ของแต่ละบุคคล

เพื่อที่จะดำเนินการให้หลักสูตรปรับปรุงนี้บังเกิดผลตามจุดมุ่งหมายครูจะต้องปรับปรุงวิธีการสอน เรื่องแรกต้องพัฒนาวิธีสอนให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา รู้จักทำ รู้จักพัฒนา และมีค่านิยมที่ดี

การปรับปรุงวิธีสอนของครูดังกล่าวนี้ ครูจะต้องคำนึงถึงหลักการ 3 ประการคือ (กรมวิชาการ. 2532 : 7)

1. สอนให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาหรือเนื้อหาที่จะสอน ครูจะต้องศึกษาวัตถุประสงค์ของรายวิชาหรือเนื้อหาที่จะสอนก่อนว่า แต่ละรายวิชาหรือเนื้อหาที่จะสอนนั้นต้องการให้นักเรียนในเรื่องใด อย่างไร ทั้งทางด้านความรู้ การฝึกปฏิบัติและเจตคติ จากนั้นครูก็ต้องพิจารณาหาวิธีการสอนเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์นั้น

2. ครูจะต้องคำนึงถึงธรรมชาติของแต่ละวิชาและเนื้อหา บางวิชาที่มีธรรมชาติของวิชาเป็นวิชาทักษะ บางวิชาที่มีธรรมชาติของวิชาเป็นลักษณะวิชาสังคม บางวิชาเป็นวิชาเสริมสร้าง การสอนก็ต้องให้สอดคล้องกับธรรมชาติของวิชานั้น ๆ วิชาสังคมศึกษามีธรรมชาติหรือลักษณะของวิชา

ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับสิ่งแวดล้อมว่ามีความสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผลต่อกันอย่างไร ตัวเรากับสภาพภูมิประเทศ ประวัติความเป็นมาการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ๆ วิชานี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเรากับสิ่งแวดล้อม ว่ามีเหตุมีผลต่อกันอย่างไร วิธีสอนของครูก็ต้องชักถามให้นักเรียนคิดเหตุคิดผลความสัมพันธ์ระหว่างเรากับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

3. ครูจะต้องสอนให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา รู้จักทำ รู้จักพัฒนา และมีค่านิยมที่ดีงาม เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก ความสามารถรู้จักคิด รู้จักทำ เป็นความสามารถที่ครูจะต้องให้เกิดกับนักเรียน และให้มีความสามารถนี้คงติดอยู่ในตัวนักเรียน เพื่อให้มีความรู้ความสามารถนี้ไปประยุกต์ใช้และพัฒนาชีวิตในสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนโดยเฉพาะครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา จะต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญดังกล่าว ก่อนวางแผนการสอนซึ่งจะช่วยให้บังเกิดผลต่อการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

วิชาสังคมศึกษากับการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและเกื้อกูลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม ในแต่ละท้องถิ่น

โรงเรียนและครูผู้สอนจะต้องจัดการศึกษาให้กับนักเรียนให้สอดคล้องเกื้อกูลต่อชีวิตจริง ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละท้องถิ่นที่นักเรียนอยู่ซึ่งการพิจารณาที่จะจัดการศึกษาให้สอดคล้องและเกื้อกูลนั้นจะต้องพิจารณาดำเนินการอย่างน้อย 3 ประการคือ

1. การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเอง ในท้องถิ่น เรียนรู้สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมในท้องถิ่นของตนเอง จากใกล้ตัวไปสู่ไกลตัวออกไป แต่ไม่ละเลยที่จะเจาะลึกเรียนรู้ท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น จนสามารถแก้ปัญหาพัฒนาชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นของตนเองได้ นักเรียนจะรักท้องถิ่นของตนเอง

2. จัดกระบวนการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรง ได้พบเห็น ได้สัมผัส ได้กระทำจริงต่อสภาพชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นของตนเอง ได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม ได้ฝึกอาชีพฝึกการปฏิบัติงานและดำเนินการอย่างแท้จริงในท้องถิ่น กิจกรรมเหล่านี้จัดเป็นกระบวนการเรียนของนักเรียน นั่นคือการดึงสภาพนอกโรงเรียนเข้าสู่การเรียนของนักเรียนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ออกไปเรียนรู้ชีวิตจริงในท้องถิ่น

3. กระบวนการเรียนการสอนใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนช่วยอย่างใกล้ชิด ทรัพยากรท้องถิ่น คือทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ โรงงานสถานที่ประกอบการ ทรัพยากรมนุษย์ คือวิชาการ วิชาการต่าง ๆ อาชีพต่าง ๆ รวมถึงกิจกรรมโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่นด้วย

การสอนวิชาสังคมศึกษาครูผู้สอนจะต้องหาวิธีการให้สอดคล้องและเกื้อกูลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม ในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลักและสำคัญของวิชานี้มากกว่าวิชาอื่น ๆ ที่จะละเลยเสียมิได้ ครูสังคมศึกษาจะต้องหาวิธีการสอนให้สนองกับความต้องการของหลักสูตรนี้ให้จงได้

การประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาแนวใหม่

การประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาแนวใหม่จะมุ่งวัดทักษะ เจตคติ และความสามารถเชิงพฤติกรรม โดยไม่วัดความรู้แต่เพียงอย่างเดียว การประเมินผลวิชาสังคมศึกษาทั้งทำได้หลายวิธี (กระทรวงศึกษาธิการ. 2520 : 178)

1. การสังเกต สังเกตจากความประพฤติ การเล่น การทำงานร่วมกับเพื่อน การรักษาสาธารณสมบัติ การไม่ดูดาบในการทำงาน การแสดงออกทางความคิด ความรับผิดชอบ และความสำเร็จในการทำงาน

2. การตรวจงานภาคปฏิบัติ เช่น การทำแผนที่ แผนที่ แผนผัง ภาพจำลอง การจัดชั้นเรียน การปรับปรุงบริเวณโรงเรียน การรายงาน การตรวจสมุดจดงาน และกิจกรรมทุกอย่างในการเรียนการสอนสังคมศึกษา

3. การสัมภาษณ์เมื่อจบเรื่อง หรือกิจกรรมหนึ่ง ๆ โดยใช้วิธีซักถามเพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจ เจตคติ ความคิดเห็น และการประเมินตนเองในกิจกรรมต่าง ๆ

4. การสอบข้อเขียน สอบด้วยการตั้งคำถามให้ครอบคลุมสิ่งที่เรียนไปแล้วในระยษะหนึ่ง ๆ ให้มากที่สุดที่จะทำได้ เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของนักเรียน

พอจะสรุปได้ว่า การเรียนการสอนสังคมศึกษา ถ้าได้มีการปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดจนการวัดผลและประเมินผล โดยครูผู้สอนได้กระทำอย่างถูกวิธีและจริงจัง จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อนักเรียนมากอย่างแน่นอน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามคู่มือการสอน ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้จัดการประชุมสัมมนาเพื่อหาวิธีการสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติ 3 ประการคือ คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวเป็นไปตามจุดประสงค์และจุดมุ่งหมายปลายทางของหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งต่อมาหน่วยศึกษานิเทศก์ได้จัดทำคู่มือการสอนให้โรงเรียนมัธยมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการสอน เรียกว่า คู่มือแนวการสอนของหน่วยงานศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งยึดรูปแบบการเรียนรู้ของ โรเบิร์ต

เอิร์ม กาเย่ (Robert M. Gagne) และ ลิสเลสส์ เจ บริกส์ (Lisles J. Briggs) เป็นหลัก (หน่วยศึกษานิเทศก์. 2527 : บทนำ)

ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวของกาเย่

ทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ (Gagne. 1965 : 62 - 170) ได้แบ่งการเรียนรู้แบบพื้นฐานง่าย ๆ ไปจนถึงการเรียนรู้แบบยากและซับซ้อน ดังนี้

1. การเรียนรู้เครื่องหมายและสัญญาณ เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ที่จะไม่ให้แสดงออกมาได้ การเรียนรู้ประเภทนี้ได้แก่ การเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขตามแบบของพาฟลอฟ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึก
2. การเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง เป็นการเรียนรู้จากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง ผู้เรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ ผู้เรียนมีความตั้งใจและรู้ตัวในการที่จะเชื่อมโยงการตอบสนองที่เหมาะสมกับสิ่งเร้าต่าง ๆ กัน เมื่อทำได้ถูกต้องเหมาะสมจะได้รับรางวัลหรือการเสริมแรง
3. การเรียนรู้แบบลูกโซ่ เป็นการเรียนรู้ การประกอบกิจกรรมที่ต่อเนื่องตามลำดับ ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ตั้งแต่ 2 คู่ขึ้นไป เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำและทักษะต่าง ๆ ในการเคลื่อนไหว
4. การเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงด้วยถ้อยคำภาษา เป็นเรื่องราวของการใช้ภาษา เน้นความสำคัญภาวะภายในมากกว่าแบบแรก
5. การเรียนรู้แบบจำแนกความแตกต่าง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถมองเห็นและแยกความแตกต่างระหว่างสิ่งเร้า เพื่อที่จะตอบสนองสิ่งเร้านั้นให้ถูกต้อง
6. การเรียนรู้โมติ เป็นการเรียนรู้การตอบสนองร่วมกันต่อกลุ่มของสิ่งที่มี ความแตกต่างกัน ผู้เรียนต้องเรียนรู้สิ่งที่คล้ายกัน สามารถสรุปความเหมือนและแยกความแตกต่างของสิ่งเร้าได้
7. การเรียนรู้กฎหรือหลักการเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการร่วมมือหรือเชื่อมโยง มโนคติตั้งแต่ 2 มโนคติขึ้นไปเข้าด้วยกัน และจากการที่สามารถตั้งเป็นกฎเกณฑ์ขึ้นได้แล้วจะสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่คล้ายคลึงกัน
8. การเรียนรู้การแก้ปัญหา เป็นการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยการคิดโดยการรวบรวมกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของการเรียนรู้ประเภทที่ 7 เข้าด้วยกัน และนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้

การจัดรูปแบบการเรียนของกาเฮ้ เป็นรูปแบบที่จัดวางไว้อย่างมีระบบ โดยเริ่มจากวางรูปแบบของจุดประสงค์ วิธีการและการวัดผล ซึ่งสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูจะเป็นผู้ออกแบบ จัดการและวัดผลการเรียนการสอน ด้วยเหตุนี้ครูจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของผู้เรียนในทางเข้ามัญญา ข้อเท็จจริง เจตคติ และการเคลื่อนไหว รวมทั้งการคิดในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี (สาวิณี รัตนบุรี. 2523 : 153 - 154)

จากทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวของกาเฮ้สามารถจัดรูปแบบการสอน ซึ่งอาศัยสมมติฐาน 5 ประการคือ (อาคม จันทสุณทร. 2527 : 2 - 3)

1. การจัดรูปแบบการเรียนการสอน มุ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในแต่ละบุคคล การจัดรูปแบบการเรียนการสอนนี้ จึงไม่ได้มุ่งที่คนกลุ่มใหญ่ คือมิใช่ระบบกระจายเสียงที่มุ่งให้ความรู้และทัศนคติแก่คนในสังคมรวม ๆ แต่จะมุ่งให้กับแต่ละบุคคลที่รวมกันอยู่ในสังคมนั้น ๆ
2. การจัดรูปแบบการเรียนการสอน ทำได้ทั้งระยะสั้นระยะยาวคือ เป็นทั้งการจัดรูปแบบหรือวางแผนการสอนในแต่ละชั่วโมง และการวางแผนจัดการเรียนการสอน โดยตลอดในบทเรียนหรือในรายวิชาทั้งทั้งหมด ซึ่งอาจทำโดยครูแต่ละคน หรือครูช่วยกันทำเป็นหมู่คณะก็ได้
3. การจัดรูปแบบการเรียนการสอน ถ้าจัดอย่างมีระบบจะมีผลอย่างใหญ่หลวงต่อการพัฒนาของผู้เรียนแต่ละคน กล่าวคือถ้ามีการจัดแบบการเรียนการสอนที่ดีแล้ว ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีกว่าปล่อยให้เรียนเองตามธรรมชาติ
4. การจัดรูปแบบการเรียนการสอน ควรจัดทำเชิงระบบ กล่าวคือ มีขั้นตอนตั้งแต่การพิจารณาความต้องการ ความจำเป็น เป้าหมาย และการดำเนินการเป็นขั้น ๆ ต่อเนื่องกันไปจนถึงขั้นที่นักเรียนทราบผลการปฏิบัติหรือประเมินวิธีการดำเนินการว่าได้ผลตามเป้าหมายหรือไม่
5. การจัดรูปแบบการเรียนการสอน ต้องอยู่บนรากฐานความรู้ที่ว่า มนุษย์เรานั้นการเรียนรู้อย่างไร คือ ต้องการรู้กระบวนการเรียนรู้และสถานการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ เพราะฉะนั้นการจัดรูปแบบการเรียนการสอนก็คือ การวางแผนการเรียนการสอนให้ออกมาในรูปของระบบ กล่าวคือเป็นการกำหนดภาพรวมของการเรียนการสอนที่จัดดำเนินการให้เห็นถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งอาจจะเป็นระบบใหญ่ เช่น ในระดับการสอนแต่ละชั่วโมง เป็นต้น

อาคม จันทสุณทร (2527 : 6 - 7) กล่าวถึงหลักการณ์และเหตุผลในการจัดรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวของ กาเฮ้ว่า ต้องเริ่มด้วยความต้องการที่จำเป็นของการเรียนการสอนนั้น มีการกำหนดเป้าหมายใหญ่ นำเป้าหมายใหญ่มานั้นมากำหนดโครงสร้างของหลักสูตร กำหนดจุดประสงค์

รายวิชาที่สามารถบอกผลการเรียนรู้ออกมาในรูปของพฤติกรรมที่สังเกตได้ ระบุสมรรถภาพต่าง ๆ ทั้งสภาพภายในและสภาพภายนอกของมนุษย์ได้ถูกต้อง มีการกำหนดเงื่อนไขแต่ละสมรรถภาพเพื่อกำหนดการวางแผนการเรียนการสอนโดยการทำแผนการสอน โดยเริ่มที่หน่วยย่อย ๆ แต่ละรายวิชา กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมแต่ละบทเรียน ซึ่งเป็นการจัดสภาพภายนอก ทำให้การปฏิบัติการสอนของครูทำได้ตรงจุดประสงค์ในการประเมินผลจะต้องประเมินตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นหลัก และต้องเป็นการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดงาน เพื่อให้การเรียนรู้หลังการเรียนการสอนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การจัดเหตุการณ์การสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของมนุษย์

การจัดการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งในการสอนจะต้องยึดตามจุดประสงค์และคำนึงถึงสมรรถภาพของผู้เรียน ซึ่ง มิลลิการ์ พงษ์ปริตร (2527 : 140 - 143) ได้จัดเหตุการณ์การสอนตามลำดับขั้นต่อไปนี้

1. **เร้าความสนใจ** เป็นวิธีการนำเข้าสู่บทเรียน ครูอาจใช้การพูดคุย ชักถาม หรือใช้วัสดุอุปกรณ์เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับสิ่งเร้าที่จะเรียนรู้ใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และพร้อมที่จะเรียนบทเรียนใหม่
2. **แจ้งจุดประสงค์** คือ การบอกให้ผู้เรียนทราบว่าเรื่องที่จะเรียนต่อไปนี้เมื่อเรียนจบแล้วผู้เรียนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางใด และเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ ผู้เรียนจะต้องมีพฤติกรรมเป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนดไว้
3. **ทบทวนความรู้เดิม** ครูจะตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนที่จะเรียนเรื่องต่อไป เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ได้เป็นอย่างดี วิธีการทบทวนและชักชวนให้ครูเกิดความมั่นใจอาจทำได้โดยการซักถาม บอกเล่าหรือสอบก่อนสอน
4. **เสนอบทเรียนใหม่** โดยใช้อุปกรณ์มาช่วย เพื่อให้บทเรียนใหม่ที่น่าสนใจและน่าติดตามเป็นขั้นที่ครูจัดประสบการณ์ใหม่ให้ผู้เรียน ซึ่งจะเป็นประสบการณ์ที่มีความสำคัญต่อตัวผู้เรียน
5. **ครูให้แนวความรู้** เพื่อเป็นพื้นฐานที่ผู้เรียนจะฝึกปฏิบัติต่อไป ครูจะหาแนวทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสมรรถภาพของมนุษย์ที่เป็นส่วนหนึ่งของจุดประสงค์ปลายทางของคาบนั้น
6. **ผู้เรียนปฏิบัติ** ทันตอนที่ครูจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ได้แสดงความคิดเห็น แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้
7. **ผู้เรียนทราบผลการปฏิบัติ** การที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมใด ๆ ไปแล้ว และ

สามารถทราบผลทันที ย่อมเป็นผลดีต่อตัวผู้เรียนเอง ถ้าหากพบข้อบกพร่องจะได้แก้ไขได้ทันที ในชั้นตอนนี้ครูอาจ ดิษฐ์ด้วยตนเองหรือให้กลุ่ม หรือตัวผู้เรียนเองเป็นผู้ประเมินผลก็ได้

8. ประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์ ชั้นตอนนี้ครูจะสามารถทราบได้ทันทีว่าผู้เรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการในแต่ละคาบหรือไม่ ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการสอนของครูก็ได้หรือเกิดจากตัวผู้เรียนเอง วิธีการปฏิบัติก็คือ ครูอาจจะประเมินดูจากการทดสอบย่อยหรือสังเกตจากพฤติกรรมอื่น ๆ ของผู้เรียน

9. เน้นให้เกิดความมั่นใจอันจะสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ คือ การที่ครูสรุปและย้ำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจสิ่งที่ตนเรียนในคาบนั้นอย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น วิธีการที่กระทำได้ก็คือ การให้ทำการบ้าน ให้ทำรายงาน หรือศึกษาเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากความรู้ที่ได้เรียนในชั้นเรียน

จากลำดับขั้นของเหตุการณ์การสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของมนุษย์ เมื่อนำมาจัดทำแผนการสอน สามารถจัดขั้นตอนได้ดังนี้ (สารภี รัตนบุรี. 2523 : 208 - 209)

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ

ขั้นที่ 2 บอกให้นักเรียนทราบจุดประสงค์ของบทเรียน

ขั้นที่ 3 ทบทวนความรู้เดิมก่อนที่จะสอนเรื่องใหม่ต่อไป

ขั้นที่ 4 เสนอบทเรียนใหม่โดยใช้วัสดุอุปกรณ์เข้าช่วย

ขั้นที่ 5 การให้แนวทางในการเรียนรู้

ขั้นที่ 6 ขั้นปฏิบัติ

ขั้นที่ 7 การทราบผลการปฏิบัติ

ขั้นที่ 8 ขั้นประเมินผลการสอนตามจุดประสงค์

ขั้นที่ 9 ช่วยให้งานและถ่ายทอดการเรียนรู้

ในการวางแผนจะต้องคำนึงถึงวิธีการในการวางแผนดังนี้ (มัลลิการ์ พงษ์ปริตร. 2527 : 157).

1. วิเคราะห์จุดประสงค์

1.1 ดูว่าจุดประสงค์ปลายทางของการเรียนรู้ในคาบนั้น ๆ คืออะไร มุ่งเน้นสมรรถภาพใดเป็นพิเศษ และมีสมรรถภาพอันใดเป็นเครื่องสนับสนุน จากนั้นจึงแยกจุดประสงค์ปลายทางออกจากจุดประสงค์ย่อย

1.2 จัดเนื้อหาสาระของวิชาที่จะใช้เป็นสื่อ นำตามลำดับขั้นตอนก่อนหลัง ตามความ

เหมาะสมเพื่อให้เกิดตามจุดประสงค์ที่เขียนไว้

2. วิเคราะห์การเรียนรู้

2.1 วิเคราะห์ดูว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ในคาบนี้ได้ จำเป็นต้องมีประสบการณ์เดิมอะไรบ้าง

2.2 จะจัดสภาพการเรียนรู้การสอนอย่างไร จึงจะสอดคล้องกับสมรรถภาพของการเกิดการเรียนรู้ของมนุษย์ในแต่ละสมรรถภาพ

2.3 จะจัดลำดับเหตุการณ์การเรียนรู้การสอนอย่างไร จึงจะสอดคล้องกับการเกิดการเรียนรู้ในสมองคน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับระดับการพัฒนาค่านิยม

ความหมายของค่านิยม

คำว่าค่านิยม มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมายด้วยกัน ขอนำมากล่าวพอสังเขปมีดังนี้ พัทธา สาธุ (2516 : 52 - 53) ให้ความหมายว่า ค่านิยมคือ ความรู้สึก หรือความเชื่อของบุคคลที่เชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าเป็นสิ่งที่น่าเชื่อหรือน่ากระทำ และยึดถือเป็นหลักประจำใจเพื่อช่วยให้การตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

พนัส หันนาคินทร์ (2526 : 5 - 18) ค่านิยม หมายถึง การยอมรับนับถือและพร้อมที่จะปฏิบัติตาม ที่คนหรือกลุ่มคนที่มีอยู่ต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นวัตถุ มนุษย์ สิ่งอื่น ๆ รวมทั้งการกระทำในด้านเศรษฐกิจ สังคม จริยธรรม และสุนทรียภาพ ทั้งนี้โดยได้ทำการประเมินค่าจากทัศนะต่าง ๆ โดยถี่ถ้วนแล้ว

เกียรติศักดิ์ อัยยานันท์ (อ้างอิงจากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2528 : 1) ค่านิยม หมายถึง ความรู้สึกหรือสภาพจิตของบุคคลที่ผูกยึดกับสิ่งนั้น และจะแสดงออกในลักษณะของการรักชอบปรารถนาที่จะได้ปรารถนาที่จะเป็น "ค่านิยม" จะทำหน้าที่เป็นทั้งกำหนดเป้าหมายของชีวิตที่ต้องการและการกำหนดวิถีการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายนั้น

สาโรช บัวศรี (2526 : 13) ได้ให้ความหมายของคำว่า "ค่านิยม" หมายถึง สภาพ (หรือการกระทำ) บางประการที่เราเชื่อ (หรือนิยามนั่นเอง) ว่าควรยึดถือหรือยึดมั่นเพื่อจะได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของสังคมหรือของตัวเอง

คิวพาร์ทริค (นาตยา บิลันยานนท์. 2527 : 168 ; อ้างอิงมาจาก Kilpartrick. n.d.) มีความเห็นว่าค่านิยมคือ ความต้องการที่จะได้รับการประมาณค่าอย่างรอบคอบแล้ว และ

ปรากฏว่ามีค่าควรแก่การเลือกไว้เป็นคุณสมบัติของตน ซึ่งค่านิยมของแต่ละบุคคลนั้นจะเกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับต่างกันจึงทำให้ค่านิยมของบุคคลผิดแผกแตกต่างกันออกไป

โรคิช (นาคยา บิลันยานนท์. 2527 : 169 ; อ้างอิงมาจาก Rokeach. n.d.) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นความเชื่อที่ค่อนข้างถาวรต่อวิธีการปฏิบัติบางอย่างที่ตัวเองหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบสมควรที่จะยึดถือหรือปฏิบัติ

แฟรงเกิล (Fraenkel. 1980 : 216) ได้ให้ความหมายของค่านิยมว่า คือความคิดหรือความคิดรวบยอด ของบุคคลในสิ่งที่บุคคลเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเรา ค่านิยมนี้เราอาจให้คำจำกัดความหรือนำมาอภิปรายเปรียบเทียบและวิเคราะห์ตลอดจนให้การสรุปเป็นนัยสำคัญของค่านิยมได้

กล่าวโดยสรุปแล้ว ค่านิยม หมายถึง ความรู้สึกในการตอบสนอง เห็นคุณค่า และจัดระบบคุณค่าของบุคคลในสิ่งที่เลือก และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

ประเภทของค่านิยม

ได้มีนักการศึกษาได้แบ่งประเภทของค่านิยม หลายประเภทคือ

สาโรช บัวศรี (2526: 25 - 26) ได้แบ่งค่านิยมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ

ก. ค่านิยมที่เป็นศีลธรรม (Morality) หมายถึงค่านิยมที่เป็นศีลและธรรมโดยเฉพาะ หรือได้แก่ Moral Value และ Ethical Value โดยเฉพาะ ซึ่งถือเอาว่าพระศาสนาหรือพระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้ได้กำหนดไว้แล้ว

ข. ค่านิยมที่เป็นข้อตกลง (Convention) หมายถึงค่านิยมที่ประชาชนในชาติได้ตกลงเห็นชอบ กำหนดกันขึ้นเอง ไม่ว่าจะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อม ตามชุดสมัย อันได้แก่ ขรรณนิยมประเพณี อุดมการณ์ วินัย และกฎหมาย

แต่ถ้าแบ่งยึดถือเอาวิชาชีพ (Profession) เป็นหลักสำคัญอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

- ค่านิยมประเภทพื้นฐาน (Basic Values) ได้แก่ ศีลธรรม คุณธรรม กฎหมาย
- ค่านิยมประเภทวิชาชีพ (Professional Values) ได้แก่ อุดมการณ์ประจำวิชาชีพของตน วินัยประจำวิชาชีพของตน มารยาทประจำวิชาชีพของตน พระราชบัญญัติประจำวิชาชีพของตนโดยเฉพาะ

เฟนตัน (Fenton. 1974 : 7) ได้แบ่งค่านิยมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ค่านิยมทางพฤติกรรม ได้แก่ ค่านิยมที่เน้นความเป็นระเบียบ เช่น การเคารพนับถือผู้อื่น ความสุภาพอ่อนโยน การตอบแทนผู้อื่น เป็นต้น

2. ค่านิยมทางกระบวนการ ได้แก่ ค่านิยมที่เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การคิดวิพากษ์วิจารณ์ ความมีเหตุผล รู้จักคิด และสงสัย เป็นต้น

3. ค่านิยมทางสาระเนื้อหา ได้แก่ ค่านิยมทางการเมือง ศาสนา จริยธรรม และค่านิยมอื่น ๆ ของบุคคล

แฟรנקล (Fraenkel. 1980 : 6 - 7) ได้แบ่งค่านิยม 2 ประเภทคือ

1. ค่านิยมทางสุนทรียศาสตร์ หมายถึง การศึกษาและการพิจารณาสิ่งที่บุคคลเห็นว่าสวยงามและมีความยินดีเบิกบานต่อสิ่งนั้น

2. ค่านิยมทางจริยศาสตร์ หมายถึง การศึกษาพิจารณาเรื่องของความประพฤติว่าบุคคลควรประพฤติอย่างไร เน้นการพิจารณาเรื่องของความถูกต้องไม่ถูกต้อง

มอริส (Morris. 1974 : 35) แบ่งค่านิยมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ค่านิยมทางการกระทำ เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงถึงความชอบในสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากกว่าอีกสิ่งหนึ่ง

2. ค่านิยมทางความคิด เป็นความคิดของบุคคลที่ชอบหรือพอใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากกว่าอีกสิ่งหนึ่ง

3. ค่านิยมทางจุดมุ่งหมาย หมายถึง สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีคุณค่าตามจุดมุ่งหมายแม้ว่า เราจะชอบหรือพอใจสิ่งนั้นหรือไม่ก็ตาม

สมิธ (Smith. 1985 : 6 - 7) ได้แบ่งค่านิยมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ค่านิยมเบื้องต้น เป็นค่านิยมพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์โดยธรรมชาติซึ่งประกอบด้วยค่านิยมส่วนตัวซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า เราเป็นคนที่มีคุณค่า มีความสำคัญต่อผู้อื่น และค่านิยมของผู้อื่น หมายถึง ความรู้ว่า ผู้อื่นก็มีคุณค่าเช่นเดียวกับเรา

2. ค่านิยมที่สมบูรณ์ หมายถึง ค่านิยมที่ได้รับการพัฒนาตามกระบวนการจนกลายเป็นกระบวนการเกิดค่านิยมในคนเรา ค่านิยมที่เกิดขึ้นตามกระบวนการนี้ถือว่าเป็นค่านิยมที่สมบูรณ์

องค์ประกอบของค่านิยม มีอยู่ 3 ส่วน คือ (สมบูรณ์ ชิตพงศ์. 2524 : 7)

1. ความคิดเชิงประเมิณ เป็นความคิดที่มีการพิจารณาว่าสิ่งใดหนึ่งปรารถนา (Desirable) และสิ่งใดที่ไม่พึงปรารถนา (Undesirable)

2. ความเชื่อ เป็นความไว้วางใจมั่นใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ และมีผลทำให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นไปตามความเชื่อนั้น ๆ

3. การเลือก เป็นการศึกษาหาสิ่งที่มีมากกว่าหนึ่งขึ้นไปว่าจะเอาส่วนใดออก และเอาส่วนใดไว้

ลักษณะและพัฒนาการทางด้านจิตนิสัย

ในปัจจุบันเราพบว่าความรู้สึกรู้สึกหรือจิตใจมีความสำคัญยิ่งสำหรับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาบุคคล เพราะเหตุผลและความเชื่อที่ว่าเด็กจะมีพฤติกรรม การกระทำที่ดีนั้นจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเสริมสร้างทั้งทางด้านสมองคือ สติปัญญา ทางด้านจิตใจคือความรู้สึกร่วมกัน จึงจะได้พฤติกรรมหรือการกระทำที่ต้องการ แต่ขณะนั้นพบว่าการเรียนการสอนทางด้านความรู้สึกยังไม่ประสบความสำเร็จที่หลักสูตรตั้งเป้าหมายไว้ เนื่องจากสาเหตุหลายประการคือ (กรมวิชาการ. 2530 : 9-12)

1. โรงเรียนถือว่าการสร้างเสริมลักษณะทางด้านจิตใจ หรือความรู้สึกนี้เป็นเรื่องของทางบ้าน โรงเรียนเป็นสถาบันที่พัฒนาทางด้านสติปัญญา หรือวิชาการ เท่านั้น
2. การพัฒนาทางด้านจิตใจนี้ บางคนเชื่อว่าเกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ ตามธรรมชาติไม่ต้องสอน ก็สามารถเกิดขึ้นได้เองตามวัย และอายุ
3. บางคนคิดว่าถ้าโรงเรียนเป็นผู้สอนคุณลักษณะทางด้านจิตใจ ก็อาจจะเป็นการครอบงำเด็ก

จากสาเหตุดังกล่าว เป็นผลทำให้โรงเรียนมีการละเลยการสร้างเสริมทางด้านจิตใจของนักเรียนไปทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้ว โรงเรียนควรจะมีบทบาทส่งเสริมเด็กร่วมกับทางบ้านด้วยเช่นกัน จากการละเลยบทบาทที่กล่าวมาแล้วครูผู้สอนมักจะพบปัญหาเรื่องวิธีสอน การวัดและประเมินผลด้านนี้ ครูผู้สอนจำนวนมากไม่ทราบว่าจะใช้วิธีสอนอะไร และวัดและประเมินผลเด็กอย่างไร เพราะ

1. ความรู้สึกหรือลักษณะทางด้านจิตใจนี้ มองไม่เห็น จับต้องไม่ได้ มองไม่เห็น จึงเป็นเรื่องยากลำบากในการวัดประเมิน
2. การพัฒนาเปลี่ยนแปลงในดำเนินเป็นไปอย่างช้า ๆ ต้องใช้เวลานานในการพัฒนา
3. ความรู้สึกเป็นเรื่องของแต่ละคน

ปัจจุบันการเรียนการสอนและการวัดประเมินในหลักสูตรระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาขั้นปรับปรุง พ.ศ. 2533 ได้ให้ความสำคัญและมุ่งเน้นพัฒนานักเรียนทั้งตัวคือ สมอง จิตใจ และการกระทำ ครูผู้สอนจึงต้องหันมาให้ความสนใจเรื่องนี้มากขึ้น โดยเฉพาะด้านจิตใจหรือความรู้สึกด้านค่านิยม ซึ่งผู้วิจัยพยายามสร้างวิธีสอน รูปแบบของแบบทดสอบเพื่อวัดระดับค่านิยมของนักเรียนขึ้น

ลักษณะธรรมชาติของคุณลักษณะด้านจิตนิสัย

คุณลักษณะด้านจิตนิสัย เป็นคุณลักษณะทางด้านจิตใจของบุคคลที่ฝังงู รูปแบบของอารมณ์หรือความรู้สึกของบุคคล ซึ่งอาจเป็นลักษณะที่ไม่แสดงออกมานาภายนอกให้บุคคลอื่นเห็น หรือเข้าใจ ซึ่งตามปกติแล้วบุคคลเมื่อประสบกับสิ่งเร้าต่าง ๆ เขาย่อมจะเกิดหรือมีความรู้สึกต่อสิ่งเร้านั้น

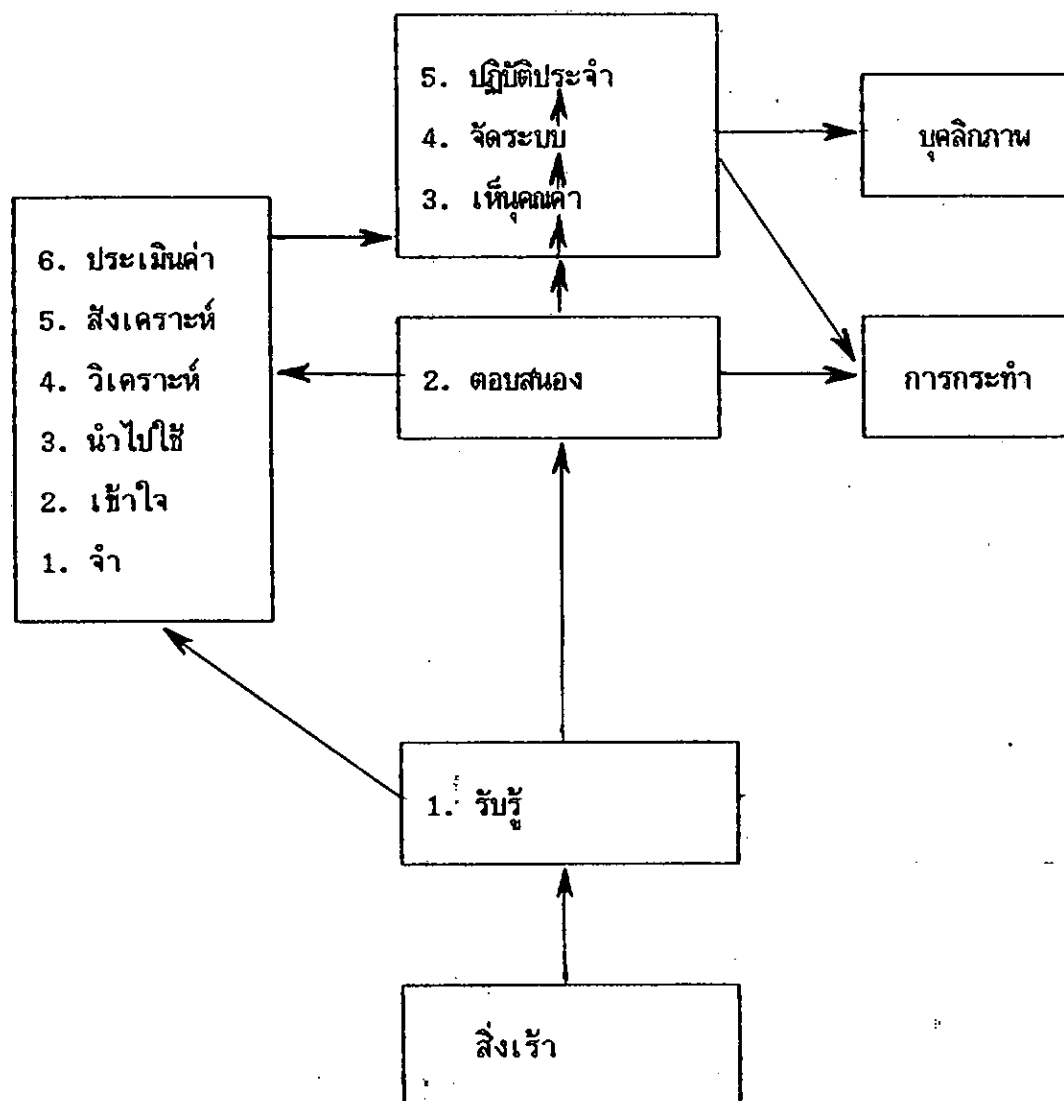
คุณลักษณะด้านนี้มีลักษณะธรรมชาติที่สำคัญ 5 ประการ (กรมวิชาการ. 2530 : 3) คือ

1. เป็นเรื่องของอารมณ์ (Feeling) อาจเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็วตามสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลจะสามารถมีการกระทำที่สร้างสรรค์ โดยแสดงออกไม่ตรงกับความรู้สึกจริง ๆ ของตนได้
2. เป็นเรื่องเฉพาะตัว (Typical) กล่าวคือ แต่ละบุคคลอาจมีความรู้สึกที่เหมือนกัน แต่มีรูปแบบการแสดงออกแตกต่างกันไป หรือมีพฤติกรรมที่แสดงออกเหมือนกัน แต่มีความรู้สึกต่างกัน การสังเกตจะต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควร จึงจะบอกความรู้สึกได้
3. มีทิศทาง (Direction) กล่าวคือ การแสดงออกของความรู้สึกสามารถแสดงออกได้สองทางตรงกันข้ามกัน หรือคู่กันก็ได้แก่ ทิศทางบวก ซึ่งเป็นทิศทางที่สังคมต้องการ และทิศทางลบ ซึ่งเป็นทิศทางที่สังคมไม่ต้องการ เช่น รัก-เกลียด ชัยชนะ-พ่ายแพ้ ชี้อิสต์-คดโกง
4. มีความเข้ม (Intensity) เช่น ชอบก็จะมีช้อนมาก ชอนน้อย ชัยมาก ชัยน้อย ดังนั้น บุคคลสองคนที่มีความรู้สึกเหมือนกันในสถานการณ์เดียวกัน แต่อาจแตกต่างกันได้ในเรื่องความเข้มที่บุคคลรู้สึก คือ มาก-น้อย ต่างกัน เป็นต้น
5. มีเป้าหมาย (Target) เสมอ จะเกิดที่ลอย ๆ ไม่ได้ เช่น ชอบอ่านหนังสือ ชัยนเรียน ชัยนเรียน

ลักษณะสำคัญต่าง ๆ ทั้ง 5 ประการของพฤติกรรมจิตนิสัยนี้ จะทำให้เป็นแนวทางการวัดและประเมินค่านี้ แตกต่างไปจากพฤติกรรมด้านอื่น ๆ

ลำดับที่พัฒนาคุณลักษณะด้านจิตนิสัย

เนื่องจากค่านิยมเป็นความรู้สึกหรือจิตนิสัย จึงจำเป็นจะต้องทราบว่าจิตนิสัยที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคลนั้น มีพัฒนาการหรือลำดับที่พัฒนาที่มีความต่อเนื่อง เป็นการศึกษาที่จะกำหนด แยก หรือจัดลำดับขั้นที่จะชี้บ่งว่าบุคคลมีความรู้สึกอยู่ที่ใด ได้ชัดเจนแน่นอน นอกจากนี้พฤติกรรมด้านนี้ยังเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านสติปัญญา และการกระทำอีกด้วย พฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน ของบุคคลสามารถบูรณาการรวมกันดังแผนภาพ (กรมวิชาการ. 2530 : 4)

สติปัญญาความรู้สึกการกระทำ

ภาพประกอบ 8 ลำดับขั้นพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตนิสัย

ที่มา : กรมวิชาการ. 2530 : 4

จากภาพประกอบนี้จะสรุปได้ว่าพฤติกรรมแต่ละด้านมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน มีพัฒนาการต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านจิตนิสัยในส่วนที่เกี่ยวกับระดับการพัฒนาด้านนิยมนั้นจะอธิบายรายละเอียดต่อไป

จากรูปแบบการพัฒนาทางด้านความรู้สึกตามแนวคิดของ กราซโฮล์ และคนอื่น ๆ จะเห็นว่า ค่านิยมมีการพัฒนาจากขั้นต่ำ ไปหาขั้นที่สูง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การตอบสนอง เป็นการแสดงความปรารถนาที่จะนำตนเองเข้าไปผูกพันกับเรื่องราว ปรากฏการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งทำให้ตนเองได้รับความพอใจจากการที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกัน ๆ การแสดงปฏิกิริยาที่มีต่อสิ่งเร้าหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นการแสดงพฤติกรรมการตอบสนอง ทั้งนั้น พฤติกรรมนี้

1.1 การเต็มใจตอบสนอง เป็นการยินดีตอบสนองอย่างเต็มใจ ยอมรับต่อการที่จะผูกพันตนเองในการกระทำสิ่งนั้นโดยปราศจากอิทธิพลใด ๆ มาบังคับตนให้ตอบสนอง เช่น การรับผิดชอบต่อสุขภาพตนเองและผู้อื่น

1.2 การพอใจตอบสนอง เป็นการแสดงพฤติกรรมตอบสนองในรูปที่มีความพอใจในอยู่ด้วย เช่น การตอบสนองทางอารมณ์ให้เกิดความเพลิดเพลิน และสนุกสนานในทางด้านดนตรีศิลปะ และการสังเภาการต่าง ๆ

2. การสร้างคุณค่า เป็นการแสดงออกที่เกิดจากความผูกพันต่อการมีส่วนร่วมในผลผลิตทางสังคม จะมีการยอมรับและนำมาเป็นลักษณะของความเชื่อ พฤติกรรมก็แยกเป็น 3 ข้อย่อย คือ

2.1 การยอมรับคุณค่า เป็นการรู้สึกยอมรับโดยสามารถอ้างอิงหลักฐานได้อย่างเพียงพอ คุณลักษณะที่เด่นชัดพฤติกรรมนี้อยู่ที่การมีความคงที่แน่นอนในการตอบสนอง จนเป็นที่ยอมรับว่าบุคคลนั้นยึดถือความเชื่อที่มีคุณค่า และตัวเองก็ยอมรับความผูกพันในการกระทำของตนเพื่อการนิรันดร์คุณค่านั้น ๆ

2.2 การนิยมชมชอบในคุณค่า เป็นการที่ไม่เพียงแต่บุคคลยอมรับและผูกมัดการกระทำของตนต่อการนิรันดร์คุณค่าเหล่านั้นเท่านั้น แต่ยังผูกพันตนเองที่จะติดตามเสาะหาคุณค่าเหล่านั้น เช่น เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในงานศิลปะ รับผิดชอบต่อการหาแง่มุมพิจารณาอย่างกว้างขวางในเรื่องนั้น ๆ

2.3 การเชื่อถือในคุณค่า เป็นความเชื่อถือที่มีความมั่นคงสูง จนเกือบจะเป็นค่านิยม (Value) ทั้งยังพยายามทำให้ผู้อื่นเชื่อถือสิ่งที่ตนเองเห็นคุณค่าแล้ว

3. การจัดระบบคุณค่า เป็นการนำคุณค่ามาทำให้เป็นระบบโดยการ "จัดวางของคุณค่าหาความสัมพันธ์ของคุณค่า - กำหนดคุณค่าที่เด่นและสำคัญ" เมื่อมนุษย์ยึดถือคุณค่าใด ๆ แล้ว ถ้าไปพบกับคุณค่าที่มากกว่า 1 อย่างในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง จึงต้องอาศัยขบวนการ 3 วิธีข้างต้น เพื่อสร้างระบบคุณค่าที่เหมาะสมกับเหตุการณ์นั้น พฤติกรรมการจัดระบบคุณค่า คือ

การสร้างความคิดรวบยอดของคุณค่า เป็นการทำให้บุคคลมองเห็นความสัมพันธ์ของคุณค่ากับสิ่งที่ตนยึดถือ หรือสิ่งที่เขากำลังจะยึดถือ เช่น การอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ การพยายามพิสูจน์หาลักษณะศิลปะวัตถุที่ตนชอบ

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2523 : 23 - 24) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมด้านความรู้สึก (Affective Domain) ตามแนวคิดของ กราธไฮล์ และคนอื่น ๆ ว่าค่านิยมมีรูปแบบการพัฒนาตามลำดับขั้นดังนี้

1. การตอบสนอง (Responding) ในระดับนี้ ผู้เรียนไม่เพียงแต่จะรับรู้สิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่จะเริ่มปฏิบัติวิชาโต้ตอบกับสิ่งแวดล้อมที่รับเข้ามา การมีปฏิริยาตอบโต้ในยกออกเป็น ขบวนการย่อย ๆ จากระดับต่ำสุดของขบวนการดังนี้ คือ

1.1 ความเต็มใจที่จะตอบสนอง ซึ่งเป็นลักษณะที่เห็นได้ระหว่างตอบสนอง

1.2 ความพอใจที่ได้รับจากการตอบสนองนั้น ๆ ซึ่งเป็นลักษณะที่เห็นได้หลังจากตอบสนองแล้ว

2. การสร้างคุณค่า หลังจากที่ถูกคลรับรู้สิ่งแวดล้อม และได้มีปฏิริยาโต้ตอบแล้ว ต่อมาเป็นการสร้างคุณค่าหรือค่านิยม บุคคลจะมีค่านิยมอย่างไรนั้น สืบเกิดได้จากพฤติกรรมดังต่อไปนี้

2.1 การยอมรับคุณค่า คือความพร้อมที่จะรับว่า สิ่งนั้นมีคุณค่าหรือมีประโยชน์อย่างไร

2.2 การชมชอบคุณค่านั้น ความรู้สึกที่เป็นการตัดสินใจว่า จะตอบสนองต่อสิ่งนั้น ๆ ในทางใด หรือจะเลือกกว่าจะเกิดความยึดถือต่อสิ่งนั้นในทางใด

2.3 การผูกพันในคุณค่านั้น ๆ คือความรู้สึกหรือความคิดฝังแน่นในคุณค่านั้น ๆ อย่างแน่นอน พฤติกรรมหรือการเรียนรู้ในขั้นนี้ เป็นลักษณะของทัศนคติและซาบซึ้งที่เห็นเด่นชัด

3. การจัดระบบคุณค่า หลังจากที่ถูกเรียนได้สร้างค่านิยมย่อย ๆ ที่กระจัดกระจายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ แล้ว ผู้เรียนหรือบุคคลจะต้องผ่านขบวนการต่อไป คือ การคิดพิจารณาและรวบรวมค่านิยมเหล่านี้ เพื่อหาว่าค่านิยมอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่กำลังพิจารณาอยู่ ขบวนการในขั้นนี้จะประกอบไปด้วยการจัดคุณค่าเหล่านั้นเข้าเป็นเรื่อง ๆ หรือเป็นระบบ การเห็นความสัมพันธ์ของคุณค่าเหล่านั้น และตัดสินใจว่าคุณค่าอะไรที่มีความสำคัญกับบทบาทมากที่สุด ในขั้นนี้ของค่านิยมเป็นการสร้างมโนภาพเกี่ยวกับคุณค่านั้น ๆ คือการจัดคุณค่าในเรื่องต่าง ๆ เป็นพวกได้

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาค่านิยม ตามแนวคิดของ กราธโฮล์ และคนอื่น ๆ ที่นักการศึกษาแต่ละท่านได้กล่าวถึง สามารถสรุปจากขั้นต่ำสุดไปสูงขึ้นที่สูงได้ว่าระดับการพัฒนาค่านิยมเป็นความสามารถทางด้านความรู้สึกที่เกี่ยวกับการตอบสนอง การสร้างคุณค่าหรือค่านิยม และการจัดระบบคุณค่าซึ่งมีการพัฒนาตามลำดับขั้นดังนี้

1. การตอบสนอง เป็นการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบที่มีต่อเหตุการณ์จากกรณีตัวอย่าง หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ การยินยอมตอบสนอง การเต็มใจตอบสนอง และการพอใจตอบสนอง แต่ระดับการพัฒนาค่านิยมครอบคลุมใน 2 ลักษณะ คือ

1.1 การเต็มใจตอบสนอง เป็นการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบต่อเหตุการณ์ กรณีตัวอย่างที่เกี่ยวกับค่านิยมอย่างเปิดเผยปราศจากการบังคับ

1.2 ความพอใจที่ได้รับจากการตอบสนองนั้น ๆ เป็นผลของความพอใจของนักเรียนที่เกิดจากการเต็มใจตอบสนองกับเหตุการณ์ด้านค่านิยม

2. การสร้างคุณค่า เป็นการสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นกับนักเรียนจากเหตุการณ์ กรณีตัวอย่างซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมดังนี้

2.1 การยอมรับคุณค่า เป็นการยอมรับในค่านิยมที่เลือกแล้วว่ามีความรู้ หรือมีประโยชน์

2.2 การนิยมชมชอบในคุณค่า เป็นการตัดสินใจปฏิบัติตามค่านิยม หรือยึดถือค่านิยมที่ตนเลือก

2.3 การเชื่อถือในคุณค่านั้น ๆ เป็นความรู้สึกที่ฝังแน่นในคุณค่าหรือค่านิยมที่ยึดถือและปฏิบัติอย่างเปิดเผย

3. การจัดระบบคุณค่า เป็นการนำเอาคุณค่าหรือค่านิยมจัดหมวดหมู่และหาความสัมพันธ์โดยการตัดสินใจคุณค่าที่เด่นและสำคัญ การจัดระบบคุณค่าประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ การสร้างความคิดรวบยอดของคุณค่าและการจัดระบบคุณค่าแต่ระดับการพัฒนาค่านิยมครอบคลุมลักษณะการสร้างความคิดรวบยอดของคุณค่าเท่านั้น ซึ่งการสร้างความคิดรวบยอดของคุณค่า เป็นการทำให้บุคคลมองเห็นความสัมพันธ์ของคุณค่ากับสิ่งที่ตนยึดถือ หรือสิ่งที่เขากำลังยึดถือ

พัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์

การเรียนรู้กับพัฒนาการทางสติปัญญา เพียเจต์ศึกษาพัฒนาการทางปัญญาของเด็กเป็นขั้น ๆ เขาอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ด้านความคิด ความเข้าใจ และพบว่าเด็กมีพัฒนาการขั้นใหญ่ ๆ 4 ขั้น ดังนี้ (ประสาท อิศรปริดา. 2518 : 120 - 138)

1. ขั้นประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว (Sensori - motor Stage) เด็กที่มีอายุตั้งแต่เกิดจนอายุ 2 ปี เป็นระยะที่มีปฏิริยาต่อสภาพจริง ๆ รอบ ๆ ตัว เด็กในขั้นนี้จะรู้เฉพาะสิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรมเท่านั้น
2. ขั้นก่อนการคิดที่เป็นรูปธรรม (Preoperational Thought) เด็กจะมีอายุระหว่าง 2 - 7 ปี ลักษณะสำคัญของขั้นนี้มีการพัฒนาทางภาษาและพัฒนาการทางการคิด อย่างมีสิ่งก่อกำเนิดขึ้นอย่างรวดเร็ว
3. ขั้นปฏิบัติการคิดโดยใช้วัตถุหรือสิ่งที่มีตัวตน (Concrete Operations) เด็กอายุระหว่าง 7 - 11 ปี เด็กมีความสามารถคิดแก้ปัญหาได้ คิดอย่างมีเหตุผล สามารถแยกแยะและจัดสิ่งของเข้าพวกได้ เข้าใจความคงที่ของปริมาณ ขนาด น้ำหนัก ความสูง โดยไม่คำนึงถึงสภาวะแวดล้อม
4. ขั้นปฏิบัติการคิดโดยใช้นามธรรม (Formal Operations) เด็กอายุระหว่าง 11 - 15 ปี โครงสร้างทางการคิดของเด็กพัฒนาเจริญเต็มที่ เขาสามารถใช้เหตุผลทางตรรกศาสตร์มาแก้ปัญหาได้ทุกกรณี ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่มองเห็นจับต้องได้หรือปัญหาที่มองไม่เห็น จับต้องไม่ได้ก็ตาม เด็กในวัยนี้จะรู้จักคิดหาเหตุผลปรับตัวได้หลายแง่มุม สามารถตั้งสมมติฐานและทดสอบสมมติฐานได้ และสามารถคิดถึงอนาคตอย่างมีอุดมคติและมีเหตุผล

สรุปได้ว่าเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จะมีพัฒนาการด้านสติปัญญาความคิด สามารถคิดสิ่งที่นามธรรม รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล สามารถตั้งสมมติฐานและคิดถึงอนาคตอย่างมีอุดมคติ และมีเหตุผลได้

การเกิดและการเปลี่ยนแปลงค่านิยม

การเกิดค่านิยม

สาโรช บัวศรี (เอกสารคำบรรยายเรื่อง "จริยธรรมการศึกษา : 5) กล่าวว่า จะเกิดจากความจำเป็น (Need) แล้วขั้นต่อไปก็ทำให้เกิดความชอบ (Preference) หรือความสนใจ ตามมา ความชอบนี้ย่อมกระตุ้นให้มีความนิยมชมชอบหรือเข้าใจในคุณค่าคือ ได้กลายเป็นค่านิยม (Value) ขึ้นมา ค่านิยมที่ก่อตัวอยู่ระยะหนึ่งที่น่าสนใจพอสมควร (Fix Value) ก็ย่อมกระตุ้นให้เกิดสภาวะที่รุ่มร้อนหรือรุ่มร้อนที่จะกระทำอยู่ในใจ หรือที่เรียกว่า ทัศนคติ (Attitude) นั้นเองเขียนเป็นภาพประกอบดังนี้

ความต้องการ (Desire) → ความชอบ (Preference) → คุณค่า (Value) →ทัศนคติ (Attitude) →ปฏิบัติ (Action)

ภาพประกอบ 10- การเกิดค่านิยมในบุคคล

ที่มา : จริยธรรมทางการศึกษา. ม.ป.ป. : 5

จากรูปภาพข้างบน จะมองเห็นว่าค่านิยมนั้นเกิดขึ้นอย่างไร และยังให้เกิดอะไร

พรหม ฐิต (2522 : 197) กล่าวว่า ค่านิยมเกิดจากการเรียนรู้ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. คนได้รับการอบรมมาตั้งแต่เด็ก เช่น การที่เด็กทำสิ่งที่ดีงามจะได้รับคำชมเชยหรือคำชื่นชมจากผู้ใหญ่ หรือการที่เด็กทำผิดจะถูกกลงโทษหรือว่ากล่าว

2. คนรับค่านิยมจากในสังคมเป็นของตน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าสังคมจะยอมรับ

พนัส หันนาคินทร์ (2520 : 18) ได้กล่าวว่าการเกิดค่านิยมของบุคคลนั้นเกิดจากประสบการณ์ที่แตกต่างของแต่ละบุคคล จึงทำให้ค่านิยมของแต่ละบุคคลผิดแผกกันออกไป ถึงแม้ว่าจะอยู่ในสังคมหรือวัฒนธรรมเดียวกันก็ตาม เมื่อประสบการณ์ของแต่ละบุคคลมีเพิ่มมากขึ้น ย่อมมีผลกระทบกระเทือน ทำให้เขาเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงค่านิยมเดิมของเขาขึ้น

บรรเทา กิตติศักดิ์ (2527 : 105 - 106) กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดค่านิยมมี

1. วัฒนธรรม เป็นบ่อเกิดค่านิยม วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิต เป็นการดำรงชีวิตของมนุษย์ ฉะนั้นค่านิยมที่เรายึดถือก็จะมาจากวัฒนธรรม

2. หลักศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยยึดถือหลักพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิต ค่านิยมทางจริยธรรม ซึ่งมีพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน

3. สภาพแวดล้อมทางสังคม ในครอบครัว สังคมแต่ละแห่งย่อมมีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ทำให้ค่านิยมของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของสภาพแวดล้อม

4. สื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือต่าง ๆ ย่อมทำให้บุคคลมีทัศนะจากการดู อ่าน และฟัง ทำให้เกิดค่านิยม

บทบาทและหน้าที่ของค่านิยม

นาคยา บิลันตานนท์ (2528 : 502 - 503) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของค่านิยมไว้ดังนี้

บทบาทของค่านิยม

ค่านิยมเป็นเกณฑ์หรือมาตรฐานที่บุคคลนำไปใช้ประเมิน เรื่องใด เรื่องหนึ่งในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน ค่านิยมจึงมีบทบาทในการเป็นมาตรฐานที่บุคคลนำไปใช้ในลักษณะต่อไปนี้

1. ค่านิยมเป็นมาตรฐานความเชื่อที่เรามีต่อสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เป็นความเชื่อที่มีเรื่องของความคิด จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก และเจตคติเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ไปในลักษณะต่าง ๆ กัน ค่านิยมมีเรื่องของความคิดเข้าเกี่ยวข้องเพราะเป็นเรื่องการคิดถึงความต้องการ คนที่มีค่านิยมอย่างหนึ่งหมายความว่าเขามีความคิด มีสติปัญญาที่จะทราบแนวทางที่ถูกต้องที่จะประพฤติปฏิบัติควรเป็นอย่างไร และค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก และเจตคติในความหมายว่าเขามีอารมณ์ ความรู้สึก เจตคติต่อสิ่งนั้นอย่างไร เห็นด้วยหรือต่อต้าน ดังนั้นถ้าเราต้องการค่านิยมของบุคคลอื่นมากเท่าใด เราจึงเรียนรู้ในตัวคนนั้นมากยิ่งขึ้น

2. ค่านิยมเป็นมาตรฐานของความประพฤติ ในบทบาทที่มีถือว่าค่านิยมเป็นจุดหมายปลายทาง ที่จะนำบุคคลเปลี่ยนภพนิสัยของเขา ค่านิยมช่วยให้บุคคลได้พิจารณาสิ่งที่เขาชอบ หรือไม่ชอบ สิ่งใดดีหรือไม่ดี เป็นมาตรฐานความประพฤติว่าการกระทำเหมาะสมและมีคุณค่าหรือไม่เหมาะสม ไม่มีคุณค่า

จะเห็นว่าค่านิยมสามารถนำไปใช้ได้ทุกเมื่อในชีวิตประจำวัน บทบาทของค่านิยมในฐานะที่เป็นมาตรฐานความเชื่อและความประพฤตินี้อาจใช้เป็นมาตรฐานหลักเปลี่ยนกันในระหว่างตัวบุคคลหรือใช้กับแต่ละบุคคลหรือสังคมได้

หน้าที่ของค่านิยม

กล่าวโดยสรุปหน้าที่ค่านิยมมีหลายประการ คือ

1. ทำหน้าที่กระตุ้น จูงใจคนในเรื่องแบบแผนความประพฤติที่เป็นอุดมการณ์ จนทำให้เราได้ค่านิยมที่เป็นจุดหมายปลายทางที่เราต้องการ

2. ทำหน้าที่กระตุ้นให้บุคคลได้รักษา เน้นชู ยกย่องจากผู้อื่นและสังคม

3. ทำหน้าที่ในการปรับตัว เนื่องจากค่านิยมเกี่ยวข้องกับแบบแผนความประพฤติที่มุ่งให้คนเราสามารถปรับตัวให้เข้าผู้อื่น และสังคม

4. ทำหน้าที่ปกป้องตนเอง ความต้องการ ความจำเป็น ความรู้สึก และการกระทำที่ไม่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นหรือของสังคม จะแสดงออกมาด้วยค่านิยมที่แสดงเหตุผลให้ผู้อื่นและสังคมยอมรับในความต้องการ ความรู้สึก หรือการกระทำนั้น

5. ทำหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับตัวของเรา ทำให้เราสามารถทำการใดให้สำเร็จได้ด้วยตัวของเราเอง ค่านิยมช่วยให้เรามองหาความหมาย ความเข้าใจ และความคิดที่ดีขึ้น กระจำงัดขึ้น

ความสำคัญของค่านิยมในวิชาสังคมศึกษา

การพัฒนาผู้เรียนให้มีค่านิยมที่พึงประสงค์ คือค่านิยมที่เหมาะสมกับสังคมไทยรวมทั้งพัฒนาให้ผู้เรียนได้มีวิถีการพัฒนาค่านิยมที่เขายึดถืออยู่นั้นไปในทางที่ถูกต้อง ถือเป็นภาระหน้าที่ของโรงเรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ครูสังคมศึกษาในฐานะผู้ใกล้ชิดกับผู้เรียนย่อมต้องรับภาระและหน้าที่เช่นนี้ เราถือว่าสังคมปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะด้านค่านิยมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเป็นเครื่องกำหนดว่าบุคคลควรประพฤติปฏิบัติอย่างไร และการเลือกการกระทำอย่างไรจึงจะถูกต้อง ในปัจจุบันเรามักจะพบว่าผู้ที่มีความขัดแย้งเสมอเกี่ยวกับการตัดสินใจหรือเลือกปฏิบัติสิ่งใดดี การที่เราไม่สามารถตัดสินใจอะไรได้หรือไม่แน่ใจในสิ่งที่ตัดสินใจไปแล้วนั้น อาจกล่าวได้ว่าเพราะเรายังไม่แน่ใจว่าค่านิยมที่เรายึดถือเป็นเช่นใดนั่นเอง และมักจะมี ความขัดแย้งเกี่ยวกับค่านิยมที่เรายึดถือกับค่านิยมที่เป็นส่วนรวม ความสับสน หรือความขัดแย้งเกี่ยวกับค่านิยม มีอยู่หลายเรื่องด้วยกัน เป็นต้นว่าเรื่อง ศาสนา วัฒนธรรม การงาน การใช้เวลาว่าง ครอบครัว เศรษฐกิจ อำนาจ ฯลฯ สำหรับนักเรียนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ก็ต้องเผชิญกับปัญหาและการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตทั้งที่บ้านและโรงเรียน การสอนสังคมศึกษาในทุกๆระดับชั้นหลักสูตรได้กำหนดชัดเจนว่ามีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี กล่าวคือ

1. มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่จะช่วยให้ตนดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข
2. เป็นพลเมืองที่ดีมีทักษะการตัดสินใจ คิดเป็น ทำเป็นอย่างมีเหตุผล และ
3. เป็นพลเมืองที่ดีที่มีค่านิยมที่พึงปรารถนา

ฉะนั้น พอจะสรุปได้ว่าค่านิยมมีความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษาอย่างมาก จำเป็นที่ครูสังคมศึกษาจะได้หาวิธีการพัฒนาค่านิยมของนักเรียนต่อไป

ค่านิยมในสังคมไทย

ค่านิยมในสังคมไทย มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงไว้หลายท่าน ที่สำคัญ ๆ

ควรกล่าวถึงมี

ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2531 : 91 - 103) ได้เสนอว่าในลักษณะของสังคมไทยมีค่านิยมที่เด่น ๆ ดังนี้

1. ความมั่นคง
2. อำนาจ
3. คนไทยยกย่องความเป็นใหญ่
4. คนไทยยกย่อง "จิตใจน้าเลง"

5. สังคมไทยนิยม "การเป็นเจ้านาย"
6. สังคมไทยยกย่องความใจกว้าง
7. คนไทยยกย่องความกตัญญูรู้คุณ
8. คนไทยยกย่องปราชญ์ และ
9. คนไทยยกย่องความเคารพนบนอบรู้จักที่สูงที่ต่ำ

สุพิตรา สุภาพ (2521 : 78 - 81) ได้เสนอความคิดเห็นถึงค่านิยมของสังคมไทยว่า
แยกออกได้เป็นค่านิยมของสังคมชนบทและค่านิยมของสังคมเมือง มีค่านิยมของแต่ละสังคม ดังนี้

ค่านิยมในสังคมชนบทที่เด่นชัด ได้แก่

1. ยอมรับบุญรับกรรมโดยไม่คิดแย้ง
2. ขึ้นอยู่กับธรรมชาติ
3. ความเชื่อโชคลาง
4. ชอบเลี้ยงชีพ
5. นิยมเครื่องประดับ
6. นิยมคุณความดี
7. นิยมพิธีการและการทำบุญเกินกำลัง
8. ชอบเป็นฝ่ายรับมากกว่าฝ่ายรุก
9. ทำงานเป็นเล่น ทำเล่นเป็นงาน
10. นิงนาอาศัยกัน
11. มีความส่วนตัวมากเกินไป
12. รักญาติพี่น้อง
13. มีความสันโดษ และ
14. หวังความสุขข้างหน้า

ส่วนค่านิยมของสังคมเมือง ที่มีลักษณะเฉพาะสำคัญ ๆ ได้แก่ ค่านิยม ดังนี้

1. เชื่อในเรื่องเหตุและผล
2. ขึ้นอยู่กับเวลา
3. แข่งขันมาก
4. นิยมตะวันตก
5. ชอบจัดงานพิธี

6. นุ่มเพื่อขอรูหรรษา
7. นิยมวัตถุ
8. ชอบทำอะไรเป็นทางการ
9. ยกย่องผู้มีอำนาจตำแหน่ง
10. ขาดระเบียบวินัย
11. ไม่รักของส่วนรวม
12. นุ่มมากกว่าทำ
13. ไม่ชอบใครเหนือกว่า และ
14. เห็นแก่ตัวไม่เชื่อใจใคร

ค่านิยมที่ควรพัฒนาสำหรับสังคมไทย

ในการพัฒนาค่านิยมให้กับนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของสังคม ค่านิยมที่เกิดกับผู้สอนประการหนึ่ง ซึ่งอาจเกิดขึ้นกับผู้สอนก็คือ ค่านิยมที่จะพัฒนาให้กับนักเรียนควรมีอะไรบ้าง แม้ว่า การพัฒนาค่านิยมให้เกิดขึ้นจะไม่ไ่มีความสำคัญในเรื่องเนื้อหาหรือค่านิยมใดที่ควรพัฒนามากกว่า การย้ำในเรื่องของวิธีการพัฒนาก็ตาม แต่ผู้สอนก็น่าจะศึกษาว่ามีค่านิยมใดบ้างที่ควรจะพัฒนาให้กับ ผู้เรียน เพื่อนำมาหลักเลียงค่านิยมที่นักเรียนปรารถนาเพื่อให้นักเรียนได้เป็นพลเมืองที่ดี นักวิชาการ และนักการศึกษาได้นำเสนอไว้หลายท่านที่ควรนำมากล่าวถึงคือ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2523 : 46) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ค่านิยม เพื่อชีวิตและสังคมไทย" เมื่อปี พ.ศ. 2523 ได้สรุปค่านิยมที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องปลูกฝังส่งเสริมและเผยแพร่แก่เยาวชนและประชาชน โดยเรียกค่านิยมนี้ว่า "ค่านิยมเพื่อชีวิตและสังคมไทย" มี 20 ประการ คือ

1. การประหยัดและประมาณการตนเพื่อการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย
2. การรักความจริง และกล้ากระทำเพื่อความเป็นจริง
3. ความมุ่งมั่นทำงานเพื่องาน โดยตระหนักว่างานคือชีวิต
4. การเคารพตนเอง นิ่งตนเอง และไม่ย่อท้อต่อปัญหาชีวิต
5. การไม่หาความรู้ และใช้สติปัญญา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
6. การตระหนักในคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิตที่สงบสุข
7. ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน เคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น
8. ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนที่มีต่อสังคม โดยกระทำให้เป็นประโยชน์กับหมู่คณะ

และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

9. การตระหนักในความสำคัญของการทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย

10. การเห็นความสำคัญของครอบครัวในฐานะเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเยาวชน

และสังคม

11. การมุ่งมั่นที่จะรักษา และส่งเสริมความเป็นธรรม เสรีภาพและภราดรภาพในสังคม

12. การตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาชีวิต และสังคมที่เกี่ยวกับจิตใจ คุณธรรม

ทบธรรมนิยมประเพณีอันดีงาม

13. การรักษาความเป็นเอกราชของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นคนไทย รักไทย นิยมไทย ยินดีเสียสละเพื่อชาติแม้ด้วยชีวิต

14. การยึดมั่นในศาสนาธรรม เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิต

15. การยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย

16. การเกิดทุนองค์พระมหากษัตริย์เป็นองค์พระประมุข เป็นมิ่งขวัญและเป็นศูนย์รวมน้ำใจของชนในชาติ

17. การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ขอบังคับ กฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผนโดยเคร่งครัด เพื่อความสงบสุขของสังคม

18. การช่วยรักษาหวงแหนศาสนารวมภักดี และมรดกทางวัฒนธรรมชาติ

19. การปลูกฝังสุนิสิย และการรักษาส่งเสริมสุขภาพพลานามัยของตน ของครอบครัว และของชุมชน

20. การยกย่องส่งเสริมผู้กระทำความดี ต่อต้านการกระทำชั่ว

คณะกรรมการโครงการศึกษาวิจัยธรรมไทย (2524 : 4 - 5) ได้สรุปให้เห็นว่าจริยธรรมสำคัญที่ถือว่าเป็นจริยธรรมที่ควรปลูกฝังในสังคมอย่างรีบเร่ง มี 8 ประการสำคัญ ดังนี้

1. การไม่สัจจะ หรือไม่สัจธรรม เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการยึดถือความจริง ยอมรับความจริง เชื่อถือหรือศรัทธาในสิ่งที่มีเหตุผลตามแนวกาลามสูตร เชื่อหรือศรัทธาในสิ่งที่มีหลักฐาน ข้อมูลรองรับที่สามารถพิสูจน์ตรวจสอบได้ นิยมการแสวงหาความรู้ความจริง

2. การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการใช้กระบวนการค้นหา ความรู้ความจริง หรือทางออกอย่างมีเหตุผลเหมาะสมเพื่อแก้ปัญหาหรือจัดอุปสรรคข้อยุ่งยากต่าง ๆ ที่เผชิญอยู่จัดเป็นค่านิยมที่สอดคล้องกับการใช้กระบวนการตามวิธีวิทยาศาสตร์ หรือวิธีสัง 4

3. เมตตา - กรุณา เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการเสียสละสิ่งของ กำลังกาย ความคิด หรือ

ผลประโยชน์ส่วนตนให้กับผู้อื่น นิยมการเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่น กล่าววาจาเหมาะสม ประพฤติ
ประโยชน์และแสดงความเป็นมิตรแท้

4. สติ-สัมปชัญญะ เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับการระลึกรู้ตัวเสมอว่าตนกำลังกระทำสิ่งใด
มีความพร้อมและตื่นตัวในการรับรู้จากสิ่งแวดล้อมอย่างฉับไว กระตุ้นเตือนตนเองให้ตัดสินใจ
ประพฤติกิริยิตีในสถานการณ์เฉพาะหน้าอย่างรอบคอบและระมัดระวัง

5. ไม่ประมาท เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการมีการวางแผนมีการเตรียมพร้อม มีการคาดการณ์
ไม่ถูกต้อง คือผลที่ตามมาของการกระทำ หรือการประพฤติกิริยิตีใด ๆ ของตนเอง ทำให้เกิดการ
ยับยั้งชั่งใจ ควบคุมตนเอง หรือควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

6. ซื่อสัตย์สุจริต เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการประพฤติกิริยิตีตนตรงต่อความจริง และความ
ถูกต้องดีงาม เช่น ตรงต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ ตรงตามระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์ ตรงต่อคำ
มั่นสัญญา เป็นต้น

7. ขยันหมั่นเพียร เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการมีความพอใจในหน้าที่การงานของตน มีใจ
จดจ่อกับงาน มีความเพียรพยายามมีการไต่ตรองปรับปรุงงาน สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติงาน
ให้บรรลุผลสำเร็จครบถ้วน

8. หิริ-โอตตัปปะ เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับความละอายเกรงกลัว ไม่ปรารถนาต่อการ
ประพฤติกิริยิตีชั่ว หรือสิ่งที่ไม่ดีไปจากศีลธรรมและมาตรฐานความดีงามของสังคมทุกชนิด จะประเมิน
การกระทำของตนเองเสมอ และเลือกประพฤติกิริยิตีแต่สิ่งที่ดีถูกต้องดีงาม

สาระสำคัญของหลักสูตรปริญญาตรี สาขา 2521 กระทรวงศึกษาธิการ (2532 : 1) ได้
กำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่จำเป็นต้องปลูกฝังไว้ 10 ประการคือ

1. มีระเบียบวินัย
2. มีความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม
3. ขยัน ประหยัด และอดทนในสัมมาชีพ
4. ลำบากในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม และประเทศชาติ
5. รู้จักคิดริเริ่ม วิจารณ์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
6. กระตือรือร้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักและเกิดคุณชาติ ศาสนา

พระมหากษัตริย์

7. มีพลานามัยที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ
8. รู้จักนึ่งตนเอง และมีอุดมคติ

9. มีความภาคภูมิใจ และรู้จักทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม และทรัพยากรของชาติ

10. มีความเสียสละ เมตตาอารี กตัญญูเวที กล้าหาญ และสามัคคี

เวสเลย์ และรอนสกี (Wesley and Wronski. 1964 : 77 - 78) นักการศึกษา
ทางด้านสังคมศึกษา ได้เสนอค่านิยมที่ควรปลูกฝังให้กับผู้เรียนน่าจะเป็นดังนี้

1. เคารพในเกียรติภูมิของมนุษย์
2. ความเสมอภาคของโอกาส
3. การส่งเสริมกฎหมาย
4. การร่วมมือการทำงาน
5. ความรับผิดชอบในหน้าที่
6. ความศรัทธาในระบอบการประชาธิปไตย
7. การปกครองตนเอง
8. ปัญหาสังคมเป็นสิ่งที่แก้ไขได้

พอจะกล่าวสรุปได้ว่าค่านิยมที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นกับพลเมือง โดยเฉพาะนักเรียนที่จะเป็น
พลเมืองต่อไปในอนาคตนั้น มีอยู่หลายประการ แต่ในการวิจัยของผู้ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ให้ความสำคัญ
กับการมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ อดทน ความสามัคคี
การกระทำความดีและรักชาติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการพัฒนาค่านิยม

งานวิจัยภายในประเทศ

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523 : iii - iv) ได้ศึกษาค่านิยมและความคาดหวัง
ของเยาวชนไทยที่แสดงออกในเรื่องการศึกษา อาชีพ ครอบครัว ศาสนา สังคม และชีวิตการ
เก็บข้อมูลใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3,000 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
และนิสิตนักศึกษาจากทุกภาคของประเทศ ผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมของเยาวชนไทย ค่านิยมที่ได้รับ
ความสำคัญสูงสุดคือ ความมั่นคงปลอดภัย เป็นระเบียบและอนุรักษ์นิยม ค่านิยมที่ได้รับความสำคัญ
รองลงมาคือ การช่วยเหลือผู้อื่นและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ความสามารถและความเป็นอิสระ
แก่ตัว ความสัมพันธ์ทางจิตใจและครอบครัว ส่วนค่านิยมที่ได้รับความสำคัญในระดับค่อนข้างสูงคือ
คุณธรรมและศาสนา รางวัลและสิ่งตอบแทนเชิงวัตถุ ความใจกว้าง ก้าวหน้าและทันสมัย ค่านิยม
ด้านการยอมรับ การยกย่องอำนาจในสังคมได้รับความสำคัญปานกลาง และค่านิยมเกี่ยวกับความ
สันโดษ มัธยัสถ์ ได้รับความสำคัญน้อยที่สุด

ธนศักดิ์ อัสวจุฬามณี (2529 : 82 - 84) ได้ทำการศึกษาค่านิยมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดบุรีรัมย์ และเพื่อพัฒนาแบบทดสอบวัดค่านิยมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 730 คน โดยศึกษาค่านิยมที่เชื่อว่าเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ 6 ด้าน ปรากฏว่าค่านิยมที่ได้รับเลือกเรียงลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุดได้แก่ ค่านิยมทางสังคม ค่านิยมทางเศรษฐกิจ ค่านิยมทางศาสนา ค่านิยมทางวิชาการ ค่านิยมทางสุนทรียภาพ และค่านิยมทางการเมือง ตามลำดับ

งานวิจัยในต่างประเทศ

เกรดี (Grady. 1980 : 3721-A) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาการสอนในโรงเรียนคาทอลิกจะมีผลต่อทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อค่านิยมต่าง ๆ ในแง่การเห็นประโยชน์ของผู้อื่น ความเป็นอิสระ ความน่าไว้วางใจมากขึ้นน้อยเพียงใด ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนมัธยมศึกษาในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาลกับโรงเรียนคาทอลิกในภาคตะวันตกกลางของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีทั้งโรงเรียนที่อยู่ในเมืองใหญ่ เมืองเล็ก ชานเมือง และชนบท รวมตัวอย่างประชากรทั้งสิ้นจำนวน 300 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนหญิงมีแนวโน้มที่จะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่านักเรียนชาย นอกจากนี้พบว่ากลุ่มที่มีทัศนคติด้านบวกต่อค่านิยมดังกล่าวมักเป็นนักเรียนที่มาจากครอบครัวชั้นปานกลาง

งานวิจัยที่กล่าวมาแล้ว ได้กล่าวถึงวิธีสอนต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อค่านิยมของนักเรียน แต่ยังไม่มียุทธวิธีใด ๆ ที่เป็นข้อสรุปที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าวิธีสอน 2 แบบ ที่ศึกษาจะทำให้ นักเรียนมีการพัฒนาค่านิยมเพิ่มมากขึ้น

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีระดับการพัฒนาค่านิยมแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง มีระดับการพัฒนาค่านิยมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้ากระทำตามลำดับดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา
2. แผนแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและวิธีสร้างเครื่องมือ
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2533 จำนวน 8 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 360 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2533 จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งมีข้อตกลงเบื้องต้นว่านักเรียนในแต่ละห้องคละกัน นักเรียนทั้งหมด 90 คน โดยวิธีการเลือก ดังนี้

1. เลือกกลุ่มห้องเรียน 2 ห้องเรียน จาก 8 ห้องเรียน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

2. ทำการจับฉลาก แบ่งเป็น

กลุ่มทดลอง จำนวน 45 คน สอนด้วยการสอนการทำค่านิยมให้กระจ่าง

กลุ่มควบคุม จำนวน 45 คน สอนด้วยการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์

กรมสามัญศึกษา

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบสุ่มกลุ่ม - สอบก่อน - สอบหลัง (Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design) (ลัชน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 216) ซึ่งมีแบบแผนการทดลองดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการสอน

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ER	T_1	X	T_2
CR	T_1	-	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

- X แทน การจัดการกระทำ (Treatment)
 R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random Assignment)
 E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group)
 C แทน กลุ่มควบคุม (Control Group)
 T_1 แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
 T_2 แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

วิธีดำเนินการทดลอง

ในการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนการเรียน ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดระดับการพัฒนา ค่านิยม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องการมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ อดทน ความสามัคคี การกระทำความดี และรักชาติ แล้วบันทึกผลไว้เป็นคะแนนสอบก่อนเรียน สำหรับทำการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ดำเนินการทดลอง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักเรียนทั้งสองกลุ่ม คือใช้เนื้อหาเดียวกัน ระยะเวลาในการสอนเท่ากัน คือใช้เวลากลุ่มละ 16 คาบ ใช้วิธีสอนแตกต่างกัน กลุ่มทดลองใช้วิธีการสอนการทำค่านิยมให้กระจ่าง กลุ่มควบคุมใช้วิธีการสอนตามคู่มือครู

3. หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง เพื่อวัดระดับการพัฒนาค่านิยม และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดิม กับการทดสอบก่อนเรียน

4. ตรวจสอบจากแบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย

1. แผนการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง
2. แผนการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยงานนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
3. แบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยม
4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. แผนการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง

1.1 ศึกษาหลักสูตร ความมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ทั่วไปของเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการสอน

1.2 เลือกเนื้อหาที่จะนำมาใช้ทดลอง ได้แก่ เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รายวิชา ส. 204 (เพื่อนบ้านของเรา) เรื่อง ค่านิยมและจริยธรรมประกอบด้วยเนื้อหา

1.2.1 การมีระเบียบวินัย

1.2.2 ความรับผิดชอบต่อนานาชาติ

1.2.3 ความซื่อสัตย์

1.2.4 ความเสียสละ

1.2.5 ความอดทน

1.2.6 ความสามัคคี

1.2.7 การกระทำความดี

1.2.8 รักชาติ

1.3 จากคำอธิบายรายวิชา และจุดประสงค์รายวิชา วิเคราะห์เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วสร้างแผนการสอนการทำค่านิยมให้กระจ่าง ซึ่งประกอบด้วย

1.3.1 จุดประสงค์การเรียนรู้

1.3.2 เนื้อหา

1.3.3 กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 9 ขั้นตอน ดังนี้

1. นำเข้าสู่บทเรียน
2. การเลือกค่านิยมอย่างอิสระ
3. การเลือกแนวปฏิบัติด้วยตนเอง
4. การพบขากรณ์
5. อภิปรายกลุ่ม
6. การยึดมั่นค่านิยม
7. แสดงค่านิยม
8. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน
9. สรุป

1.3.4 สื่อการเรียนการสอน

1.3.5 การวัดผลและประเมินผล

1.4 นำแผนการสอนที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขความถูกต้องของเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ ของแผนการสอน

1.5 นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนราชบุรีบำรุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 45 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อหาข้อบกพร่องในด้านการใช้ภาษา ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอน กับเวลาที่กำหนด แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงแผนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

1.6 นำแผนการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างไปสอนเพื่อการวิจัยต่อไป

2. แผนการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

2.1 ศึกษาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ความมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ทั่วไปของเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการสอน

2.2 จากคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชา วิเคราะห์เป็นจุดประสงค์

ปลายทางและจุดประสงค์นำทาง แล้วสร้างแผนการสอนตามคู่มือครู ซึ่งประกอบด้วย

2.2.1 ชนิดของสมรรถภาพ

2.2.2 จุดประสงค์ปลายทาง

2.2.3 จุดประสงค์นำทาง

2.2.4 เนื้อหา

2.2.5 กิจกรรมการเรียนรู้การสอน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ชั้น ดังนี้

1. การนำเข้าสู่บทเรียน

2. การดำเนินการสอน

3. การสรุป

2.3 แบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาด้านนิยม เรื่อง ค่านิยมและจริยธรรม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบจากหนังสือเทคนิคการวัดผลและประเมินผล การเรียนการสอนสังคมศึกษาของ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2523 : 1 - 116) เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษาของ นิเวศน์ ชรรณรักษ์ (2530 : 1 - 239) เทคนิคการเขียนข้อสอบของ ชวาล แพรัตกุล (2522 : 1 - 407) หนังสือวิธีสร้างแบบเขียนข้อความของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2518 : 1 - 61) หนังสือรายงานวิจัยผลการดำเนินการนำร่องของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2530 : 1 - 8)

3.2 ผู้วิจัยศึกษาเรื่องค่านิยม จากเอกสารและตำราต่าง ๆ

3.3 รวบรวมลักษณะ นิยามต่าง ๆ ของค่านิยม เรื่องการมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ อุดม ความสามัคคีการทำความดี และรักชาติ จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง

3.4 สร้างแบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาด้านนิยมในเรื่องการมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ อุดม ความสามัคคีการทำความดี และรักชาติ จำนวน 6 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ โดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้

3.5 นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 ท่าน ประกอบด้วย

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงศ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรลดา แสงปัญญา รองศาสตราจารย์ ดร.นาคยา ปิณฑานนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เนตร อักษรสวัสดิ์ อาจารย์จิตริยา ไชยศรีพนม ตรวจดูความเที่ยงตรง

3.6 นำแบบทดสอบไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจภาษา เวลาที่ใช้สอบเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.7 นำผลที่ได้จากการทดลองไปให้ประธานกรรมการและกรรมการควบคุมปฏิทินและพิจารณาประกอบการแก้ไข ปรับปรุง แบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยม

3.8 นำแบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยมไปทดลองกับนักเรียน จำนวน 100 คน ของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง จังหวัดราชบุรี นำมาตรวจให้คะแนนวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้ t -test แบ่งกลุ่มสูง 25 เปอร์เซนต์ กลุ่มต่ำ 25 เปอร์เซนต์ เปรียบเทียบกันแล้วตัดเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง คือมีค่าตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป เอาไว้ใช้จำนวน 30 ข้อ

3.9 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยม โดยใช้สูตร Alpha - Coefficient (ลิวน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 170 - 172) ได้ว่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยมเท่ากับ .79 ค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 2.53-7.03

3.10 การตรวจคำตอบของแบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยม ใช้การตัดสินตามขั้นระดับการพัฒนาค่านิยมของกรราธไธวัล (กรราธไธวัล. 1973 : 37) ซึ่งมีเกณฑ์การตัดสินใจดังนี้

- เลือกตัวเลือกขึ้น 2.2 การเต็มใจตอบสนองให้ 1 คะแนน
- เลือกตัวเลือกขึ้น 2.3 พอใจที่ได้รับจากการตอบสนองให้ 2 คะแนน ✓
- เลือกตัวเลือกขึ้น 3.1 การยอมรับคุณค่า ให้ 3 คะแนน ✓
- เลือกตัวเลือกขึ้น 3.2 การนิยมชมชอบในคุณค่า ให้ 4 คะแนน ✓
- เลือกตัวเลือกขึ้น 3.3 การเชื่อถือในคุณค่านั้น ๆ ให้ 5 คะแนน
- เลือกตัวเลือกขึ้น 4.1 การสร้างความคิดรวบยอดของคุณค่าให้ 6 คะแนน ✓

๐. นักเรียนคิดว่ามยุรี จะแสดงความคิดเห็นว่าอย่างไร?

- ก. น่ายกย่องนะ
- ข. ก็เขาเป็นสมาชิกทุกชมรม
- ค. เหมาะสมแล้วที่เป็นคนเก่ง
- ง. ทุกคนเป็นอย่างนี้ก็เยี่ยมเลย
- จ. เขายินดีที่จะช่วยกิจกรรมอยู่แล้ว
- ฉ. ทำอย่างไรจะเป็นอย่างเขาได้บ้างนะจ๊ะ

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบที่ดี จากหนังสือเทคนิคการวัดผลประเมินผลการเรียน วิชาสังคมศึกษาของ สมบูรณ์ ชิตวงศ์ (2523 : 1 - 116) และเทคนิคการเขียนข้อสอบของ ชวาล แพร่ตกุล (2522 : 1 - 40)

4.2 ทำการวิเคราะห์หลักสูตร ผู้วิจัยร่วมกับนิสิตปริญญาโท วิชาเอกการมัธยมศึกษา กลุ่มการสอนสังคมศึกษา และอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 คน ทำการวิเคราะห์หลักสูตร และสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรจากเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการ วัดตามหลักการ เบญจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom)

ตาราง 2 ตัวอย่างตารางการวิเคราะห์ข้อมูล

พฤติกรรม เนื้อหา	ระดับพฤติกรรม					
	ความรู้-จำ	ความเข้าใจ	นำไปใช้	การวิเคราะห์	รวม	อันดับ
1. ความรับผิดชอบ						
2. ความซื่อสัตย์						
ฯลฯ						
รวม						
อันดับความสำคัญ						

4.3 จากตารางวิเคราะห์หลักสูตร นำพฤติกรรม และเนื้อหา มาเขียนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้

4.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแบบปรนัย ชนิด 5 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ โดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์จากตารางวิเคราะห์หลักสูตร

4.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่สร้างขึ้น ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง จังหวัดราชบุรี จำนวน 100 คน ที่เคยเรียนบทเรียนนี้มาแล้ว เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ

4.6 นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนน โดยให้คะแนนข้อที่ถูก ข้อละ 1 คะแนน ข้อที่ผิด ข้อที่ไม่ได้ทำ หรือข้อที่ตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก ไม่ให้คะแนน

4.7 นำผลการตรวจให้คะแนนของแบบทดสอบมาหาความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก เป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 27% แบ่งเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ หาค่า และโดยเปิดตารางสำเร็จรูปของจุง เตห์ ฟาน (Fan, 1952 : 6-32) แล้วเลือกเอาข้อความที่มีค่าความยากง่าย .20-.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตัวอย่าง .20 ขึ้นไป ในการวิจัยครั้งนี้แบบทดสอบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง .25-.80 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .23-.64

4.8 นำข้อสอบที่มีความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกที่อยู่ในเกณฑ์และครอบคลุมเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด จำนวน 30 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 168 - 169) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาเท่ากับ .62

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้ t-test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

2. ศึกษาเปรียบเทียบระดับการพัฒนาค่านิยม

2.1 เปรียบเทียบระดับการพัฒนาค่านิยม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้ t-test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

2.2 ศึกษาระดับการพัฒนาค่านิยมก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองโดยใช้ความถี่และร้อยละ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการทดลองมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติดังนี้

1. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 การหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 หาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\Sigma X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

ΣX แทน ผลรวมของคะแนน

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

1.3 ค่าความแปรปรวน

$$S^2 = \frac{N \Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนน

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

ΣX แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

ΣX^2 แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

2. สถิติที่ใช้ในหาคณภาพของเครื่องมือ

2.1 หาค่าความยากง่ายและหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เทคนิค 27% จากตารางวิเคราะห์ข้อทดสอบของ จุง เต๋ ฟาน (Fan, 1952 : 3-32)

2.2 หาค่าของความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาคำนวณจากสูตร KR.-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน 20 (ลิวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 168)

$$r_{ct} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\Sigma pq}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ r_{ct} แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

p แทน สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง $q = \frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$

q แทน สัดส่วนของผู้ทำในข้อหนึ่ง ๆ หรือ คือ $1 - p$

S^2_c แทน ค่าความแปรปรวนของเครื่องมือฉบับนั้น

2.3 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยม โดยวิธีการ (t-distribution) คำนวณจากสูตรเอดวาร์ด (Edwards) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 185)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S^2_H}{n_H} + \frac{S^2_L}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของข้อมูล

$\bar{X}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง

$\bar{X}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ

S^2_H แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง

S^2_L แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ

n_H แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง

n_L แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

2.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดระดับการพัฒนาค่านิยม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 170 - 171)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และระดับการพัฒนา

ค่านิยมระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ดำเนินโดยใช้ t-test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score) คำนวณจากสูตร (ลิวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 87)

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1 - MD_2}}, \quad df = n_1 + n_2 - 2$$

$$\text{ซึ่ง } S_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{S^2_{D_1} + S^2_{D_2}}{\frac{n_1}{n_1} + \frac{n_2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน t-distribution

D แทน คะแนนของความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนการเรียนกับ
หลังการเรียน

MD_1 แทน คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียน
กับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง

MD_2 แทน คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียน
กับก่อนการเรียนของกลุ่มควบคุม

$S^2_{D_1}$ แทน ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลัง
การเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง

$S^2_{D_2}$ แทน ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลัง
การเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มควบคุม

n_1 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง

n_2 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลผลการวิเคราะห์ จึงได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ดังนี้

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

X แทน คะแนนเฉลี่ย

$\bar{X}_T$ แทน คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง

$\bar{X}_{T2}$ แทน คะแนนเฉลี่ยหลังการทดลอง

X_D แทน คะแนนเฉลี่ยความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง

S^2_D แทน ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนการทดลองกับ
หลังการทดลอง

t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t -distribution

df แทน ชั้นแห่งความอิสระ

$*$ แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลกระทำตามลำดับดังนี้

จุดมุ่งหมายข้อที่ 1 ที่ว่า เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งมีสมมติฐานว่านักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน จากการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์แตกต่างจากกลุ่มควบคุม เพื่อให้ทราบว่านักเรียนที่เรียนวิชาสังคม

ศึกษามีผลสัมฤทธิ์แตกต่างกันหรือไม่ จึงทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test ในรูปผลต่างของคะแนน Difference Score ปรากฏดังในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	$\bar{X}_D$	S^2_D	t
กลุ่มทดลอง	45	20.6889	23.556	2.9778	6.8406	2.1425*
กลุ่มควบคุม	45	17.4222	18.9778	1.4444	16.2071	

$$*t_{(\alpha .05, df 88)} = 1.98$$

จากตาราง 3 พบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

จุดมุ่งหมายข้อที่ 2 ที่ว่า เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการพัฒนาค่านิยมของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งมีสมมติฐานว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีระดับการพัฒนาค่านิยมค่าแตกต่างกัน จากการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยมปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีระดับการพัฒนาค่านิยมแตกต่างจากกลุ่มควบคุม เพื่อให้ทราบว่านักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา มีระดับการพัฒนาค่านิยมแตกต่างกันหรือไม่ จึงทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test ในรูปผลต่างของคะแนน Difference Score ปรากฏดังในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบระดับการพัฒนาค่านิยมของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	$\bar{X}_D$	S^2_D	t
กลุ่มทดลอง	45	132.7978	142.6889	10.2667	147.0636	2.0369*
กลุ่มควบคุม	45	126.8889	130.2667	3.7778	309.6313	

$$*t_{(\alpha=.05, df=88)} = 1.98$$

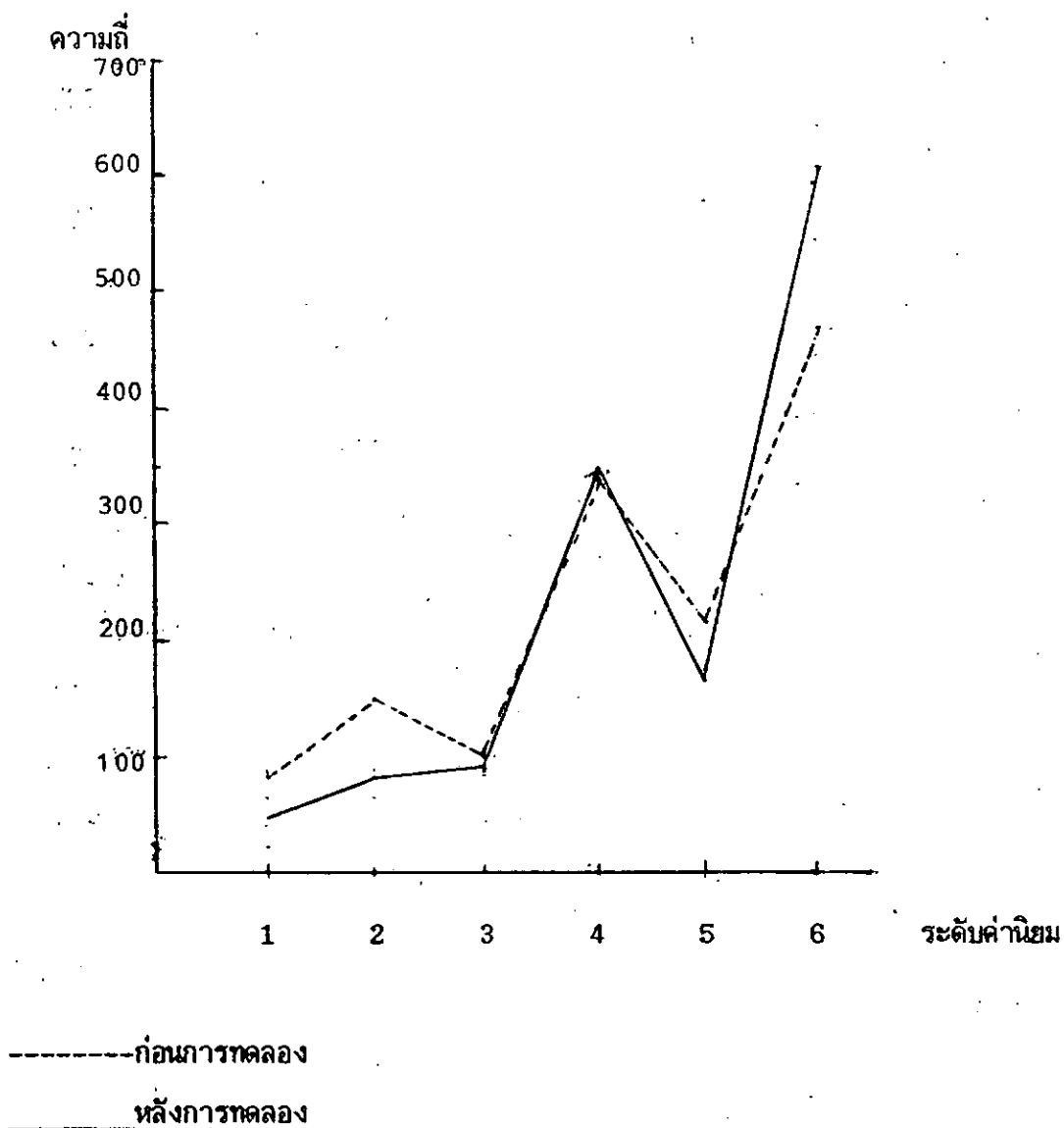
จากตาราง 4 พบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีระดับการพัฒนาค่านิยมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

จุดมุ่งหมายข้อที่ 3 ที่ว่า เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาค่านิยมของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างก่อนและหลังเรียน ซึ่งมีสมมติฐานว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างมีระดับการพัฒนาค่านิยมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง จากการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยมปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีระดับการพัฒนาค่านิยมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง เพื่อให้ทราบว่านักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษามีระดับการพัฒนาค่านิยมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองหรือไม่ จึงทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ความถี่และร้อยละ ปรากฏผลดังในตาราง 5

ตาราง 5 ศึกษาระดับการพัฒนาค่านิยมของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสนทนโดยการ
ทำค่านิยมให้กระจ่างก่อนและหลังการทดลอง

	ระดับการพัฒนาค่านิยม (ความถี่)						
	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4	ระดับ 5	ระดับ 6	รวม
ก่อนการทดลอง	84 6.22%	144 10.67%	101 7.48%	342 25.63%	211 15.63%	468 34.67%	1350 100 %
หลังการทดลอง	42 3.11%	84 6.22%	86 6.37%	351 26%	169 12.52%	618 45.78%	1350 100 %
	-42 -3.11%	-60 -4.45%	-15 -1.11%	+9 +0.67%	-42 -3.11%	+150 +11.11%	

จากตารางสามารถแสดงภาพเป็นกราฟเส้น ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 12 กราฟแสดงระดับการเรียนรู้ก่อนและหลังการทดลอง

จากตาราง 5 พบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างมีระดับการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นคือ มีการเปลี่ยนแปลงดังนี้ ชั้นที่หนึ่ง ลดลง 3.11% ชั้นที่สอง ลดลง 4.45% ชั้นที่สาม ลดลง 1.11% ชั้นที่สี่ เพิ่มขึ้น 0.67% ชั้นที่ห้า ลดลง 3.11% ชั้นที่หก เพิ่มขึ้น 11.11%

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และระดับการพัฒนาค่านิยมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการสอนการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอน และผลการศึกษาได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการพัฒนาค่านิยมของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
3. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาค่านิยมของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างก่อนและหลังเรียน

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนจากการสอนการทำค่านิยมให้กระจ่าง และการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนจากการสอนการทำค่านิยมให้กระจ่าง และการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีระดับการพัฒนาค่านิยมแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง มีระดับการพัฒนาค่านิยมหลังจากทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2533 โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 8 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 360 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2533 โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 90 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 45 คน กลุ่มควบคุม 45 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากจาก จำนวน 8 ห้องเรียน เอามาเพียง 2 ห้องเรียน นักเรียน 90 คน ทำการจับฉลากห้องเรียน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอีกครั้ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการสอนด้วยการสอนโดยการทำคำนิยามให้กระจ่าง เพื่อใช้สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเนื้อหาเรื่องคำนิยามและจริยธรรม โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

2.2 แผนการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องคำนิยามและจริยธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบบปรนัย 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .62

2.4 แบบวัดระดับการพัฒนาคำนิยาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .79

3. การดำเนินการทดลอง

3.1 ทำการทดสอบก่อนการเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและแบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาคำนิยามเรื่องคำนิยามและจริยธรรม

3.2 ดำเนินการทดลองโดยให้นักเรียนกลุ่มทดลองเรียนด้วยการสอน โดยการทำคำนิยามให้กระจ่าง และให้นักเรียนกลุ่มควบคุมเรียนโดยใช้การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ทดลองสอนทั้งสองกลุ่ม ใช้เวลาในการทดลองเท่ากันคือ 16 คาบ ๆ ละ 50 นาที

3.3 ทำการทดสอบหลังการทดลองสอนกับนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและแบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยม เรื่องค่านิยมและจริยธรรม ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จากผลต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองกับหลังการทดลองสอน แล้วทดสอบหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ t -test ในรูปผลต่างของคะแนน Difference Score

2. ศึกษาเปรียบเทียบระดับการพัฒนาค่านิยม

2.1 เปรียบเทียบระดับการพัฒนาค่านิยม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จากผลต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองกับหลังการทดลองสอน แล้วทดสอบหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t -test ในรูปผลต่างของคะแนน Difference Score

2.2 ศึกษาระดับการพัฒนาค่านิยม ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง โดยใช้ความถี่และร้อยละ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง และการสอนโดยวิธีสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างและการสอนโดยวิธีสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีระดับการพัฒนาค่านิยมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างมีระดับการพัฒนาค่านิยม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ขึ้นที่หนึ่ง ลดลง 3.11% ขึ้นที่สอง ลดลง 4.45% ขึ้นที่สาม ลดลง 1.11% ขึ้นที่สี่ เพิ่มขึ้น 0.67% ขึ้นที่ห้า ลดลง 3.11% ขึ้นที่หก เพิ่มขึ้น 11.11%

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับการพัฒนาค่านิยมวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างและโดยวิธีสอนตามคู่มือ การสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เรื่องค่านิยมและจริยธรรม ผลการศึกษาค้นคว้า อภิปรายได้ดังนี้

1. จากข้อสมมติฐานข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอน โดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ที่กำหนดไว้ โดยนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่านักเรียนที่เรียนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ผลการศึกษาวิจัย ครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรสัจจ์ (Praceius 1974 : 2508-A) ที่ได้ศึกษาผลกระทบ ของกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยมต่อความเข้าใจในการอ่านนักเรียนเกรด 8 ทำการ ทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยม ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านสูงขึ้น และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (Guziak อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ. 2530.22) ได้ทำการวิจัยกับนักเรียนเกรด 5 ที่ เรียนวิชาดนตรี ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนของความคิดรวบยอดแห่งตนสูงกว่ากลุ่ม ควบคุมและกระบวนการ กระจ่างค่านิยมมีส่วนทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางบวก และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ใกล้เคียงของ สง่า วุฒิประจักษ์ (2531 : 77-78) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมใน การสอนจริยธรรมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับ การสอนตามคู่มือครู พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่านักเรียนที่เรียนการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 น่าจะเป็นผลมาจาก

1.1 กระบวนการเรียนการสอนด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างเป็นวิธี การสอนซึ่งใช้กรณีตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการเลือกค่านิยมอย่างอิสระ เลือกแนวปฏิบัติด้วยตนเอง พยายาม อภิปรายกลุ่ม การยึดมั่นค่านิยม การแสดงค่านิยม และกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ ซึ่งนักเรียน

ได้ผ่านกระบวนการตัดสินใจ รู้จักวิเคราะห์หาเหตุผลด้วยตนเอง การอภิปรายกลุ่ม และการแสดง
 คำนิยมของกลุ่มต่อชั้นเรียน ซึ่งนับว่ากระบวนการเรียนการสอนวิธีนี้ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูทำ
 หน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (นาตยา บิลันตพงศ์. 2529: 509) นักเรียนจึงมีโอกาสเข้า
 ร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง นักเรียนจะมีการอภิปรายปัญหาเพื่อเสนอทางเลือก พร้อมเหตุผลของตน
 ต่อกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างกว้างขวางซึ่งประโยชน์จากแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เกิด
 จากการใช้วิธีนี้ตัวอย่างทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนแจ่มชัดขึ้น มีทักษะในการทำปัญหาย่อยๆ ให้
 เป็นปัญหาง่าย กระบวนการเรียนการสอนด้วยการทำคำนิยมให้กระจ่างใช้กรณีตัวอย่างเข้าช่วยใน
 กิจกรรมทำให้นักเรียนมีแนวทางกระบวนการตัดสินใจในการแก้ปัญหาในอนาคต (วิจิตร สนิลวิ.
 ม.ป.ป. : 4)

1.2 กิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการสอนโดยการทำคำนิยมให้กระจ่างยึดผู้เรียน
 เป็นศูนย์กลาง นักเรียนต้องทำการอภิปรายกลุ่มจากปัญหาของกรณีตัวอย่าง โดยสมาชิกภายในกลุ่ม
 จะต้องนำเสนอทางเลือกของตน พร้อมแสดงเหตุผล ผลดี ผลเสียต่อกลุ่ม เพื่อหาข้อสรุปเป็นทาง
 เลือกของกลุ่ม พร้อมทั้งจะเสนอมติกลุ่มต่อชั้นเรียน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีการ
 ฝึกการตัดสินใจอย่างมีระบบ และกระทำซ้ำ ๆ กันจนคิดเป็นนิสัย (กรมสามัญศึกษา. 2529 : 53)
 นอกจากนี้การหาข้อมูลเพื่อตัดสินใจจึงส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและฝึกการอ่านจากกรณี
 ตัวอย่างและเอกสารที่จัดเตรียมไว้ ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนนี้ยังสอดคล้องกับหลักการพัฒนา
 การทางสติปัญญาของเพียเจต์ (ประสัท อิศรปริดา. 2518. 136) ที่กล่าวว่านักเรียนในวัยนี้
 จะพัฒนาการด้านสติปัญญาความคิดความสามารถคิดสิ่งที่เป็นนามธรรม รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล
 สามารถตั้งสมมติฐานและคิดถึงอนาคตอย่างมีอุดมคติและมีเหตุผลได้ นักเรียนจึงมีผลสัมฤทธิ์ที่แตกต่างกัน

2. จากข้อสมมติฐานข้อที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการ
 สอนโดยการทำคำนิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญ
 ศึกษา มีระดับการพัฒนาคำนิยมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตาม
 สมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยการทำคำนิยมให้กระจ่างมีระดับการ
 พัฒนาคำนิยมสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
 สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนด้วยการทำคำนิยมให้กระจ่างที่ส่งผลต่อระดับการพัฒนาคำนิยม
 โดยตรงนั้นยังไม่มีผู้วิจัยไว้ แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกันคือ ธนศักดิ์ อัสวจุฬามณี (2529. 82-84)
 ได้ทำการศึกษาคำนิยมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดบุรีรัมย์ ปรากฏว่าคำนิยม
 ที่ได้รับเลือกเรียงลำดับสูงสุดไปต่ำสุดได้แก่ คำนิยมทางสังคม คำนิยมทางเศรษฐกิจ คำนิยมทาง

ศาสนา ค่านิยมทางสุนทรียภาพ และค่านิยมทางการเมือง ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรดี (1980: 3721-A) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาการสอนในโรงเรียนคาทอลิกจะมีผลต่อทัศนคติที่มีต่อค่านิยมต่าง ๆ ในแง่การเห็นประโยชน์ของผู้อื่น ความเป็นอิสระ ความน่าไว้วางใจ มากน้อยเพียงใด ผลการวิจัยพบว่านักเรียนคาทอลิกมีแนวโน้มที่จะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่านักเรียนชาย นอกจากนี้พบว่ากลุ่มที่มีทัศนคติด้านบวกต่อค่านิยมดังกล่าวมักเป็นนักเรียนชายที่มาจากครอบครัวชนชั้นกลาง

ผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจำกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีระดับการให้ผลาค่านิยมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 น่าจะเป็นผลมาจาก

2.1 การสอนที่มีขั้นตอนการยึดมั่นค่านิยม แสดงค่านิยมต่อชั้นเรียนและกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตนอย่างชัดเจน ซึ่งกิจกรรมที่นักเรียนทุกคนได้เสนอความคิดเห็นต่อกลุ่ม และตัวแทนกลุ่มได้นำเสนอต่อชั้นเรียนอีกครั้งหนึ่ง เป็นการกระทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาวัยรุ่นในเรื่องความต้องการทางสังคม (สุชา จันทน์เอม. 2529 : 150) ที่ว่าวัยรุ่นต้องการให้เพื่อนยกย่องและยอมรับนับถือ ซึ่งถือได้ว่าเป็นความต้องการสูงสุดอย่างหนึ่งที่ต้องการให้เพื่อนผู้รู้คุณค่าของตน และต้องการให้ตนเป็นที่ยอมรับของเพื่อนในกลุ่ม

2.2 การสอนด้วยการทำค่านิยมให้กระจำได้นำเอากรณีตัวอย่างมาเป็นกรณีปัญหาในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน กรณีตัวอย่างจะถูกสร้างให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงและสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนนำประสบการณ์จากการฝึกหัดไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง โดยการคิดด้วยตนเองและต่อมาโดยกลุ่ม เมื่อคิดด้วยตนเองแล้วยังมีผู้ชี้แนะให้ความมั่นใจจึงทำให้เกิดความเชื่อมั่น แต่การสอนตามคู่มือจะเป็นการที่ครูชี้แนะ ซึ่งทำให้นักเรียนขาดความมั่นใจ จึงทำให้นักเรียนมีระดับการให้ผลาค่านิยมที่แตกต่างกัน

2.3 การสอนด้วยการทำค่านิยมให้กระจำ นักเรียนแต่ละคนจะต้องกระทำกิจกรรมตามกระบวนการด้วยตนเอง ประการสำคัญนักเรียนทุกคนจะต้องทำการจดบันทึกตามแบบบันทึกรายการของตนทุกขั้นตอนการสอน ซึ่งนักเรียนจะต้องปฏิบัติตามกิจกรรมอยู่ตลอดเวลาและเป็นขั้นเป็นตอน ลักษณะดังกล่าวของกิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนมีทักษะการตัดสินใจ (นาคยา บิลันตานนท์. 2529 : 522) กล่าวคือนักเรียนจะต้องเผชิญกับทางเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งจากหลาย ๆ อย่างซึ่งจะเกิดความสับสน ชัดแย้งในใจ และที่สุดจะต้องตัดสินใจ ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้นักเรียนมีทักษะตัดสินใจอย่างมีขั้นตอนจนแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ จึงมีผลต่อการยกระดับค่านิยมของนักเรียนในที่สุด

3. จากข้อสมมติฐานข้อที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างหลังการทดลองและก่อนการทดลองหลังการทดลองนักเรียนมีระดับการพัฒนาค่านิยมสูงขึ้นคือ ขั้นที่หนึ่ง ลดลง 3.11% ขั้นที่สอง ลดลง 4.45% ขั้นที่สาม ลดลง 1.11% ขั้นที่สี่ เพิ่มขึ้น 0.67% ขั้นที่ห้า ลดลง 3.11% ขั้นที่หก เพิ่มขึ้น 11.11% ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างหลังจากทดลองมีระดับการพัฒนาค่านิยมสูงกว่าก่อนการทดลอง ผลการศึกษาวิจัยที่ปรากฏผลมาดังนี้น่าจะเป็นผลมาจาก

3.1 กิจกรรมตามขั้นตอนการสอนด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง นักเรียนจะได้รับการส่งเสริมในการแก้ปัญหา ผลการตัดสินใจที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่าง ด้วยการเลือกแนวปฏิบัติด้วยตนเอง มีการพยากรณ์ อภิปรายกลุ่ม การยึดมั่นค่านิยมโดยประชาชนจะทำหน้าที่สรุปค่านิยมของกลุ่มให้สมาชิกทราบ และขั้นการแสดงค่านิยมโดยตัวแทนกลุ่มจะนำเสนอค่านิยมของกลุ่มต่อชั้นเรียน เพื่อให้สมาชิกได้ตัดสินใจเลือกอีกครั้งพร้อมเหตุผล ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะส่งเสริมให้นักเรียนยึดมั่นในความเชื่อของตน การที่นักเรียนจะตัดสินใจใด ๆ เขาจะใช้ความเชื่อที่มีอยู่เป็นเกณฑ์การพิจารณาและใช้เหตุผลที่จะเลือกสิ่งที่เขาเชื่อ การทำความกระจ่างในค่านิยมจะช่วยให้บุคคลยึดมั่นในความเชื่อของตน (นาตยา บิณณาทนภัก. 2529 : 522) หลังจากที่ได้เปรียบเทียบกับผู้อื่น มีใจกว้างและรู้จักยอมรับข้อมูลใหม่ที่จะมาเปลี่ยนแปลงความเชื่อเดิมที่มีอยู่

3.2 กิจกรรมในขั้นตอนการสอนแต่ละขั้นนักเรียนจะต้องคิดหาเหตุผล ผลดีและผลเสีย และอภิปรายกลุ่มเพื่อหาคุณค่าที่จะเกิดขึ้นกับทางเลือกที่นักเรียนเลือกวิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ที่ว่าเด็กนักเรียนวัยนี้มีความสามารถในการคิดโดยใช้นามธรรม (ประสาธ อิศรปริดา. 2518 : 138) รู้จักคิดหาเหตุผลปรับตัวได้หลายแง่มุม สามารถตั้งสมมติฐานและทดสอบสมมติฐานได้ และสามารถคิดถึงอนาคตอย่างมีอุดมคติและมีเหตุผล จากเหตุผลดังกล่าวจึงมีผลทำให้นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างมีระดับการพัฒนาค่านิยมหลังการทดลองสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างเป็นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

นักเรียนจะทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง มีการแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อทำกิจกรรมกลุ่ม และกิจกรรมทั้งชั้นเรียน นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ร่วมงานกลุ่ม และกิจกรรมทั้งชั้นเรียน รู้จักแก้ปัญหา ตัดสินใจซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีกระบวนการพัฒนาค่านิยม ตรงแนวทางของตามหลักสูตรใหม่ และจากการวิจัย ครั้งนี้พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ดังนั้นครูผู้สอนควรส่งเสริมและนำเอาวิธีสอนนี้ไปใช้สอนในวิชาสังคมศึกษาให้แพร่หลายขึ้น

1.2 การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง นักเรียนจะกระทำกิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมกลุ่ม ทั้งชั้นเรียน และกิจกรรมได้ด้วยตนเองอีกครั้ง ในขั้นที่หนึ่งจะมีการอ่าน เอกสารประกอบการเรียน กรณีตัวอย่าง พร้อมกับจดบันทึกในแบบบันทึกรายการทุกขั้นตอน ในระยะแรก นักเรียนยังปฏิบัติกิจกรรมและบันทึกแบบบันทึกรายการไม่ถูกต้อง แต่คาบเรียนต่อมาที่นักเรียนคุ้นเคยกับการสอนวิธีนี้ จึงทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้ด้วยดี ดังนั้นครูผู้สอนควรจะเป็นผู้ให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนในการเรียนคาบเรียนแรก ๆ จะทำให้การเรียนการสอนเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาสังคมศึกษาต่อไป

1.3 ในการอภิปรายกลุ่ม และแสดงค่านิยมต่อชั้นเรียน นักเรียนจะมีการซักถามแนวทางเลือก พร้อมเหตุผลแต่ละกลุ่มที่นำเสนอ จากการนำเสนอเกือบทุกครั้งนักเรียนจะถามปัญหา และเหตุผลจนเกิดความขัดแย้ง ได้เถียงชิงกันและกันอยู่เสมอ ครูผู้สอนจะต้องทำการแสดงเหตุผลให้นักเรียนทั้งชั้นเรียนเข้าใจ และมีให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเกิดขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้เรียนให้ความสนใจเรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการใช้กรณีตัวอย่างเข้าประกอบขั้นตอนการสอน ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีกรณีตัวอย่างที่ใช้แผ่นใสประกอบเสียง เทปบันทึกเสียง เทปโทรทัศน์ สถานการณ์จำลอง เพื่อให้บทเรียนน่าสนใจมากขึ้น

2.2 ควรนำการสอนด้วยการทำค่านิยมให้กระจ่างไปใช้ทดลองสอนกับเนื้อหาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการสอนแบบอื่น ๆ เช่น กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ การแสดงบทบาท สมมติและสถานการณ์จำลอง ว่าจะมีผลแตกต่างกันหรือไม่

2.3 ควรนำการสอนด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างไปใช้ทดลองสอนกับนักเรียนชั้นอื่น ๆ โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.4 การสอนด้วยการทำค่านิยมให้กระจ่างน่าจะส่งผลต่อตัวแปรอื่น ๆ อีก เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหา ความมีวินัยในตนเอง ค่านิยมในสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

મગરનાકરન

บรรณานุกรม

กมลรัตน์ หล้าสว่าง. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศรีเคชา, 2528.

โกวิท ประวาลพุกษ์. สมศักดิ์ ลิขระเวทย์. การประเมินผลในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2523.

คณะกรรมการข้าราชการครู, สำนักงาน. รายงานวิจัยผลการดำเนินการนำร่อง โครงการพัฒนาวิจัยและจริยธรรมข้าราชการครู. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, 2530.

ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2522.

ชนศักดิ์ อัครจุณานัน. การศึกษาค่านิยมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529. อัดสำเนา.

นาคยา ภักธแสงไทย. ยุทธศาสตร์การสอนเพื่อพัฒนาค่านิยม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2524.

นาคยา บิลันธนาภรณ์. เอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษาหน่วยที่ 6-10. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมนิราช. 2528.

นิเวศน์ ชรรณรักษ์. เอกสารประกอบการสอนวิชา กสส 522 เทคนิคการวัดผลและประเมินผล การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา สำหรับทดสอบทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

บรรเทา กิตติศักดิ์. เอกสารประกอบการสอนวิชาจริยธรรมทางการศึกษา. ภาควิชาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527.

บังอร ภูวภิรมย์ขวัญ. สถิติประยุกต์ทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ทวีกิจการพิมพ์, 2533.

ประนอม เดชชัย. แนวคิดใหม่ในการสอนสังคมศึกษา. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2521.

ประสัท อิศรปรีดา. ธรรมชาติและกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : จินตวิทย์การพิมพ์, 2518.

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. ค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.

ประเสริฐ วิทยาวิทย์ และคนอื่น ๆ. เพื่อนบ้านของเรา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2529.

พนัส หัสนาคินทร์. การสอนค่านิยมและจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : นิเทศ, 2523.

พรวณีย์ ชูทิพย์. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วรุณการพิมพ์, 2522.

นันทยา สายหยุด. ค่านิยมที่เป็นคุณและโทษในสังคมไทย "ในรายงานสัมมนาเรื่อง ค่านิยมของสตรีไทย ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ". กรุงเทพฯ : สภาสตรีไทย, 2521.

ไพฑูริย์ เครือแก้ว. ลักษณะสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร. เสี่ยงเชื้อวงจรงเจริญ, 2513.

มีลลิการ์ พงษ์ปริตร. การสอนเพื่อตอบสนองสมรรถภาพของมนุษย์ (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2527.

ลิ้น ส่ายยศ และอังคณา ส่ายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2531.

วัชรวิทย์ ชูธรรม. ยุทธวิธีในการพิจารณาสร้างเสริมค่านิยม. กรุงเทพฯ : บุญส่งการพิมพ์, 2525.

วิชาการ, กรม. เอกสารการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พ.ศ. 2521.

ม.ป.พ., 2532.

วิชาการ, กรม. การศึกษาคุณภาพของแบบทดสอบวัดความรู้เชิงจริยธรรม. กรุงเทพฯ :

ม.ป.ท., 2530.

วิเชียร เกตุสิงห์. คู่มือการสร้างและวิเคราะห์ข้อสอบ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2518.

ศิริวัฒน์ เพชรทองคำ และคนอื่น ๆ. จิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.

สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : แพรวนิเทศ, 2529

สง่า วุฒิปะจักษ์. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการสอนจริยธรรมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

สมบุรณ์ ชิตพงศ์. เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา. สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.

สามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา.

กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว, 2529.

สารภี รัตนบุรี. เอการประกอบการศึกษาในเทศก์รุ่น 20, 21. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2523.

สาโรช บัวศรี. จริยธรรมศึกษา. ม.ป.ป. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว, 2526.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ศธ. วิทยาการกับการปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยม,
ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครูสภาลาดพร้าว, 2528.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษา
หน่วยที่ 6 - 10. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัย, 2528.

_____. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนสังคมศึกษา หน่วยที่ 5 - 9
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526.

สุภัทรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
2521.

หทัย ตันทอง. การสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา. พิมพ์โลก : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ พิมพ์โลก, 2527.

อาคม จันทสุกร. การสอนเพื่อตอบสนองสมรรถภาพของมนุษย์. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์
กรมสามัญศึกษา, 2527.

Edgar, B. Wesley and Stanley P. Wronski. Teaching Social Studies in High Schools. Mass : Heath and Company, 1964.

Edwin, Fenton. The New Social Studies. New York : Halt, Rinchart and Winston, 1974.

Fan, Chung-Teh. Item Analysis Table. New Jersey : Education Testing Service Prinaction, 1959.

Fitzpatrick. "An Ecperimental Study to Investigate the Effects of Selected Value Clarifying Strategies on the Self Concept and Reading Achievement of Seventh Grade Students in Nonpublic Schools of a Large Roman Catholic Diocese," Dissertation Abstracts Internationl. 36(4) : 1994 - A ; October, 1975.

Fraenke, Jack R. Hor to Teach about Values : An Analytic Approach
Englewood Cliffs, New Jersey : Prontice - Hall Inc.

- Fraenke, Jack R. Helping Students Think and Value; Strategies for teaching the social studies. 2 nd ed. Englewood Cliffs, N.J. Prentice - Hall, c. 1980.
- Gagne, Robert M. The condition of Learning. New York : Harcourt, Rinchart and Winston, Inc., 1965.
- Grady, A.L. "A Comparison of Selected Social Values in Students Attending Catholic School with Those of Students Attending Public School," Dissertation Abstracts International. 40(3) : 3721 - A ; July, 1980.
- Kilpatrick, W.H. Philosophy of Education. New York : The Macmillan Company, 1954.
- Krathwohl, D.R. B.S. Bloom and B.B. Masia, Taxonomy of Educational Objective : HANDBOOK II AFFECTIVE DOMAIN. at the U.S.A. : David MCKAY Company, Inc., 1973.
- Pracejus, E.L. "The effect of Value Clarification on Reading Comprehension," Dissertation Abstracts International. 35(4) 2058 - A ; October, 1974.
- Raths, Louis, Merrillarmin and Sidney Simon. Values and Teaching. Columbus, Ohio : Charles E. Merrill, 1966.
- Raths, Louis and others. Values and Teaching. Printice in the United States of America, Inc., 1966.
- Smith, Maury. A Practical Guide to Value Clarification. Indianapolis, Ind : University Associates, 1976.
- Temple, A.K. "The Effects of Values Clarification Process on Students View of their Own and Peer Values," Dissertation Abstracts International. 40(5) : 5816 - A ; November, 1980.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยม

1. อาจารย์จิตรรีชา ไชยศรีวันรณ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ)

สำนักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

2. รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรลดา แสงใหญ่ ค.บ. (เกียรตินิยมอันดับสอง).

ค.ม. (การสอนภาษาไทย), ค.ด. (หลักสูตรและการสอน)

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.เนตร อัมย์สวัสดิ์ กศ.บ. (มัธยม), M.S. in Ed, (Sec.Ed)

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

4. รองศาสตราจารย์. ดร.นาคยา ปิณฑานนท์ ค.บ. (เกียรตินิยมอันดับสอง) (การสอนสังคม

ศึกษา), ค.ม. (การสอนสังคมศึกษา), Ph.D. (Social Studies Education)

University Iowa

ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ กศ.บ. (อาชีว), M.A. (El.Ed), Ed.D.

(Teacher. Ed)

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

6. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชิตวงศ์ กศ.บ. (คณิต), กศ.ม. (วัดผล), กศ.ด.

(การวิจัยและนิเทศหลักสูตร)

รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาและวางแผน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ภาคผนวก ข

1. ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความยากมาตรฐาน (Δ) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
2. ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยม
3. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
4. คะแนนระดับการพัฒนาค่านิยมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตาราง 6 ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความยากมาตรฐาน (Δ)

ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบของวิชาสังคมศึกษา (ส.204) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ข้อที่	p	r	Δ	ข้อที่	p	r	Δ
1	.55	.23	12.5	16.	.52	.37	12.8
2	.63	.25	11.7	17.	.25	.30	15.7
3	.57	.35	12.3	18.	.57	.35	12.3
4	.80	.26	9.7	19.	.60	.25	11.3
5	.51	.22	12.9	20.	.35	.29	14.6
6	.41	.64	14.0	21.	.44	.23	13.6
7	.67	.33	11.3	22.	.43	.38	13.7
8	.55	.31	12.5	23.	.68	.41	11.2
9.	.53	.26	12.7	24.	.78	.30	9.9
10.	.73	.32	10.6	25.	.80	.26	9.7
11.	.80	.38	9.6	26.	.53	.26	12.7
12.	.80	.26	9.7	27.	.55	.31	12.5
13.	.65	.36	11.4	28.	.79	.57	9.8
14.	.76	.48	10.2	29.	.53	.48	12.7
15.	.46	.27	13.4	30.	.53	.26	12.7

ค่าความเชื่อมั่น .62

ตาราง 7 ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยม

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
1	4.16	1.31	2.72	1.54	4.26
2	4.92	1.66	3.52	4.76	2.78
3	5.04	1.87	3.52	1.84	3.94
4	4.96	3.12	2.96	2.46	4.24
5	5.08	0.99	3.88	2.94	3.02
6	5.72	0.38	3.76	3.61	4.91
7	5.60	0.58	3.60	2.25	5.95
8	4.88	2.19	3.12	2.94	3.89
9	5.52	1.43	3.24	4.02	4.88
10	5.08	1.16	3.32	3.22	4.20
11	5.08	1.16	3.32	3.23	3.12
12	4.88	2.69	3.08	2.74	3.86
13	4.68	2.89	3.12	2.53	3.34
14	5.12	2.11	2.76	3.52	4.97
15	4.48	1.59	3.20	2.58	3.13
16	5.40	1.17	3.68	4.14	3.74
17	5.32	1.39	3.16	2.72	5.91
18	4.76	2.69	2.80	3.17	4.05
19	5.56	1.05	3.20	2.83	5.99
20	5.12	1.44	3.68	2.98	3.43
21	4.40	1.92	3.60	0.58	2.53
22	4.72	1.88	2.88	3.28	3.06

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
23	4.56	1.67	2.64	0.91	5.98
24	5.64	0.74	3.56	2.84	5.50
25	5.16	1.39	3.2	3.83	4.29
26	5.28	1.21	2.64	3.07	6.38
27	5.32	0.89	2.84	2.22	7.03
28	4.12	2.28	2.56	3.67	3.20
29	4.92	4.24	3.28	3.84	2.88
30	5.40	1.42	3.76	3.02	3.90

ค่าความเชื่อมั่น .79

ตาราง 8 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง
1	20	22	2	17	15	-2
2	23	25	2	18	18	-
3	23	28	5	12	11	-1
4	24	25	1	15	20	5
5	19	24	5	15	20	5
6	23	22	-1	15	12	-3
7	16	19	3	15	21	7
8	20	23	3	12	22	10
9	27	28	1	20	20	-
10	16	23	7	22	21	-1
11	23	25	2	20	26	6
12	18	21	3	12	19	7
13	22	25	3	11	16	5
14	20	24	4	18	24	6
15	20	21	1	12	23	11
16	20	22	2	20	20	-
17	20	22	2	20	15	-5
18	20	22	2	15	14	-1
19	21	27	6	19	18	-1
20	16	20	4	18	23	5
21	24	25	1	20	21	1
22	24	23	-2	16	20	4

ตาราง 8 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง
23	19	23	4	19	21	3
24	20	22	2	19	21	3
25	26	28	2	19	19	-
26	19	21	2	18	18	-
27	20	24	4	16	13	-3
28	21	23	2	17	21	4
29	18	26	8	16	19	3
30	16	16	-	21	17	-4
31	23	27	4	18	18	-
32	23	21	-2	16	18	3
33	16	19	3	22	24	2
34	21	27	6	15	15	-
35	17	22	5	19	18	-1
36	23	22	-1	22	22	-
37	24	25	1	20	19	-1
38	19	21	3	15	14	-1
39	19	25	6	21	24	3
40	23	24	1	21	23	3
41	25	26	1	16	17	1
42	22	27	5	22	16	-6
43	15	27	12	15	21	6
44	21	25	4	17	18	1
45	32	26	4	18	9	-9

ตาราง 9 คะแนนระดับการพัฒนาค่านิยมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง
1	137	151	14	152	143	9
2	138	144	6	119	141	22
3	148	143	-5	128	123	-5
4	138	156	18	115	129	14
5	151	156	5	105	92	-13
6	140	136	-4	114	117	3
7	137	146	9	118	113	-5
8	152	159	7	125	144	19
9	129	139	10	142	117	-25
10	125	138	13	136	149	13
11	127	138	11	117	132	15
12	121	142	21	149	128	-21
13	145	146	1	95	131	36
14	137	130	-7	110	124	14
15	121	135	14	148	136	-12
16	146	149	3	151	130	-21
17	128	154	26	101	117	16
18	127	154	27	118	114	-4
19	145	157	12	136	140	4
20	139	141	2	147	126	-21
21	158	156	-2	150	141	-9
22	135	153	18	111	139	28

ตาราง 9 (ต่อ)

คนท.	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง
23	85	140	55	138	138	-
24	125	135	10	119	139	20
25	136	137	1	120	109	-11
26	120	143	23	140	134	-6
27	118	122	4	113	115	2
28	139	123	-16	129	147	18
29	102	124	22	141	143	2
30	123	131	8	147	151	4
31	141	148	7	136	158	22
32	136	144	8	122	114	-8
33	117	117	-	103	146	43
34	118	140	22	133	124	-9
35	140	137	-3	131	124	-7
36	123	130	7	129	104	-25
37	135	150	15	119	131	12
38	124	160	36	138	122	-16
39	150	143	7	142	149	7
40	137	151	14	129	135	6
41	150	156	6	123	144	21
42	124	136	12	105	141	36
43	134	145	11	106	75	-31
44	129	126	-3	135	152	17
45	145	162	17	125	141	16

ภาคผนวก ค

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
2. แบบทดสอบวัดระดับการอ่านคำนิยาม

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้มีข้อสอบทั้งหมด 30 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที
2. แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิด 5 ตัวเลือก ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยใช้กากบาท (X) ลงในช่อง ก ข ค ง หรือ จ
3. คำถามในข้อหนึ่งมีคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว ห้ามกากบาทเกินหนึ่งคำตอบ ถ้าทำเกินหนึ่งคำตอบหรือไม่ทำเลยถือว่าผิด จะได้คะแนนศูนย์ในข้อนั้น

- ตาม-ตามจำ 1. ค่านิยมของเด็กวัยรุ่นถูกชักจูงให้เบี่ยงเบนไปจากความเป็นไทย โดยอิทธิพลใดมากที่สุด
- ก. สื่อสารมวลชน
 - ข. ภาวะเศรษฐกิจ
 - ค. ภาวะทางการเมือง
 - ง. ความเชื่อทางศาสนา
 - จ. กิจกรรมนันทนาการในโรงเรียน
2. การที่คนไทยขาดความรับผิดชอบต่อนักที่จะมีผลต่อเรื่องใดมากที่สุด
- ก. การว่างงาน
 - ข. ภาวะเงินเฟ้อ
 - ค. การขึ้นราคาสินค้า
 - ง. ประสิทธิภาพของงาน
 - จ. ความขัดแย้งทางความคิด
3. พันธท้ายนรสิงห์ น่าจะมีพฤติกรรมใดมากที่สุด
- ก. อุดมทน
 - ข. สำนึกดี
 - ค. เสียสละ
 - ง. รับผิดชอบ
 - จ. ระเบียบวินัย

4. ลักษณะใดเป็นความรับผิดชอบหน้าที่โดยตรงของนักเรียน
 - ก. ส่งการบ้านให้ทันเวลา
 - ข. เป็นหลักกีฬาของโรงเรียน
 - ค. สัมภาษณ์สร้างพระพุทธรูปของโรงเรียน
 - ง. ช่วยติววิชาคณิตศาสตร์ให้เพื่อน ๆ ร่วมชั้น
 - จ. สอบเพื่อให้ได้คะแนนยอดเยี่ยมของโรงเรียน
5. คนที่มีความซื่อสัตย์สุจริตจะมีลักษณะอย่างไร
 - ก. เป็นคนมองโลกในแง่ดี
 - ข. เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ
 - ค. เป็นคนดื้อรั้นรู้คุณผู้มีอุปการะ
 - ง. เป็นคนตรงไปตรงมาน่าเชื่อถือ
 - จ. เป็นคนที่เข้ากับสังคมเก่งและรู้จักคนมาก
6. จากคำปฏิญาณของลูกเสือที่ว่า "เสียชีพอย่าเสียสัตย์" แสดงถึงค่านิยมอย่างไร
 - ก. ยอมตายดีกว่าเสียคำพูด
 - ข. รักษาชีวิตเพื่อรักษาคำพูด
 - ค. ยอมเสียคำพูดเพื่อรักษาชีวิต
 - ง. ยอมตายเพื่อความสุขของผู้อื่น
 - จ. ความซื่อสัตย์หาได้ยากกว่าชีวิต
7. การกระทำใดที่แสดงถึงความซื่อสัตย์
 - ก. ขยันทำงานทุกอย่าง
 - ข. ชื่อตรงต่อหน้าที่การงาน
 - ค. ไม่รับสินบนโดยไม่จำเป็น
 - ง. เอาใจใส่ต่อหน้าที่การงาน
 - จ. ให้ความเคารนต่อผู้บังคับบัญชา

8. การกระทำใดที่แสดงว่าคุณมีระเบียบวินัยในตนเอง
 - ก. ปฏิบัติตามเพื่อนฝูงที่ทำคล้าย ๆ กัน
 - ข. ปฏิบัติตามคำสัญญาที่ให้ไว้กับครูและผู้ปกครอง
 - ค. ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนเมื่อครูขอร้อง
 - ง. ปฏิบัติตามข้อตกลงเมื่อเกิดความวุ่นวายในสังคม
 - จ. ปฏิบัติตามกฎหมายเมื่อเห็นว่าถ้าไม่ปฏิบัติตามต้องถูกลงโทษ
9. สุขภาพที่กำหนดตารางเรียนส่วนตัวขึ้น แต่ปรากฏว่าเขาไม่เคยทำตามที่กำหนดไว้เลย แสดงว่าเขาเป็นคนอย่างไร
 - ก. มีความยืดหยุ่นสูง
 - ข. ขาดวินัยในตนเอง
 - ค. ขาดความรับผิดชอบ
 - ง. ชอบทำตามใจตนเอง
 - จ. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง
10. "ทำอะไรตามใจคือ ไทยแท้" แสดงว่าคนไทยส่วนใหญ่ขาดค่านิยมใด
 - ก. ความสามัคคี
 - ข. ความมีอิสระเสรี
 - ค. ความซื่อสัตย์อดทน
 - ง. ความมีระเบียบวินัย
 - จ. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
11. ผู้ที่มีระเบียบวินัยควรปฏิบัติตนอย่างไร จึงจะเหมาะสมมากที่สุด
 - ก. ปฏิบัติตามคำสั่งผู้มีอำนาจเหนือตน
 - ข. ไม่ประพฤติดนตรีหรือละเมิดกฎระเบียบ
 - ค. สามารถควบคุมตนเองได้มิให้ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
 - ง. สามารถสำรวจร่างกาย วาจา และใจ มิกระทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
 - จ. ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของสังคม โดยยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

12. ถ้านักเรียนพบว่าโรงเรียนแห่งหนึ่งมีป้ายติดไว้ที่รอบ ๆ สนาม และบริเวณโรงเรียนว่า "ห้ามเดินลัดสนาม ห้ามทิ้งขยะ" นักเรียนคิดว่า นักเรียนโรงเรียนนี้มักทำอะไรเรื่องใด
- ก. ความใส่ใจ
 - ข. ความมีวินัย
 - ค. ความเสียสละ
 - ง. ความรอบคอบ
 - จ. ความรับผิดชอบ
13. การให้ทุนให้แก่นักเรียนเป็นการเสียสละ
- ก. อาจารย์มอบของขวัญแก่นักเรียนดีเด่น
 - ข. รัฐบาลนำเสื้อผ้าไปแจกให้แก่ผู้ประสบอุทกภัย
 - ค. ชาวบ้านบริจาคสิ่งของให้แก่ทหารตำรวจชายแดน
 - ง. นักเรียนชั้น ม.2/1 ได้รับถ้วยรางวัลชนะเลิศกีฬา
 - จ. นักเรียนได้รับของแถมจากการซื้อผงซักฟอกที่กำลังโฆษณา
14. การบริจาคสิ่งต่าง ๆ โดยหวังชื่อเสียงด้วยการประกาศตนเองต่อสังคมเพื่อหวังลาภยศ สรรเสริญ ถือว่าเป็นการบริจาคที่ไม่แท้จริง เพราะเหตุใด
- ก. การบริจาคถือเป็นการเสียสละที่มีเงื่อนไข มีการหวังผลตอบแทน
 - ข. การบริจาคที่แท้จริงจะกระทำเพื่อชาติหน้า ไม่เกี่ยวข้องกับชื่อเสียง
 - ค. บริจาคดังกล่าวก่อให้เกิดเป็นการเบียดเบียนในการประกาศรายชื่อผู้ให้
 - ง. การบริจาคที่แท้จริงนั้นต้องเกี่ยวกับศาสนาเท่านั้น นอกนั้นก็ถือว่าเป็นการให้ทำน
 - จ. การบริจาคเป็นการเสียสละด้วยจิตเป็นกุศลให้จิตเป็นสุข ต้องไม่หวังผลจากการเสียสละ
15. การทำบุญให้ทานมีความมุ่งหมายที่แท้จริงเพื่ออะไร
- ก. กำจัดโทสะ
 - ข. กำจัดความหลง
 - ค. กำจัดความโลภ
 - ง. กำจัดความโกรธ
 - จ. กำจัดความอิจฉาริษยา

16. คุณธรรมใดควรต้องใช้เป็นลำดับแรก เมื่อนักเรียนจะเข้าร่วมพัฒนาโรงเรียน
- ก. ความพอใจ
 - ข. ความเสียสละ
 - ค. ความรับผิดชอบ
 - ง. ความมีระเบียบวินัย
 - จ. การรู้จักตรงต่อเวลา
17. ครูประจำชั้นมอบหมายให้นักเรียนในห้องแบ่งกลุ่มเพื่อจัดป้ายนิเทศ เฉลิมไม่ยอมเข้าร่วมกลุ่มและไม่ยอมจ่ายเงินค่าอุปกรณ์ นักเรียนมีความคิดเห็นว่า การกระทำดังกล่าวนี้แสดงถึงพฤติกรรมใด
- ก. เฉลิมเห็นแก่ตัว ไม่ใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจ
 - ข. เรื่องที่กลายเป็นเรื่องที่ไม่น่าสนใจ หากอุปกรณ์หาย
 - ค. กลุ่มที่ครูแบ่งให้ไม่ยุติธรรม เพราะคนเก่งไปอยู่รวมกัน
 - ง. เฉลิมไม่มีความเสียสละต่อส่วนรวม เพราะเป็นเสียงส่วนใหญ่
 - จ. เป็นเพียงกิจกรรมของห้อง ไม่ใช่กิจกรรมของโรงเรียน ทำแล้วไม่มีใครเห็น
18. การที่กษัตริย์ลิจฉวีไม่มาประชุม โดยพร้อมเพรียงกัน เป็นเรื่องซีให้เห็นปัญหาของแคว้นวัชชีในด้านใด
- ก. กษัตริย์ลิจฉวีขัดเคือง แตกแยกกันเอง
 - ข. กษัตริย์ลิจฉวีเห็นว่าภาระส่วนตัวสำคัญกว่า
 - ค. กษัตริย์ลิจฉวีมีข้อขัดแย้งกับวิสสการพราหมณ์
 - ง. กษัตริย์ลิจฉวีไม่เห็นความสำคัญของการประชุม
 - จ. กษัตริย์ลิจฉวีระแวงว่ามีผลร้ายจากการประชุม
19. การกระทำในตัวเลือกใดแสดงถึงความสามัคคี
- ก. ชาวบ้านทอดผ้าป่า
 - ข. นักเรียนไปทัศนจาร
 - ค. ชาวนาลงแขกเกี่ยวข้าว
 - ง. นักเรียนกำลังฟังการอภิปราย
 - จ. นักเรียนกำลังเดินแถวเข้าห้องสอบ

20. การเล่นเกมประเภทใด ที่มิได้แสดงถึงกายสามัคคี

- ก. เล่นรักบี้
- ข. เล่นฟุตบอล
- ค. เล่นหมากรุก
- ง. เล่นชักคะเย่อ
- จ. เล่นวอลเลย์บอล

21. ความอดทนทำให้นักเรียนทำงานบรรลุผลสำเร็จได้ตามจุดมุ่งหมาย เพราะเหตุใด

- ก. ความอดทนทำให้ร่างกายเราแข็งแรงบึกบึนทำงานหนักได้มาก
- ข. ความอดทนทำให้ร่างกายและจิตใจเข้มแข็ง มีพลังทำงานได้จนสำเร็จ
- ค. ความอดทนทำให้เรารู้จักกับคนจำนวนมาก คนเหล่านี้จะช่วยเราทั้งทางกายและจิตใจ
- ง. ความอดทนทำให้เราใช้เวลาทำงานได้มาก งานที่ใช้เวลานานเมื่อถึงเวลาก็ต้องสำเร็จ
- จ. ความอดทนทำให้เราต้องพบกับความยากลำบากทั้งปวง และเราต้องฝ่าฟันอุปสรรคเหล่านั้นจนบรรลุความสำเร็จ

22. ความอดทนต่อสภาวะทางธรรมชาติในระหว่างประกอบกิจกรรมงานต่าง ๆ เป็นความอดทนประเภทใด

- ก. ทนทุกข์
- ข. ทนเจ็บใจ
- ค. ทนลำบาก
- ง. ทนตรากตรำ
- จ. ทนต่ออารมณ์ชั่ววูบ

23. สุนัขที่ในตัวเลือกใดที่บ่งบอกถึงค่านิยมความอดทน

- ก. กำปั้นทุบดิน
- ข. จุดได้ตำตอ
- ค. ปั่นน้ำเป็นตัว
- ง. กลิ้งครกขึ้นภูเขา
- จ. ฝนทิ้งให้เป็นเข็ม

๖/๖/๖๖

24. จะให้ผู้ชายไทยทุกคนเป็นทหารดีหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ดี เพราะผู้ชายมีร่างกายแข็งแรง
 - ดี เพราะทุกคนจะได้มีส่วนช่วยกันรักษาชาติ
 - ดี เพราะจะได้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกัน
 - ไม่ดี เพราะจะทำให้ผู้ชายเสียชีวิตมากขึ้น
 - ไม่ดี เพราะจะทำให้เสียแรงงานในการทำงาน
25. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชภารกิจเกี่ยวกับราษฎรเป็นอย่างมาก เพราะเหตุใด
- รัฐธรรมนูญกำหนดไว้
 - มีผู้ร้องทุกข์ถวายฎีกาไว้
 - เป็นหน้าที่ของพระมหากษัตริย์
 - ต้องการเอาชนะพรรคคอมมิวนิสต์
 - ทรงห่วงใยราษฎรและประเทศชาติ
26. เหตุการณ์ในตัวเลือกใดที่แสดงให้เห็นถึงการเคารพกฎหมาย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
- นายศักดิ์สิทธิ์เสียภาษีเงินได้ทุกปี
 - นายศักดิ์ชัยทำบุญวันขึ้นปีใหม่ทุกปี
 - นายศักดิ์ศรีทอดกฐินที่วัดใกล้บ้านทุกปี
 - นายสมปองบริจาคเงินแก่ทางราชการเสมอ
 - นายสมชัยไปฟังบรรยายการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม
27. การกระทำใดเป็นการทำบาปทางใจ
- โลภ
 - อิจฉา
 - โกรธ
 - ลักขโมย
 - พูดส่อเสียด

28. พฤติกรรมในตัวเลือกใดที่จัดอยู่ในจำพวกการทำบาปทางกาย

- ก. การโลภ
- ข. การพยานาถ
- ค. การผิดประเวณี
- ง. การอิจฉาริษยา
- จ. การเห็นผิดเป็นชอบ

29. มีผู้กล่าวว่า ไม่อยากให้ประเทศไทยพัฒนาเป็นนิคส์ (NICS) เพราะกลัว

ความเจริญทางด้านวัตถุซึ่งจะทำให้สภาพสังคมเสื่อม เหตุการณ์ดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้นหากได้พัฒนาสิ่งใดไปพร้อม ๆ กัน

- ก. สังคม
- ข. สุขภาพ
- ค. เศรษฐกิจ
- ง. การศึกษา
- จ. จิตใจของประชาชน

หน้า 7 ปี 5

30. กรณียาเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด

- ก. ดำรง ช่วยพัฒนาวัดและสุเหร่า
- ข. เกษร เป็นแม่ก้นผีเสื้อของโรงเรียน
- ค. มีชัย บริจาคเงินให้เด็กเรียนตั้งแต่ยากจน
- ง. นุศล ร่วมเดินมาหารดในการบ่งชี้แม่ก้นผีเสื้อ
- จ. จิตตรา ร่วมขบวนแห่เทียนในวันเข้าพรรษา

แบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยม

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยมมีจำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที เป็นข้อทดสอบแบบปรนัย จำนวน 6 ตัวเลือก ซึ่งเป็นการวัดความรู้สึกที่ไม่มีถูกผิด สิ่งสำคัญขอให้นักเรียนแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน
2. ขอให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ คำถาม และคำตอบ แล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบข้อ ก. ข. ค. ง. จ. หรือ ฉ. ให้ตรงกับตัวเลือกที่นักเรียนต้องการ

1. ถ้านักเรียนเป็นพริ้มเพรา จะตอบดวงใจว่าอย่างไร?

- ก. ไปกันเลยนะเธอ
- ข. กำลังจะชวนอยู่พอดี
- ค. ตัวฉันแน่นอยู่แล้ว
- ง. ชวนเพื่อนไปด้วยกันนะ
- จ. เร็วเข้าเดี๋ยวจะเข้าเรียนไม่ทัน
- ฉ. เดี๋ยวนี้เลย.....ผลการเรียนจะได้ดีขึ้น

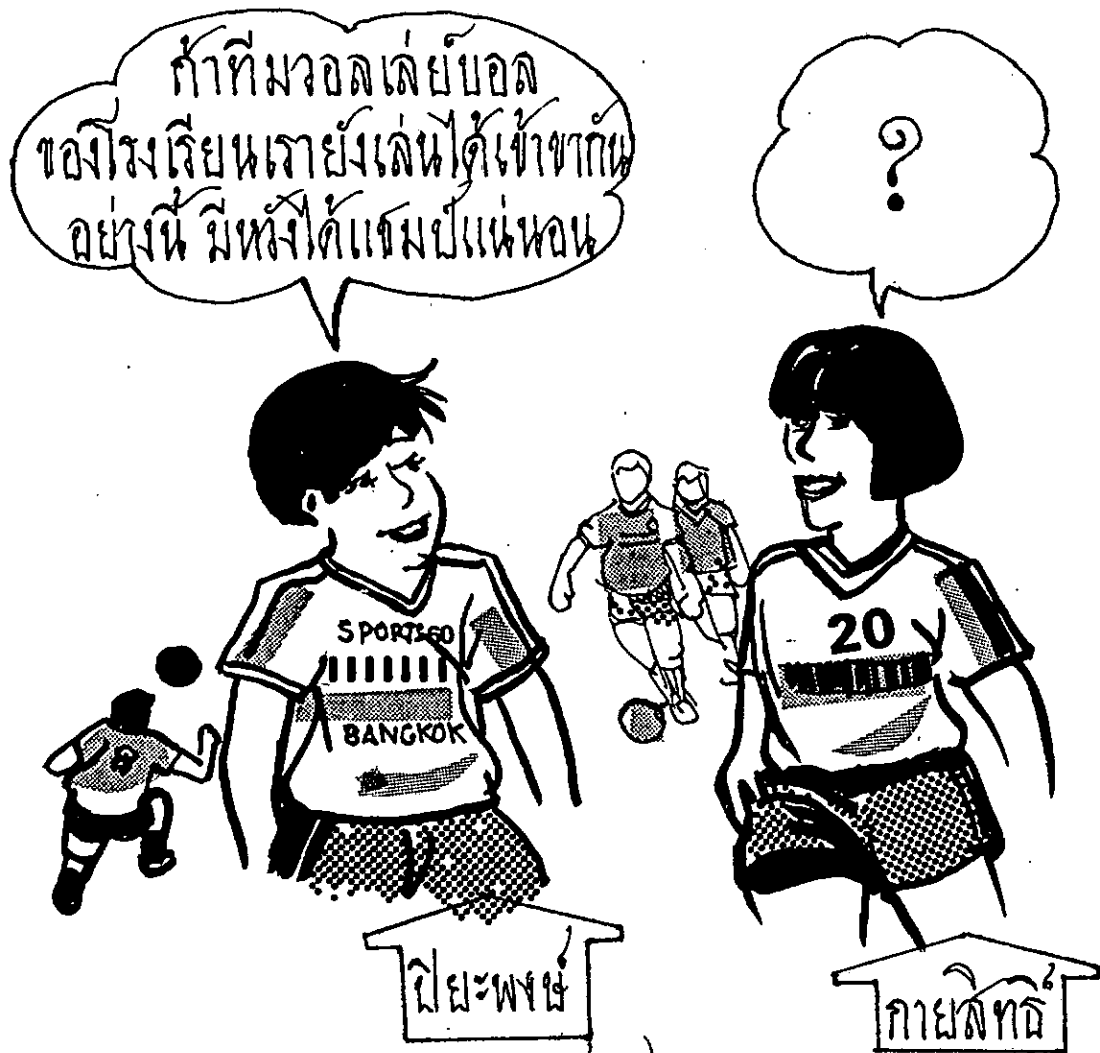
2. นักเรียนชอบคำพูดใดของริตเกลามากที่สุด?

- ก. ไปซื้อของ
- ข. คิดว่าจะไป
- ค. เป็นความคิดที่ดี
- ง. ชวนเพื่อน ๆ ไปด้วย
- จ. ดิฉันจะได้ทำเพื่อส่วนรวม
- ฉ. การทำอย่างนี้น่าสับสน

3. นักเรียนคิดว่าสมหญิงจะแสดงความคิดเห็นอย่างไร?

- ก. น่าจะลองดูบ้างนะ
- ข. หายากนะคนอย่างนี้
- ค. ฉันก็เคยทำอย่างเขา
- ง. พวกเราน่าจะลองดูบ้างนะ
- จ. ใช่.....เกรดเขาดีทักท้วงเลย
- ฉ. เขาจะมีอนาคตที่ดีต่อไปแน่นอน

๕. ถ้านักเรียนเป็นกายสิทธิ์ จะแสดงตามคิดเห็นว่าย่นอะไร?

- ก. จิตอย่างเฉดว่า
- ข. กีฬารื่นๆเล่นได้ดอย่างนี้ก็จะดีหรรค
- ค. ดีแล้วกีฬารื่นๆจะได้เฉดอย่างนั้บไป
- ง. ทำอย่างไรกีฬารื่นๆจะเล่นได้ดอย่างนี้นั้บ
- จ. เป็นด้อย่างที่ดีของการทำงานเป็นทีมนี้ะ
- ฉ. การเฉดอย่างมีทีมเวิร์คก็ให้ผลดีดอย่างนี้แหละ

6. ถ้านักเรียนเป็นจิตพิสุทธิ จะตอบวิจิอย่างไร?

- ก. โครหาเห็นใครก็ชม
- ข. ดเขาก็ย่นดีทำนะ
- ค. แน่นหน.....ก็คนเอื้อเฟื้อ
- ง. พากเราควรเอาอย่างเขา
- จ. สมนัยหาคนอย่างเขาอยากนะ
- ฉ. ถ้าทุกคนรู้จักเลียบสละสังคมก็จะสงบสุข

7. ถ้าฝึกเรียนเป็นหัวข้อ จะตอบมานะอย่างไร?

- ก. อยากทำอย่างเขาบ้างจัง
- ข. กลุ่มเราต้องทำบ้างนะจ๊ะ
- ค. ดีสิ.....กลุ่มอื่นจะได้ทำตามบ้าง
- ง. หนีสิ.....ก็ทุกคนเข้าใจกันดีนี่เธอ
- จ. แหมนอน.....ทำอย่างนี้แหละยอดเลย
- ฉ. ถ้าแบ่งหน้าที่กันดีงานก็ย่อมเรียบร้อย

8. นักเรียนชอบคำพูดใดของปรีศติมากที่สุด?

- ก. ผมอยากทำบ้าง
- ข. ที่บ้านก็ระดับชั้นกัน
- ค. เป็นการกระทำที่ดีจริงๆ
- ง. คนรักชาติก็ต้องทำอย่างนี้
- จ. ก็ควรระดับกันทุกบ้านแหละ
- ฉ. นี่แหละเป็นการก่อตั้งสถาบันของชาติให้

9. นักเรียนชอบคำตอบใดมากที่สุด?

- ก. ไปสิ
- ข. ก็น่าจะไป
- ค. ลืม.....ดีนิ
- ง. แหมหน.....พวกเราไปทุกคนเลย
- จ. ดีสิ.....จะได้มีเลือดให้ช่วยเหลือผู้ป่วยได้มาก
- ฉ. ไม่อ่านแล้วการันตุน ไปกันเลยพวกเรา

10. ถ้านักเรียนเป็นอนุจิต จะพูดว่าอย่างไร?

- ก. ผมต้องทำบ้างแล้ว
- ข. อ้อ.....เขาชอบค้นคว้านี่
- ค. ทำได้แบบนี้สุดยอดเลย
- ง. อ้อ.....น่าลองทำอย่างเขา
- จ. เพื่อนที่เรียนอ่อนหนีไปด้วยก็ดี
- ฉ. ใครทำอย่างนี้เรียนดีแน่นอน

๑๑. ถ้านักเขียนเป็นเจดิดชาย จะตอบเจดิดใหม่ว่าอย่างไร?

- ก. กำลังจะชวนอยู่พอดี
- ข. กะว่าจะไปอยู่เช่นกัน
- ค. ดีเจีย เจดิดใจจะได้ฟังเสียง
- ง. ดีที่เจีย เธอจะไปยังล้งเจดิด
- จ. ไปแน่นอน ก็ไปอยู่เป็นประจำแล้วละ
- ฉ. ไปแน่.....แล้วจะชวนนิมนต์ไปด้วยกันนะ

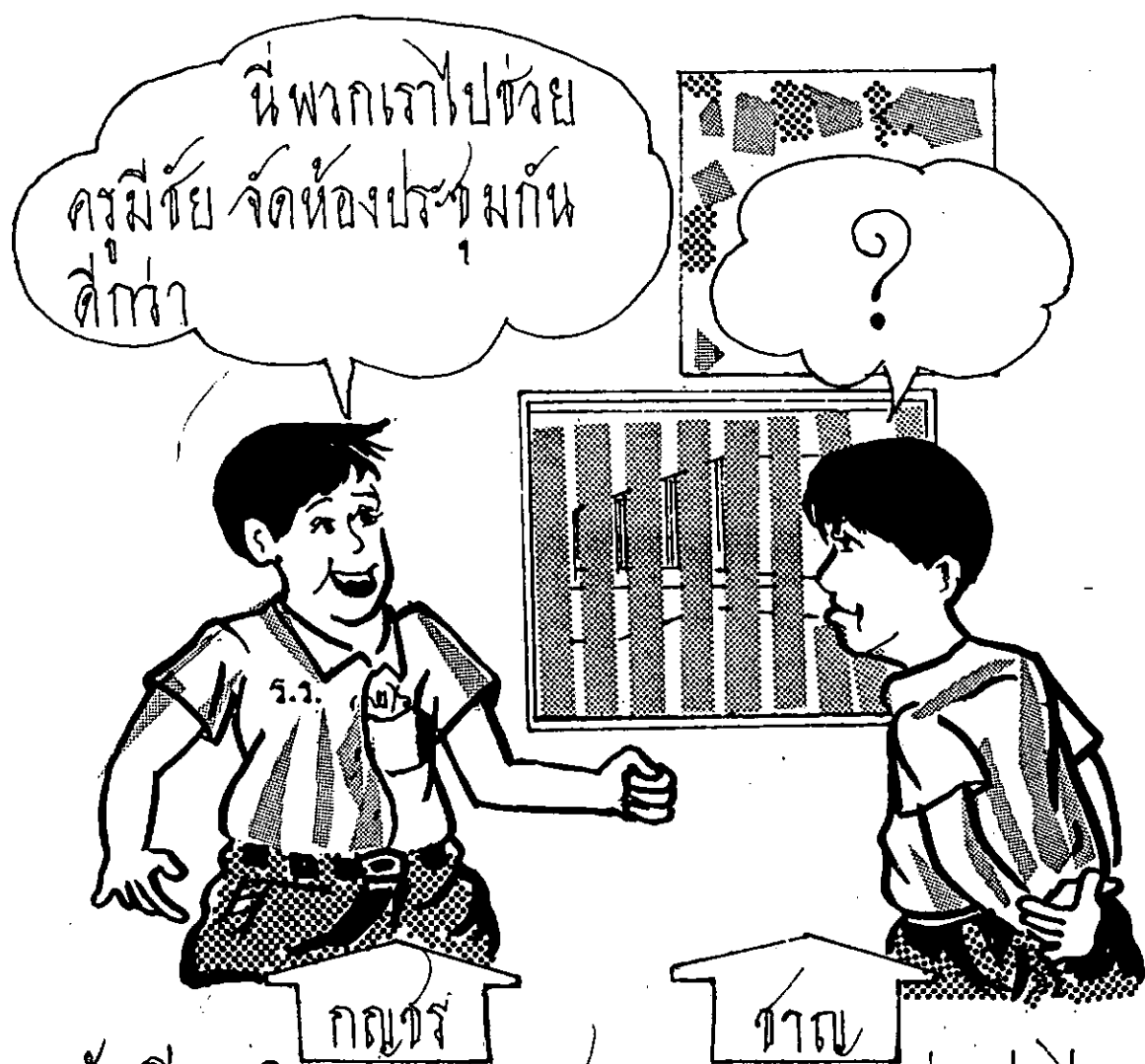
12. ถ้านักเรียนเป็นสมหมาย นักเรียนจะตอบว่าอย่างไร?

- ก. กำลังจะเฉยปากชมอยู่พอดี
- ข. อย่างนี้ต้องลงไปอบรมทุกคน
- ค. หัวหน้าทุกคนต้องเป็นอย่างนี้สิ
- ง. ปกติ เขาก็ทำหน้าที่ได้ดีอยู่แล้ว
- จ. น่าภูมิใจ ที่มีหัวหน้าชั้นอย่างเขา
- ฉ. อย่างนี้สิ.... ถึงจะลมกับที่ไปอบรมมา

13. นักเรียนคิดว่าอ๋านาจ จะพูดอะไรต่อไปอีก?

- ก. ผมก็บริจาคทุกปี
- ข. หน้าผมเขย มากเลย
- ค. เราหน้าบริจาคบ้างนะ
- ง. หน้าจะมีคนแบบพี่มากๆนะ
- จ. ทำเพื่อส่วนรวมอย่างนี้ได้ก็ดี
- ฉ. เราควรชวนคนอื่นมาบริจาคด้วย

14. นักเรียนคิดว่าธานี จะแสดงความคิดเห็นทำอย่างไร?

- ก. ไปก็ไป
- ข. ยินดีที่จะช่วยอยู่แล้ว
- ค. ดีซี.....ท่านจะได้มีคนช่วย
- ง. พวกเรา.....ควรไปทั้งกลุ่มเลย
- จ. ดีแล้ว งานจะได้เสร็จเร็วเรียบร้อยขึ้น
- ฉ. งานอื่นทิ้งไว้ก่อนนะ ไปช่วยครุมีชัยกันก่อน

15. ถ้านักเรียนเป็นชาย จะตอบอย่างไร?

- ก. ปลื้มใจไหมไหน
- ข. งั้นก็มากอดกันเฉยๆ
- ค. เราก็กอดอยู่เฉยๆนะ
- ง. ถ้าทุกคนทำตามหน้าที่ก็ไม่มีปัญหา
- จ. มาแบ่งแ้วรับผิดชอบกัน ทำดีกว่า
- ฉ. ใครไม่ทำก็ช่าง.... ผมจะทำเฉยๆแหละ

16. นักเรียนคิดว่าบุญลม จะพูดอะไรกับบุญชัย

- ก. ข้าพเจ้าจริงอะไรแบบนี้
- ข. นี่หรือ ใครก็พูดเช่นนั้น
- ค. ดแล้วก็เราไม่ผิดระเบียบนี้
- ง. ดีสิ.....คนอื่นจะได้อะไรไม่เอาอย่าง
- จ. ดีแล้ว....ครูสั่งให้เราเขียนด้วยซ้ำไป
- ฉ. โรงเรียนไม่มีระเบียบจะเป็นโรงเรียนได้ไง

17. นักเรียนคิดว่าเอกธาจะแสดงความคิดเห็นอย่างไรในการสนทนา?
- เป็นหน้าพระบาทมฤตย์ที่จะช่วยราษฎรผู้ยากจน
 - พระองค์ท่านทรงห่วงใยราษฎรของพระองค์นี้
 - พระองค์ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอย่างน่าสรรเสริญ
 - พระองค์ท่านทรงมีโครงการในพระดำริมากมายทีเดียว
 - พระองค์ท่านมีพระราชประสงค์ให้ราษฎรได้ยึดมั่นเป็นหลักกันทั่วทุก
 - พระองค์ท่านทรงปรากฏพระวรกายช่วยเหลือราษฎรโดยไม่ทรงย่อ

18. นักเรียนชอบคำตอบใดของขวัญชัยมากที่สุด?

- ก. น่าชมเชยนะ
- ข. ผมก็เห็นด้วย
- ค. ถ้าผมมีสิทธิก็จะไปลงคะแนน
- ง. ใช่.... ควรส่งเสริมให้เป็นอย่างนี้เสียไป
- จ. ประชาธิปไตย เขาแต่พวกไม่ได้ต้องทำด้วย
- ฉ. ถ้าเป็นอย่างนี้ตลอด ประชาธิปไตยมีหวังมั่นคงแน่นอน

19. นักเรียนชอบคำตอบใดของธนิศมากที่สุด?

- ก. น่าชมเชยนะ
- ข. ผมก็ทำเหมือนนั้น
- ค. ผมต้องทำบ้างแล้ว
- ง. ทุกคนควรจะต้องทำอย่างนี้
- จ. ดีจริง คนอื่นน่าจะชอบบ้าง
- ฉ. นี่แหละถึงจะเรียกว่ารักประชาธิปไตย

20. นักเรียนคิดว่าดัดจริตจะแสดงความคิดเห็นอย่างไรบ้างในการลดทอน?

- ก. เอาชื้อ
- ข. ปีนี้ก็ไปปลูกมาแล้ว
- ค. ใจแล้ว....เชอพูดเข้าท่า
- ง. นารณรงค์พวกเราปลูกต้นไม้กันนะ
- จ. ปลูกป่าเพิ่มทุกปีต่อไปฝนคงจะไม่แล้งเช่นนี้
- ฉ. เห็นด้วยอย่างยิ่ง แล้วต้องทำให้ตลอดไปเลยนะ

21. ถ้านักเรียนเป็นพีระเดช จะทำอะไรต่ออีก?

- ก. ถ้าเป็นเราก็นัดช่วยเหลือ
- ข. พวกเราอาสาไปกันเองนะ
- ค. พวกเราเป็นตัวอย่างที่ดีเสีย
- ง. เป็นการกระทำที่น่ายกย่องจริงๆ
- จ. อย่างนี้ดี...เป็นการกระทำที่น่ายกย่อง
- ฉ. พวกเราควรสนับสนุนการกระทำเหล่านี้

22. ถ้านักเรียนเป็นภรณ์ทิพย์ จะตอบวรณิดาว่าอย่างไร?

- ก. เขาเป็นคนดี
- ข. ฉันก็คิดเหมือนเธอ
- ค. ดูเขาก็พอใจอยู่ไม่น้อย
- ง. ทุกคนควรเอาอย่างเขา
- จ. ฉันภูมิใจในตัวเขามากนะ
- ฉ. เป็นคนต้องหมั่นในเกียรติและศักดิ์ศรีของตน

23. นักเรียนชอบคำตอบใดของนเรศมากที่สุด?

- ก. จริงของนริศเขาละ
- ข. ดีจริงที่เรามีเพื่อนอย่างนิพนธ์
- ค. เรายังชมเขาย่อย...น้อยๆเลย
- ง. คนพูดจริงทำจริงก็หาคบอย่างนี้แหละ
- จ. เขาปฏิบัติตนอย่างนี้ใครๆก็ไว้ใจเขา
- ฉ. คนอย่างนิพนธ์ถึงมีอุปสรรคอย่างไรก็ต้องมาช่วยแน่

25. ถ้านักเรียนเป็นกิริมย์ จะตอบอารมณ่ว่าอย่างไร?

- ก. คนอย่างนี้ยอดจัง
- ข. เขาเต็มใจทำเองนะ
- ค. เขาปารณชาติต่อเพื่อนอยู่แล้ว
- ง. พวกเราช่วยกันเรียนอย่างนี้ก็ดีหรอก
- จ. เขาช่วยเหลือเพื่อนทุกเรื่อง เลยแหละ
- ฉ. คนอย่างนี้วิกลิงจะเรียกว่าเป็นคนที่ปารณชาติต่อเพื่อน

26. นักเรียนตอบคำถามของนงเลกมากที่สุด?

ก. อ้อ....เขาเก่งนะ

ข. ฉันก็ว่าอย่างนั้นแหละ

ค. เราลองทำอย่างเขาดูบ้างสิ

ง. ก็เขามองหวังให้งานเจริญก้าวหน้าสิ

จ. ดีจริง เราหาแนะนำเพื่อนทำตามบ้าง

ฉ. แหม่หนอ....คนอย่างเขาช่างค้นคว้าอยู่เสมอ

27. นักเรียนชอบคำตอบใดของสมปองมากที่สุด?

- ก. ใช่...สีแดงเขาพรัลมีจกัณห
- ข. พวกลเขาล่งพรัลมีจกัณหจริง ๆ
- ค. ย่นนี้สีแดงมีท่งได้ล้วยแน
- ง. พวกลเราควรเลอล่งสีแดงเขาล่ง
- จ. เขาพรัลมีจกัณหอย่างนี้หะแนอย่นแล
- ฉ. ความพรัลมีจกัณหเพียงย่นม่น้ำไปลู่ลลลลลล

28. ถ้าหนักเรียนเป็นสัปดาห์ จะตอบสุณย์ว่าอย่างไร?

- ก. กำลังจะไปอยู่พอดี
- ข. ไปช่วยกันทำงานก็ดี
- ค. ไปพักผ่อนดีกว่าจะช่วยอยู่แล้ว
- ง. ไปเล่นกีฬานานของห้องเรา
- จ. แน่ละ...ต้องไปช่วยกันหน่อย
- ฉ. ไปสิ.....กลัวจะชวนเพื่อนไปด้วยนะ

29. ถ้านักเรียนเป็นสงกรานต์ จะตอบพรวณาว่าอย่างไร?

- ก. เขาเป็นคนอย่างนั้นล่ะ
- ข. ใครก็ยกย่องเขานะเรื่องนี้
- ค. เขาไม่ได้แกล้งทำหรอกนะ
- ง. ใช่.....พวกเราน่าเอาอย่างเขา
- จ. อย่างนี้แหละ คนที่มีจิตใจเข้มแข็ง
- ฉ. ใช่แล้ว.....เขาเก็บความรู้สึกได้ดีมาก

30. ถ้านักเรียนเป็นณัฏฐา จะพูดกับภุชงค์ว่าอย่างไร?
- ก. ก็เขาขี้เองนี่
 - ข. ดเขาก็พอใจอย่างนี้นะ
 - ค. ใครเขาก็ยอมรับลมศักดิ์นี่
 - ง. คนอื่นทุกคนจะเอาอย่างลมศักดิ์บ้าง
 - จ. เขาเป็นคน...อดทนมานานแล้ว
 - ฉ. คนอดทนเช่นนี้ย่อมประสบความสำเร็จแน่

ภาคผนวก ง

แผนการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างและการสอนตามคู่มือ
การสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

แผนการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง

วิชา สังคมศึกษา (ส 204) —

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

เรื่อง การมีระเบียบวินัย

ความคิดรวบยอด

การกระทำที่ยึดประ โยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนเป็นภาวปฏิบัติที่สังคมพึงประสงค์ โดย
ที่ผู้ปฏิบัติจะเบียดเบียนข้อบังคับที่สังคมยอมรับ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของการมีระเบียบวินัย ได้
2. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ผลดีของการมีระเบียบวินัย ได้
3. นักเรียนสามารถเสนอแนะวิธีการปฏิบัติตน โดยยึดระเบียบวินัยตามสังคมพึงประสงค์

เนื้อหา

การมีระเบียบวินัย หมายถึง ความประพฤติทั้งทางกาย วาจา และใจที่แสดงถึงความ
เคารพกฎหมาย ระเบียบประเพณีที่สังคมยอมรับ โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ หากทุกคน
ในสังคมอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยกันร่วมมือปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ที่วางไว้ จะนำมาซึ่งความ
สงบสุข ความก้าวหน้า และความมั่นคงของสังคม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์
<u>ขั้นนำ</u> ครูนำขวดบรรจุน้ำเสียมาให้ให้นักเรียนแต่ละแถวดมกลิ่น ครูซักถามถึงสาเหตุของกลิ่นที่เกิดขึ้นจากน้ำเสีย <u>ขั้นดำเนินการสอน</u> 1. การเลือกค่านิยมอย่างอิสระ ครูแจกกรณีตัวอย่างเรื่องทิวา แบบบันทึกรายการให้นักเรียนศึกษา และอ่านหนังสือเพื่อนบ้านของเราหน้าที่ 225 นักเรียนสรุปและเลือกทางเลือกจากกรณีตัวอย่างเขียนลงในแบบบันทึกทางเลือก หมายเลขที่ 1 2. การเลือกแนวทางปฏิบัติด้วยตนเอง นักเรียนเลือกแนวปฏิบัติจากกรณีตัวอย่างพร้อมบันทึกเหตุผลลงในแบบบันทึกทางเลือกที่เลือก หมายเลขที่ 2 3. การพยากรณ์ จากทางเลือกและเหตุผล นักเรียนแต่ละคนคาดการณ์ถึงผลดี และผลเสียที่จะเกิดขึ้น บันทึกในแบบการพยากรณ์ หมายเลขที่ 3 4. อภิปรายกลุ่ม นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน นักเรียนเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม นักเรียนแต่ละบุคคลเสนอทางเลือก พร้อมอภิปรายเหตุผล ผลดี	1. <u>สร้างความสนใจ</u> ครูนำขวดบรรจุน้ำเสียมาให้ให้นักเรียนแต่ละแถวดมกลิ่น และซักถามสาเหตุของปัญหา 2. <u>แจ้งจุดประสงค์</u> เมื่อนักเรียนเรียนรู้เรื่องความมีระเบียบวินัยแล้ว นักเรียนสามารถเปรียบเทียบผลดีของความมีระเบียบวินัยได้ 3. <u>ทบทวนประสบการณ์ชีวิต</u> ครูซักถามความหมาย และความเข้าใจในเรื่องระเบียบวินัย 4. <u>กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้</u> ครูฉายสไลด์เรื่องปัญหาการเกิดน้ำเสียให้นักเรียนศึกษา 5. <u>ชี้แนะให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้</u> 5.1 ครูอธิบายถึงความสำคัญของการมีระเบียบวินัย 5.2 ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนศึกษากรณีตัวอย่างเรื่องทิวา 6. <u>นักเรียนปฏิบัติ</u> 6.1 นักเรียนอภิปรายถึงปัญหาของกรณีตัวอย่าง 6.2 ตัวแทนรายงานผลการอภิปรายกลุ่ม 6.3 นักเรียนทั้งชั้นสรุป

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์
และผลเสียต่อกลุ่ม ประธานทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกอภิปราย เลขานุการบันทึกการประชุมและมติกลุ่ม บันทึกในแบบบันทึกมติกลุ่ม 5. การยึดมั่นค่านิยม ประธานกลุ่มแต่ละกลุ่มทำหน้าที่สรุปมติของกลุ่มเสนอต่อสมาชิก สมาชิกกลุ่มบันทึกในแบบบันทึกมติกลุ่ม หมายเลขที่ 4 6. การแสดงค่านิยม ตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่มเสนอทางเลือกพร้อมเหตุผลในการเลือกค่านิยมต่อสมาชิกในห้องเรียน และนักเรียนแต่ละคนตัดสินใจอีกครั้ง บันทึกในการตัดสินใจ หมายเลขที่ 5 7. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายหาแนวทางปฏิบัติตนนักเรียนแต่ละคน กำหนดขั้นตอน การปฏิบัติในเรื่องการมีระเบียบวินัย บันทึกในแบบบันทึกการปฏิบัติ หมายเลขที่ 6 <u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปแนวทางปฏิบัติความมีระเบียบวินัยอีกครั้ง	7. <u>แจ้งผลการปฏิบัติ</u> ครูแจ้งผลการรายงานและการสรุปของแต่ละกลุ่ม 8. <u>ประเมินผลความรู้</u> ทำแบบทดสอบ 9. <u>การส่งเสริมความแม่นยำและการถ่ายโอน</u> ครูให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

สื่อการเรียนการสอน

1. ขวดบรรจุน้ำเสีย 1 ขวด
2. กรณีตัวอย่างเรื่องทิวา
3. แบบบันทึกรายการและแบบบันทึกมติกลุ่ม

การวัดผลและการประเมินผล

1. จากการอภิปรายกลุ่ม
2. จากการทำแบบทดสอบ

กรณีตัวอย่างเรื่อง

"ความฝันของทิวา"

อากาศยามค่ำในหน้าร้อน มีสายลมอ่อนพัดมาอบระบายความร้อนอบอ้าวตอนกลางวันได้ สายลมปะทะใบไม้แห้งทำให้เสียงใบระออย่างประหลาด ท้องฟ้าก็เต็มไปด้วยหมู่ดาวน้อยใหญ่เปล่งแสงระยิบระยับ

ทิวากำลังนั่งตากลมชมท้องฟ้ากับแม่บริเวณนอกชานบ้าน ทิวาเป็นลูกชายคนเดียวของครอบครัวที่พ่อแม่รักและเอาใจมากกว่าใคร ๆ ไม่ว่าเขาอยากจะได้อะไรเป็นต้องได้เสมอ

ปีนี้ทิวาเรียนจบชั้นประถมปีที่ 6 และไปสอบเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประจำจังหวัดชายใต้ สร้างความดีอกดีใจให้กับทิวาและครอบครัวเป็นอย่างยิ่ง แม่ซึ่งรักทิวามากกว่าใคร ๆ ก็ซื้อทั้งกระเป๋าหนังสือ เสื้อผ้า รองเท้าให้ใหม่ตามที่ทิวาเรียกร้อง

"ทิวาลูกรักของแม่ โตขึ้นอยากเรียนเป็นอะไรล่ะ ? ..."

"ผมอยากเป็นทหารครับแม่" ทิวาตอบด้วยเสียงหนักแน่น

"ก็ดีนะ คุณปู่ของลูกก็เป็นทหารเก่า" แม่เอ่ยเสริมทำนองเห็นด้วย

"ทำไมลูกจึงอยากเป็นทหารล่ะ ?" แม่ถามต่ออีก

"ผมว่าสมารถดี ทำทางเข้มแข็ง กล้าหาญ ดึคครับแม่" ทิวาตอบ

"ทหารจะต้องมีระเบียบวินัยนะลูก ระเบียบวินัยเป็นหัวใจของทหารเขาเลย" แม่กล่าวเชิงเตือนลูกชาย

เมื่อเรียนชั้น ม. 1 การเรียนและพฤติกรรมของทิวาก็ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก เพียงแต่มีเพื่อนมากขึ้น ตามปกติเด็กในวัยเช่นทิวาเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น วัยหัวเลี้ยวหัวต่อมีสภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ ซึ่งมีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกอย่างรุนแรง ทิวาเริ่มเจ้าอารมณ์ หงุดหงิดง่าย ใจร้อน เบื่อง่าย ไม่ชอบให้ใครมาบังคับ อยากมีอิสระ

เมื่อเลื่อนชั้นไปอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทิวาเริ่มมีพฤติกรรมก่อวุ่น ก้าวร้าวกับเพื่อนบ่อย ๆ จนเพื่อนบางคนไม่อยากคบค้าสมาคมด้วย หลายครั้งชอบรังแกเพื่อนร่วมชั้นที่ตัวเล็กกว่าแต่ก็ไม่มีใครกล้าฟ้องครูเพราะทิวาขู่ว่าถ้าใครฟ้องครูระวังจะเจ็บตัว

บ่ายวันหนึ่งช่วงต่อระหว่างชั่วโมงภาษาไทยกับสังคมศึกษา ก็มีเหตุการณ์เกิดขึ้น "เสียงดังโครมใหญ่" ดังไปทั่วชั้น 3 ของตึก นักเรียนทั้งห้องได้แต่มองหน้ากัน ไม่ใช่อะไร ทิวายกเก้าอี้

กระแทกกับผนังห้อง และทำโต๊ะล้ม

"เก้าอี้ที่มันโยกอยู่แล้ว ขาหลุดไปหนึ่งขา มันตั้งเอียงกะเท่เล่กับผนังห้อง" ทิวกะแทกมันเพราะโมโหเพื่อนที่ใช้ไม้บรรทัดแหงข้างหลัง

ทันใดครูสาว เจ้าของวิชาเพื่อนข้างของเรา ก็เดินตรงเข้าหาทิวา ตรงเข้าดิงปลายแขนเสื้อเพื่อให้เดินออกมาหน้าชั้น แต่ทิวากลับแสดงอาการขัดขืน พร้อมกับตะโกนคำขยาบใส่ครูสาวทันที

"หยุดนะ จันท่าอะไรให้เธอ" ครูสาวสั่ง แต่ทิวาก็นึกว่าไม่ยอมหยุด

"ใครจะทำไม ไม่อยากอยู่โรงเรียนนี่หรอก ชอบขิดแต่ระเบียบ"

"ชอบแต่ดี ผมชาวท่อน้อยก็ดี ..." ทิวกะเริ่มร่ายยาว แต่นักเรียนทุกคนรู้ว่าทิวาไม่กลัวครูสาวเลย

ทิวาถูกฝ่ายปกครองสอบสวน และถูกหักคะแนนความประพฤติถึง 40 คะแนน ข้อหาแรกทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน 20 คะแนน ข้อหาที่สองแสดงอาการก้าวร้าวครูหัก 20 คะแนน ทิวาถูกหักคะแนนถึง 40 คะแนน จากคะแนนความประพฤติที่มีแต่ละภาคเรียน 50 คะแนน ทำให้ทางโรงเรียนต้องเชิญแม่ของเขามารับทราบความผิด และขอให้เขียนใบลาออกจากการเป็นนักเรียน ผากไว้กับฝ่ายปกครอง ถ้าเขาถูกลงโทษหักคะแนนอีก ฝ่ายปกครองจะเสนอผู้บริหารโรงเรียนอนุมัติ

หลังจากนั้นทิวาก็ไม่ได้ปรับปรุงตัวขึ้นอีกเลย กลับมีพฤติกรรมเช่นเดิม และครั้งสุดท้ายเขาแต่งตัวนักเรียนออกจากบ้าน แต่กลับไม่ไปโรงเรียน ไปเดินเที่ยวสวนสาธารณะกับเพื่อน ๆ ถูกสารวัตรนักเรียนจับได้

คราวนี้เขาถูกหักคะแนนความประพฤติอีก 10 คะแนน ซึ่งรวมแล้วเขาถูกหักคะแนนความประพฤติถึง 50 คะแนน ตามระเบียบของโรงเรียน จึงได้เชิญแม่ของทิวามารับทราบความผิดนี้ และมารับทราบผลการอนุมัติการลาออกจากโรงเรียนของทิวาอีกด้วย เมื่อทุกอย่างเรียบร้อยทั้งสองก็เดินทางกลับ

"โดนทุกข์เสียที่..." ทิวกะเอ่ย ขณะกำลังเดินจะออกจากบริเวณโรงเรียน

"โรงเรียนนี้มีแต่ระเบียบ" เขาเอ่ยต่อ

"ไปเรียนที่อื่นก็ได้ลูก" แม่ทิวากล่าวกับลูก

หลังจากนั้นทิวาก็ไปสมัครเรียนศึกษาผู้ใหญ่ เพราะเขาเห็นว่ามีอิสระ และระเบียบน้อยดี การแต่งกายก็ตามสบาย แต่ทิวาก็เรียนได้ไม่นาน ก็เลิกเรียนความตั้งใจเพราะเขาไม่เห็นด้วยที่มีเวลานับเวลาเข้าชั้นเรียน เขาเกิดความเบื่อหน่าย

เวลาผ่านไป วัน เดือน ปี ทิวาก็ยังคิดถึงความฝันที่จะสอบเข้าเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก ที่เขาฝันมานานแสนนานมาแล้ว ในคืนเดือนมืด เสียงสายลมพัดหวิว ๆ ทิวาก็ยังคิดถึงความฝันของตนมากขึ้นทุกขณะ เขาคิดถึงเพื่อน คิดเสียเวลาที่ผ่านมาไป ครุ่นคิดหนักมากขึ้นทุกขณะ

ในที่สุดทิวาก็ก็นำเข้าไปหาแม่ กราบลงบนตัก น้ำตาไหลเอ่อล้นอาบแก้ม

"แม่ครับทิวาผิดไปแล้ว ทิวาเสียเวลาไปมากแล้ว" เสียงเด็กหนุ่มเริ่มสั่นเครือมากขึ้น

"ทิวาจะทำอะไรดีครับ" ความฝันของทิวาจึงจะเป็นจริง" เด็กหนุ่มสะอื้น

ถ้าแม่เรียนเป็นทิวาแม่เรียนจะทำอย่างไร จะประพฤติตนอย่างไร เพื่อให้ความฝันของเขาเป็นจริง

แบบบันทึกรายการ

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น ม.2/.....

ก. แบบบันทึกทางเลือกของ.....หมายเลขที่ 1

1. ทางเลือกคือ
2. ทางเลือกคือ
3. ทางเลือกคือ

ข. แบบบันทึกทางเลือกที่เลือก หมายเลขที่ 2

- ทางเลือกที่ตัดสินใจเลือก คือ
- เหตุผล 1. 2.
3.

ค. แบบบันทึกการพยากรณ์ หมายเลขที่ 3

ทางเลือกที่เลือก คือ

- ผลดี 1. 2.
- ผลเสีย 1. 2.

ง. แบบบันทึกมติกลุ่ม หมายเลขที่ 4

- ทางเลือกที่กลุ่มเลือก คือ.....
- เหตุผล 1. 2.

จ. แบบบันทึกการตัดสินใจหลังจากการแสดงคำนิยาม หมายเลขที่ 5

☐ ยืนยัน

☐ เปลี่ยนแปลง

- ทางเลือกที่เลือกใหม่ คือ
- เหตุผล 1. 2.

ฉ. แบบบันทึกขั้นตอนการปฏิบัติตน หมายเลขที่ 6

1. 2.
3.

แบบบันทึกมติกลุ่ม

กลุ่มที่

- วันที่ ม. 2/.....

1. ทางเลือกของกลุ่มที่..... คือ
2. เหตุผล 1.
 2.
 3.
 4.
3. คุณค่าที่เกิดกับตัวเองและสังคม
 1.
 2.
 3.
 4.
 5.
- รายชื่อสมาชิกกลุ่มที่
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.

แผนการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง

วิชาสังคมศึกษา ส 204

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

เรื่อง ความรับผิดชอบต่อหน้าที่

ความคิดรวบยอด

การประพฤติปฏิบัติตนที่กระทำด้วยความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม จะส่งผลให้เกิดความสงบสุขในสังคม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ถึงผลดีของการปฏิบัติตนด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ได้
2. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ได้
3. นักเรียนสามารถเสนอแนะนำวิธีการปฏิบัติตนในการมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ได้

เนื้อหา

ความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่พลเมืองควรยึดถือ หน้าที่เป็นกิจที่บุคคลต้องกระทำตามบทบาทของตนเองต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ ส่วนความรับผิดชอบเป็นการยอมรับและสำนึกในการกระทำของตนต่อผลแห่งการกระทำด้วยความเต็มใจ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษา - - - - ศึกษานิเทศก์
<u>ขั้นนำ</u> ครูนำเพลงความรับผิดชอบต่อหน้าที่เปิดให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเพลงว่ากล่าวถึงเรื่องอะไร <u>ขั้นดำเนินการสอน</u> 1. การเลือกค่านิยมอย่างอิสระ ครูแจกกรณีตัวอย่างเรื่องกิตติคุณารี แบบบันทึกรายการให้นักเรียนศึกษา และให้นักเรียนอ่านหนังสือเพื่อนบ้านของเรา ส. 204 หน้าที่ 23 จากกรณีตัวอย่างให้นักเรียนสรุปและเลือกทางเลือกต่าง ๆ บันทึกในแบบบันทึกทางเลือก หมายเลขที่ 1 2. การเลือกแนวทางปฏิบัติด้วยตนเอง จากทางเลือกของกิตติคุณารีเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดหนึ่งทางเลือก พร้อมบันทึกทางเลือกและเหตุผลในแบบบันทึกทางเลือกที่เลือก หมายเลขที่ 2 3. การขยายกรณี จากทางเลือกดังกล่าว นักเรียนคาดการณ์ผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น บันทึกลงในแบบบันทึกการพยากรณ์ หมายเลขที่ 3 4. อภิปรายกลุ่ม นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน นักเรียนเลือกประธานและเลขานุการ ประธานทำหน้าที่กระตุ้นให้นักเรียนแต่ละคนเสนอทางเลือก พร้อม	1. <u>สร้างความสนใจ</u> ครูนำเพลงคุณธรรม "ความรับผิดชอบต่อหน้าที่" เปิดให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเพลงว่ากล่าวถึงเรื่องอะไร 2. <u>แจ้งจุดประสงค์</u> เมื่อนักเรียนเรียนเรื่องนี้แล้ว นักเรียนสามารถวิเคราะห์ ยกตัวอย่าง และเสนอแนะการปฏิบัติตนให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ได้ 3. <u>ทบทวนประสบการณ์เดิม</u> ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของความรับผิดชอบต่อหน้าที่โดยสังเขป 4. <u>กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้</u> ครูสนทนากับนักเรียนถึงประวัติหน้าที่งานหรือสิ่งที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่นายท้ายเรือ 5. <u>ชี้แนะให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้</u> 5.1 ครูอธิบายถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 5.2 ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนศึกษากรณีตัวอย่างเรื่องกิตติคุณารี 6. <u>นักเรียนปฏิบัติ</u> 6.1 นักเรียนอภิปรายปัญหาของกิตติและแนวทางแก้ไข

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษา ศึกษานิเทศก์
อภิปรายเหตุผล ผลดีและผลเสียต่อกลุ่ม และคุณค่าที่จะเกิดขึ้น เลขานุการทำหน้าที่สรุป บันทึกมติกลุ่มในแบบบันทึกมติกลุ่ม 5. การยึดมั่นค่านิยม ประธานกลุ่มทำหน้าที่สรุป เสนอทางเลือกที่เป็นค่านิยมของกลุ่มเสนอต่อสมาชิกกลุ่ม สมาชิกกลุ่มทุกคนบันทึกในแบบบันทึกมติกลุ่มของตน หมายเลขที่ 4 6. การแสดงค่านิยม ตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่มเสนอทางเลือกของกลุ่มพร้อมเหตุผล คุณค่าที่เกิดขึ้นต่อสมาชิกในห้องเรียน และนักเรียนแต่ละคนตัดสินใจเลือกอีกครั้ง จดบันทึกการตัดสินใจหลังการแสดงค่านิยม หมายเลขที่ 5 7. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน จากกรณีตัวอย่างเรื่องกิตติคุณวีรคุณและนักเรียนร่วมกันอภิปรายหาแนวทางปฏิบัติตน นักเรียนแต่ละคนกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตนบันทึกในแบบบันทึก หมายเลขที่ 6 <u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปค่านิยมที่ยอมรับเรื่องความรับผิดชอบต่อหน้าที่จากการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตนอีกครั้ง	6.2 ตัวแทนกลุ่มรายงานผลการอภิปรายกลุ่ม 6.3 นักเรียนทั้งชั้นสรุป 7. <u>แจ้งผลการปฏิบัติ</u> ครูแจ้งผลการรายงานของกลุ่มต่าง ๆ 8. <u>ประเมินผลความรู้</u> จากการอภิปรายกลุ่มและนำเสนอหน้าชั้นเรียน 9. <u>การส่งเสริมความแม่นยำและการถ่ายโอน</u> ครูให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. กรณีตัวอย่างเรื่องกิตติคุณารี
2. แบบบันทึกรายการต่าง ๆ และแบบบันทึกมติกลุ่ม
3. หนังสือเพื่อนบ้านของเรา ส. 204
4. เทปเพลงคุณธรรมหนึ่งบ้าน

การวัดผลและประเมินผล

1. จากแบบบันทึกรายการต่าง ๆ
2. จากการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

กรณีตัวอย่างเรื่อง

"กิตติผู้อารี"

กิตติกับสมศักดิ์เป็นเพื่อนที่รักกันมานานตั้งแต่ทั้งสองคนเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษา แม้ว่าบุคคลทั้งสองอายุเริ่มเข้าวัยรุ่น แต่สมศักดิ์จะเป็นผู้ใหญ่มากกว่ากิตติ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะสมศักดิ์จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัวก็เป็นได้ กล่าวคือ หลังจากที่พ่อทอดทิ้งแม่ สมศักดิ์และน้อง ๆ 3 คน ไว้เมื่อ 2 ปีที่แล้ว จึงทำให้ครอบครัวตกอยู่ในความลำบากอย่างแสนสาหัสเพราะแม่ซึ่งต้องทำงานรับจ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ต้องรับผิดชอบถึง 5 ชีวิต

เสียงรถยนต์คันหนึ่งเบรคดังเอี๊ยด สมศักดิ์ยืนตัวแข็งทื่อ พวงมาลัยหล่นจากมือกองที่ปลายเท้า

"เกือบไปแล้ว มั้ยล่ะ" สมศักดิ์ภาในใจ ถ้าเราไม่ไวกว่านี้อะไรจะเกิดขึ้น เหตุการณ์แบบนี้เด็กชายพวงมาลัยต้องพบเกือบทุกคน

"...พี่สมศักดิ์ ... ตำรวจมาแล้ว... ทุกคนวิ่งหนีเข้าซอยอย่างรวดเร็ว สมศักดิ์และน้อง ๆ ช่วยกันเร่งขายพวงมาลัยและหนังสือพิมพ์ตามแยกไฟแดง พอมีรายได้ประทังชีวิตไปวัน ๆ หนึ่ง แต่ขณะนี้ตำรวจกวาดค้นไปตามพระราชบัญญัติทางบก เสียแล้ว ทำให้รายได้ครอบครัวลดน้อยลง แต่สมศักดิ์ก็ไม่ย่อท้อจึงหันมารับจ้างเขียนซองและยกของตามตลาด ตามแต่จะมีคนว่าจ้าง ซึ่งก็มีไม่มากนัก จึงทำให้รายได้ไม่แน่นอนแทบจะไมพอใช้จ่ายประทังชีวิต

ครอบครัวของกิตติก็เป็นครอบครัวที่หาเช้ากินค่ำ จึงอุทิศทุนสมศักดิ์ได้เป็นครั้งคราว กิตติเองเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ต้องออกหางานทำในเวลากลางวัน และเรียนการศึกษามัธยมในตอนค่ำ โชคยังดีกว่าสมศักดิ์ที่ตรงที่กิตติไม่ต้องรับผิดชอบในการหาเลี้ยงครอบครัว กิตติเรียนจนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขาก็หางานทำเป็นพนักงานขายของที่ร้านค้าแห่งหนึ่ง การกระทำเช่นนี้ถือได้ว่าเขาเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบซึ่งกระทำเพื่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ซึ่งการกระทำของกิตติเป็นการกระทำที่มีความรับผิดชอบอย่างสูงทีเดียว

วันนี้ก็เช่นกันกิตติมาทำงานตามปกติ อากาศในฤดูนี้ถึงจะสายแล้วแต่อากาศก็ยังหนาวจับใจ กิตติกระชับเสื้อกันหนาวเข้าแนบกับตัว... อากาศนี้ช่างหนาวมหาโหดอะไร เช่นนี้ กิตติพินิจอยู่ในจิตใจที่หนาวสั่นเหิน

"เดี๋ยวนี้แล้วขณะที่เราต้องลงทะเลเย็นเพื่อเป็นนักศึกษาใหม่ของ มสช." ... กิตติจินตนาการอยู่ในใจ เราต้องช่วยเหลือตนเองเพื่อความก้าวหน้าของตัวเราที่ไม่ฝันอยากเห็นคน

เองสวมครุยปริญญา ... เพียงแค่นี้ เขาก็ยิ้มออกมาอย่างมีความสุข

ขณะที่กิตติกำลังยืนขายของและนิภาวาดภาพผนังจนาคตนเองอย่างมีความสุขก็เหลือบเห็น สมศักดิ์เดินแวบเข้ามาในร้าน เขาเดินดูสิ่งของต่าง ๆ ที่วางอยู่ทั่วไป กิตติตั้งใจจะเข้าไปทักทาย เพื่อนอย่างเช่นเคย แต่แล้วเมื่อพนักงานขายเผลอสมศักดิ์ก็หยิบเอาเสื้อกันหนาวเด็กตัวหนึ่งไปจากแผงอย่างมีพิธี และกำลังจะเดินออกจากร้านไป กิตติรู้ได้ทันว่ากำลังหมายถึงเสื้อกันหนาวของน้องสาวคนเล็กของสมศักดิ์นั่นเอง

สมศักดิ์หารู้ไม่ว่าขณะที่พนักงานกระทำการของตนอยู่ในสายตา กิตติ เพื่อนรักของตนและพนักงานสาวอีกคนหนึ่ง พนักงานนั้นกำลังทำท่าจะเดินตรงไปที่สมศักดิ์เพื่อจับส่งเจ้าหน้าที่

กิตติรีบสาวเท้าเข้าไปหา พลันใดนั้น เขาคิดว่า เขาจะต้องกระทำการอย่างใดในเวลาอันสั้นนี้ หากเขาทำที่ดังชนสมศักดิ์เข้ามาคุยแล้วซื้อเสื้อตัวนั้นให้เพื่อนรัก เขาก็คงพ้นข้อหา และถือได้ว่าเขาได้ช่วยสมศักดิ์และน้อง ๆ อีกหลายชีวิตให้ออกพ้นอีกด้วย ซึ่งนั่นหมายถึงความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม ส่วนอีกความคิดหนึ่ง เขาคิดถึงความสำเร็จในการศึกษาที่เขาอดฝนไว้ ซึ่งเขาก็รับผิดชอบต่ออนาคตของตน เขาก็มีเงินลงทะเบียนและยังทำหน้าที่ลูกจ้างที่รับผิดชอบอีกด้วย เขาก็จะได้ค่าตอบแทนจากการจับคนขโมยของได้อีกเป็นพิเศษ หรือเขาจะปล่อยยให้เจ้าหน้าที่คนอื่นจับเพื่อนรักของเขาแทน เขาก็ไม่รู้ไม่เห็น

ถ้านักเรียนเป็นกิตติซึ่งลังเลตัดสินใจไม่ตก นักเรียนจะกระทำการใดจึงจะถือว่าเป็นมีความรับผิดชอบต่อ เพราะเหตุผลใด?

แบบบันทึกรายการ

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น ม.2/.....

ก. แบบบันทึกทางเลือกของ.....หมายเลขที่ 1

1. ทางเลือกคือ
2. ทางเลือกคือ
3. ทางเลือกคือ

ข. แบบบันทึกทางเลือกที่เลือก หมายเลขที่ 2

ทางเลือกที่ตัดสินใจเลือก คือ

- เหตุผล 1. 2.
3.

ค. แบบบันทึกการพิจารณา หมายเลขที่ 3

ทางเลือกที่เลือก คือ

- ผลดี 1. 2.
- ผลเสีย 1. 2.

ง. แบบบันทึกมติกลุ่ม หมายเลขที่ 4

ทางเลือกที่กลุ่มเลือก คือ.....

- เหตุผล 1. 2.

จ. แบบบันทึกการตัดสินใจหลังจากการแสดงคำนิยาม หมายเลขที่ 5

☐ ยืนยัน

☐ เปลี่ยนแปลง

ทางเลือกที่เลือกใหม่ คือ

- เหตุผล 1.

ฉ. แบบบันทึกขั้นตอนการปฏิบัติตน หมายเลขที่ 6

1. 2.
3.

แบบบันทึกมติกลุ่ม

กลุ่มที่ วันที่ ม. 2/.....

1. ทางเลือกของกลุ่มที่..... คือ

2. เหตุผล 1.

2.

3.

4.

3. คุณค่าที่เกิดกับตัวเองและสังคม

1.

2.

3.

4.

5.

รายชื่อสมาชิกกลุ่มที่

1.

2.

3.

4.

5.

6.

แผนการสอนการทำค่านิยมให้กระจ่าง

วิชา สังคมศึกษา (ส 203)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

เรื่อง ความซื่อสัตย์

ความคิดรวบยอด

การประพฤติปฏิบัติตนตรงต่อความเป็นจริงอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของความซื่อสัตย์ได้
2. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ผลดีของความซื่อสัตย์ได้
3. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ผลเสียของความไม่ซื่อสัตย์ได้

เนื้อหา

ความซื่อสัตย์ หมายถึง ความประพฤติปฏิบัติที่ตรงและจริงใจทั้งกาย วาจา และใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ผู้ที่ยึดถือความซื่อสัตย์ในการดำรงชีวิต จะได้รับการยกย่อง เชื่อถือ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ความซื่อสัตย์สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท

1. ความซื่อสัตย์ต่อการงาน
2. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่
3. ความซื่อสัตย์ต่อวาจา
4. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล
5. ความซื่อสัตย์ต่อธรรมชาติ

การแสดงความซื่อสัตย์ในชีวิตประจำวันแสดงออกได้ 3 ทาง คือ

1. ทางกาย
2. ทางวาจา
3. ทางใจ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การสอนโดยการทำความเข้าใจให้กระจ่าง	การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์
<u>ขั้นนำ</u> ครูเปิดเทปบันทึกเสียงข่าวการลักขโมยของมีค่าในพระบรมมหาราชวัง ประเทศซาอุดีอาระเบียของคนงานไทยและสนทนากับนักเรียนถึงเหตุการณ์ <u>ขั้นดำเนินการสอน</u> <u>การเลือกคำนิยามอย่างอิสระ</u> ครูแจกแบบบันทึกต่าง ๆ กรณี ตัวอย่างเรื่องความไม่ฝันของชาติให้นักเรียนศึกษาและอ่านหนังสือหน้า 80 สรุปและเลือกแนวทางจากกรณีตัวอย่าง จดบันทึกการเลือกต่าง ๆ ในแบบบันทึกทางเลือก หมายเลขที่ 1 <u>การเลือกแนวปฏิบัติด้วยตนเอง</u> นักเรียนเลือกแนวปฏิบัติจากกรณีตัวอย่างและบันทึกเหตุผล ลงในแบบบันทึกทางเลือกและเหตุผลหมายเลขที่ 2 <u>การพยากรณ์</u> จากทางเลือกและเหตุผล นักเรียนคาดการณ์ถึงผลดี และผลเสียที่จะเกิดขึ้นบันทึกในแบบการพยากรณ์ หมายเลขที่ 3 <u>อภิปรายกลุ่ม</u> นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน นักเรียนเลือกประธานและเลขานุการกลุ่มนักเรียนแต่ละคนเสนอทางเลือก พร้อมอภิปรายเหตุผล ผลดีและ	<u>สร้างความสนใจ</u> ครูนำภาพของมีค่าที่คนงานไทยลักขโมยจากพระราชวังของประเทศซาอุดีอาระเบีย ชี้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความซื่อสัตย์ <u>แจ้งจุดประสงค์</u> เมื่อนักเรียนเรียนรู้เรื่องความซื่อสัตย์แล้วนักเรียนสรุปความสำคัญของความซื่อสัตย์ได้ <u>ทบทวนประสบการณ์เดิม</u> ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับความหมายความซื่อสัตย์โดยสังเขป <u>กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้</u> ครูให้นักเรียนฟังแบบบันทึกเสียง เกี่ยวกับการรายงานการจับคนร้ายที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน <u>แนะนำให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้</u> - ครูอธิบายถึงความสำคัญของความซื่อสัตย์ - ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนให้ศึกษากรณีตัวอย่างเรื่องความไม่ฝันของชาติ <u>นักเรียนปฏิบัติ</u> - นักเรียนอภิปรายกลุ่มถึงปัญหาของกรณีตัวอย่าง - ตัวแทนกลุ่มรายงานการอภิปราย - นักเรียนทั้งชั้นสรุป

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์
ผลเสียต่อกลุ่ม ประธานทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกอภิปรายเลขานุการบันทึกการประชุมและมติกลุ่มบันทึกในแบบบันทึกกลุ่ม 5. <u>การยึดมั่นค่านิยม</u> ประธานกลุ่มแต่ละกลุ่มทำหน้าที่สรุปมติกลุ่มเป็นแนวทางของกลุ่มต่อสมาชิก สมาชิกบันทึกในแบบบันทึกของตน หมายเลขที่ 4 6. <u>การแสดงค่านิยม</u> ตัวแทนกลุ่มนำเสนอทางเลือก พร้อมเหตุผลต่อสมาชิกในห้องเรียน แต่ละคนตัดสินใจเลือกทางเลือกอีกครั้ง จดบันทึกการตัดสินใจหลังการแสดงค่านิยมหมายเลขที่ 5 7. <u>กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ</u> ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายหาแนวทางปฏิบัติตน นักเรียนแต่ละคนกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ พร้อมจดบันทึกขั้นตอนการปฏิบัติ หมายเลขที่ 6 <u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปค่านิยมที่ยอมรับจากกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติอีกครั้ง	7. <u>แจ้งผลการปฏิบัติ</u> ครูวิจารณ์การรายงานและสรุปของแต่ละกลุ่ม 8. <u>ประเมินผลความรู้</u> ทำแบบทดสอบ 9. <u>ส่งเสริมความมั่นใจและการถ่ายโอน</u> ให้นักเรียนจัดบอร์ดประวัติบุคคลที่มีความซื่อสัตย์

สื่อการเรียนการสอน

1. เทปและแถบบันทึกเสียง
2. กรณียตัวอย่างเรื่องความไม่ฝันของสุชาติ
3. แบบบันทึกต่าง ๆ

การวัดและประเมินผล

1. จากการอภิปรายกลุ่ม
2. จากการบันทึกแบบบันทึกต่าง ๆ
3. การนำเสนอผลงาน

กรณีตัวอย่าง เรื่อง
"ความไม่ฝันของสุชาติ"

นักเรียนวัยรุ่นทั้งชายและหญิงต่างปรารถนาที่จะได้เป็นหัวหน้าเชียร์กีฬาของโรงเรียนและสำหรับสุชาตินั้น เขามีเหตุผลที่พิเศษแปลกไปจากคนอื่นอีกด้วย สุชาติเป็นเด็กมาจากต่างจังหวัด และอาศัยอยู่กับหลวงตา เขาเพิ่งย้ายมาอยู่ที่นี้เมื่อเร็ว ๆ นี้ สำเนียงพูดของเขาก็ยังแปร่งแบบคนต่างจังหวัด สุชาติรู้สึกว่าเป็นการยากที่จะให้พวกเพื่อนนักเรียนยอมรับสุชาติเข้ากลุ่มเป็นพวกเดียวกัน เขาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้เพื่อนนักเรียนเหล่านั้นเลิกรังเกียจและยอมรับตัวเขา ให้เข้ากลุ่มได้โดยเร็ว

ในโรงเรียนนี้หัวหน้ากองเชียร์ได้รับการยกย่องและชื่นชมเป็นอย่างยิ่งและเป็นตำแหน่งที่นักเรียนวัยรุ่นทั้งหญิงและชายปรารถนา เป็นตำแหน่งที่จะได้เป็นที่รู้จักชื่นชมของทุก ๆ คน เขาจะได้ยืนเด่นอยู่ท่ามกลางสายตาของบุคคลอื่น มีเพื่อนมากมาย โดยเฉพาะจะเป็นที่สนใจของเพศตรงข้าม เขาจะได้รับเชิญเป็นตัวแทนไปในงานต่าง ๆ สุชาติคิดว่าถ้าเขาได้เป็นหัวหน้ากองเชียร์ละก็ เขาจะได้รับการยอมรับให้เข้ากลุ่มกับเพื่อน ๆ ได้

การฝึกซ้อมเชียร์จะเริ่มกันในเร็ว ๆ นี้ สุชาติได้ทดลองฝึกซ้อมดู และเขารู้ว่าเขาทำได้ดี ครุ่นผลึกษาได้เห็นการทดลองทำของสุชาติก็ให้การสนับสนุนว่าสุชาติควรจะสมัครเข้าร่วมทดลองฝึกเป็นหัวหน้ากองเชียร์กับคนอื่น ๆ ด้วย แต่สุชาติกำลังจะสอบคณิตศาสตร์ซึ่งคะแนนของเขายังต่ำอยู่และถ้าหากคะแนนในการสอบครั้งนี้ไม่ทำให้ช่วยยกระดับคะแนนเฉลี่ยของเขาให้สูงขึ้นตามเกณฑ์ เขาก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะได้รับเลือกให้ทดลองฝึกเป็นหัวหน้าเชียร์ของโรงเรียน

สัปดาห์ที่ผ่านแล้วที่จะต้องสอบคณิตศาสตร์ครั้งสำคัญ ซึ่งสุชาติรู้อยู่แก่ใจว่าเขาจะต้องสอบตกแน่ ๆ ถ้าสุชาติจะหาทางเลี่ยงไม่สอบในครั้งนี้เสียก็ยอมทำได้ โดยแกล้งทำเป็นป่วย มาสอบไม่ได้แล้วค่อยมาสอบกับครูในภายหลัง ได้ะเรียนสุชาติอยู่ข้างหลังขึ้น ซึ่งเขาอาจจะหาโอกาสลอกคำตอบที่เตรียมมาแล้วก็ได้ ถ้าเป็นเช่นนั้นจะทำให้เขาสอบผ่านได้ แต่เขาก็ไม่เอายากทุจริตดังกล่าวนี้เลย

เรื่องนี้เป็นปัญหาที่สุชาติคิดไม่ตกว่าจะทำประการใดดี ควรที่เขาจะทุจริตในการสอบหรือไม่? ถ้าเขาถูกจับได้ละอะไรจะเกิดขึ้น? ควรที่เขาจะเสี่ยงในการสอบพร้อมกับนักเรียนคนอื่น ๆ หรือ? และถ้าเขาสอบตกละ เขาก็จะพลาดโอกาสที่จะได้เป็นหัวหน้ากองเชียร์ ซึ่งจะทำให้เขาไม่ได้รับการต้อนรับจากคนอื่น ๆ และจากกลุ่มเพื่อนนักเรียนไป สุชาติควรตัดสินใจอย่างไร?

แบบบันทึกรายการ

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น ม.2/.....

ก. แบบบันทึกทางเลือกของ.....หมายเลขที่ 1

1. ทางเลือกคือ
2. ทางเลือกคือ
3. ทางเลือกคือ

ข. แบบบันทึกทางเลือกที่เลือก หมายเลขที่ 2

ทางเลือกที่ตัดสินใจเลือก คือ

เหตุผล 1. 2.

3.

ค. แบบบันทึกการพยากรณ์ หมายเลขที่ 3

ทางเลือกที่เลือก คือ

ผลดี 1. 2.

ผลเสีย 1. 2.

ง. แบบบันทึกมติกลุ่ม หมายเลขที่ 4

ทางเลือกที่กลุ่มเลือก คือ.....

เหตุผล 1. 2.

จ. แบบบันทึกการตัดสินใจหลังจากการแสดงคำนิยม หมายเลขที่ 5

☐ ยืนยัน

☐ เปลี่ยนแปลง

ทางเลือกที่เลือกใหม่ คือ

เหตุผล 1. 2.

ฉ. แบบบันทึกขั้นตอนการปฏิบัติตน หมายเลขที่ 6

1. 2.

3.

แบบบันทึกมติกลุ่ม

กลุ่มที่

ชั้น ม. 2/.....

-
- 1. ทางเลือกของกลุ่มที่..... คือ
 - 2. เหตุผล 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 3. คุณค่าที่เกิดกับตัวเองและสังคม
 - 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
- รายชื่อสมาชิกกลุ่มที่
- 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.

แผนการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง

วิชา สังคมศึกษา (ส 204)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

เรื่อง ความเสียสละ

ความคิดรวบยอด

การยอมรับความเปลี่ยนแปลงโดยมีความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นเกณฑ์
การปฏิบัติแล้วจะช่วยให้เกิดความสงบสุข

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของการเสียสละได้
2. นักเรียนสามารถบอกสาเหตุที่นักเรียนต้องมีความเสียสละในชีวิตประจำวันได้
3. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ถึงผลดีของการเสียสละได้
4. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างการกระทำที่แสดงถึงการเสียสละได้

เนื้อหา

การเมตตาช่วยเหลือบุคคลหรือเนื้อประ โยชน์ส่วนรวมทั้งการเสียสละทรัพย์สิน แรงงาน
เวลา พลังงานความคิดและสติปัญญา โดยมีหวังผลตอบแทน กระทำอย่างสม่ำเสมอจะช่วยจัดความ
เห็นแก่ตัว เกิดความสามัคคี รักใคร่ และความเจริญแก่ตน หมู่คณะและประเทศชาติ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	การสอนตามคู่มือการสอนหน่วยศึกษานิเทศก์
<u>ขั้นนำ</u> ครูสนทนากับนักเรียนถึงประวัติพระพุทธเจ้าตอนที่ท่านออกบวชทำไมตอนที่ท่านออกบวชชาวพุทธจึงถือว่าท่านเป็นผู้เสียสละครั้งยิ่งใหญ่ <u>ขั้นดำเนินการสอน</u> 1. การเลือกค่านิยมอย่างอิสระ ครูแจกกรณีตัวอย่างเรื่องจิตนิสสัยผู้นำรักแบบบันทึกการให้ให้นักเรียนศึกษา พร้อมกับให้นักเรียนอ่านหนังสือเพื่อนบ้านของเรา หน้า ที่ 228 แล้วสรุปและเลือกทางเลือกจากการมีตัวอย่างของจิตนิสสัยผู้นำรัก บันทึกในแบบบันทึกทางเลือกหมายเลข 1 2. การเลือกแนวทางปฏิบัติด้วยตนเอง นักเรียนเลือกทางเลือกจากการศึกษากรณีตัวอย่างจิตนิสสัยผู้นำรัก และบันทึกแนวทางพร้อมเหตุผลลงในแบบบันทึกทางเลือกและเหตุผลหมายเลขที่ 2 3. การพยากรณ์ จากทางเลือกและเหตุผลของจิตนิสสัยให้นักเรียนแต่ละคนคาดการณ์ถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากกรณีตัวอย่าง พร้อมบันทึกในแบบการพยากรณ์ หมายเลขที่ 3 4. การอภิปรายกลุ่ม นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน เลือกประธานกลุ่มและเลขานุการ นักเรียนแต่ละคน	1. <u>สร้างแรงบันดาลใจ</u> ครูสนทนากับนักเรียนถึงบุคคลที่มีความเสียสละต่อประเทศชาติว่ามีใครบ้างที่นักเรียนนิยมชมชอบ 2. <u>แจ้งจุดประสงค์</u> ครูแจ้งให้นักเรียนทราบว่าเมื่อนักเรียนศึกษาเรื่องนี้แล้ว สามารถวิเคราะห์ บอกสาเหตุและยกตัวอย่างบุคคลหนึ่งที่เสียสละได้ 3. <u>บทบาทประสบการณ์เดิม</u> ครูซักถามถึงความหมายของการเสียสละโดยสังเขป 4. <u>กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้</u> ครูให้นักเรียนยกตัวอย่างบุคคลที่นักเรียนเห็นว่าเคยเสียสละช่วยเหลือกันเรียนสัก 2-3 ชื่อ 5. <u>ขั้นแนะนำให้เกิดการเรียนรู้</u> 5.1 ครูอธิบายถึงความสำคัญและสาเหตุที่นักเรียนต้องมีความเสียสละ 5.2 ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนให้ศึกษาค้นคว้ากรณีตัวอย่างเรื่องจิตนิสสัยผู้นำรัก 6. <u>นักเรียนปฏิบัติ</u> 6.1 นักเรียนอภิปรายกลุ่มถึงปัญหาของจิตนิสสัย และแนวทางแก้ไขปัญหา 6.2 ตัวแทนกลุ่มรายงาน

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	การสอนตามคู่มือการสอนหน่วยศึกษานิเทศก์
เสนอทางเลือก พร้อมอภิปรายเหตุผล ผลดีและผลเสียต่อกลุ่ม ประธานทำหน้าที่กระตุ้นให้นักเรียนอภิปราย เลขานุการทำหน้าที่บันทึกการประชุมและมติกลุ่ม บันทึกในแบบบันทึกมติกลุ่ม 5. การยึดมั่นค่านิยม ประธานกลุ่มแต่ละกลุ่มทำหน้าที่สรุปมติกลุ่มเสนอต่อสมาชิก สมาชิกบันทึกในแบบบันทึกมติกลุ่มของตน หมายเลขที่ 4 6. การแสดงค่านิยม ตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่มเสนอทางเลือกพร้อมเหตุผลในการเลือกค่านิยมต่อสมาชิกในห้องเรียน และนักเรียนแต่ละคนตัดสินใจอีกครั้ง บันทึกในสถานการณ์การตัดสินใจ หมายเลขที่ 5 7. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายแนวทางปฏิบัติตน นักเรียนแต่ละคนกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตนในเรื่องความเสียสละของจิตนิสสุทธิ์ บันทึกในแบบบันทึกการปฏิบัติตน หมายเลขที่ 6 <u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปแนวทางปฏิบัติในเรื่องความเสียสละอีกครั้ง	6.3 นักเรียนทั้งชั้นสรุป 7. <u>แจ้งผลการปฏิบัติ</u> ครูวิจารณ์และเสนอแนะข้อบกพร่องต่าง ๆ 8. <u>ประเมินผลการเรียนรู้</u> 8.1 สิ่งเกิดจากความสนใจในการร่วมกิจกรรม 8.2 ทำแบบทดสอบ 9. <u>ส่งเสริมความมั่นใจและการถ่ายโอน</u> ครูให้นักเรียนบันทึกสรุปสาระสำคัญของความเสียสละ

สื่อการเรียนการสอน

1. กรรณิศาอย่างเรื่องจิตนิสัทธิน้ำรัก
2. แบบบันทึกรายการและมติกลุ่ม
3. หนังสือเพื่อนบ้านของเรา

การวัดผลและประเมินผล

1. จากการนำเสนอผลงาน
2. จากการอภิปรายกลุ่ม

กรณีตัวอย่างเรื่อง
"จิตนิสฺสัณฺณิ์ผู้น่ารัก"

อากาศในช่วงหน้าร้อนช่างโหดร้ายเสียกระไร ทำเอาทุกคนเหงื่อไหลไคลย้อยไปตาม ๆ กัน แต่ทุกคนถือเป็นเรื่องธรรมดาที่จะต้องพบกันได้แต่หน้าตมและเครื่องทำความเย็นเข้าช่วยผ่อนคลายความร้อน

แต่ในฤดูนี้ยามเช้าอากาศกลับเย็นสบาย เด็กหญิงตัวเล็ก ๆ เช่น จิตนิสฺสัณฺณิ์ ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เธอเป็นเด็กหญิงที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือเพื่อน ๆ เสมอ สมกับชื่อของเธอจิตนิสฺสัณฺณิ์ ความดีที่เธอได้กระทำทำให้เธอเป็นที่รักใคร่ของใครต่อใครทั้งรุ่นน้องรุ่นพี่ และรวมทั้งครู - อาจารย์

โดยเฉพาะอย่างยิ่งชมุขมุนำเนญประโยชน์ของโรงเรียนแล้วละก็จิตนิสฺสัณฺณิ์เป็นที่รู้จักรักใคร่ของทุกคน ที่ชมุขมุนำเนญที่เธอทำหน้าที่เหรัญญิก มีจุดประสงค์ที่จะทำกิจกรรมบำเนญประโยชน์ช่วยเหลือโรงเรียนและสังคมทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังปัญญา ชมุขมุนำเนญได้กระทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เช่น ทำความสะอาดวัด ปลุกต้นไม้ฯ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ความแก่การยกย่องอย่างยิ่ง

ในช่วงบ่ายต้นเดือนมีนาคม วันนี้อากาศร้อนเป็นพิเศษว่าทุกวันที่ผ่านมา ขณะที่ทุกคนกำลังเรียนวิชาเพื่อนบ้านของเรา กิจกรรมการเรียนการสอนก็ดำเนินไปด้วยดี ครูและนักเรียนกำลังร่วมกันสรุปแนวทางในการปฏิบัติตนเรื่องการเสียสละ ในทันใดนั้นได้มีเสียงหวอดดังมาอย่างจับทิศทางไม่ได้ อ้ออิงไปหมดไม่รู้ว่าจะอะไรเกิดขึ้น ทันใดนั้นก็มียเสียงอันดังออกมาว่า

"ไฟไหม้ ไฟไหม้" กล้าหาญ ตะโกนก่อนใคร ๆ

"ตายละ ..." เด็กนักเรียนหญิงคนหนึ่งอุทาน

ดวงตาหลายสิบคู่จึงไปทางหน้าต่างด้านทิศเหนือ ก็เห็นควันดำฉมึนพวยพุ่งเป็นลำขนาดใหญ่ขึ้นสู่ท้องฟ้าอย่างไม่ขาดสาย

นักเรียนทุกคนจะได้เลขาว่าไฟไหม้บ้านเรือนของชาวบ้านแถวนั้น เพราะบริเวณดังกล่าวเป็นย่านชุมชนแออัด ไซแล้ว ไฟไหม้ชุมชนแออัดซึ่งตั้งอยู่ไม่ไกลโรงเรียนจิตนิสฺสัณฺณิ์มากนัก หลังจากดับเพลิงได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อสกัดเพลิง แต่เพลิงได้ลุกลามไหม้อย่างรวดเร็วกว่าจะทำให้เพลิงสงบได้ก็ต้องใช้เวลามากกว่าชั่วโมง สร้างความเสียหายให้แก่บ้านเรือนกว่า

ในช่วงฤดูนี้อะไร ๆ ก็ช่างเป็นใจ ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเรือนหลังเล็ก ๆ โทรม ๆ เหมาะที่จะเป็นเชื้อเพลิง อากาศก็แห้ง จึงทำให้เกิดเหตุการณ์ที่สร้างความเสียหายให้กับชุมชนแออัดอย่างโหดร้าย

ข่าวไฟไหม้ชุมชนแออัดกระจายออกไปอย่างรวดเร็ว เห็นวันถัดหลังจากเลิกเรียน จิตนิสกุณีและเพื่อน ได้ชวนกันไปเที่ยวเล่นไฟไหม้

"โถ จะมีอะไรเหลืออีกเล่า" เพื่อนคนหนึ่งอุทาน

"น่าสงสารพวกเขาจริง ๆ นะ ยากจนอยู่แล้วยังเคราะห์ร้ายอีก คงจะหมดตัวเป็นแน่ หญิงว่างเล็กขานรับ

จิตนิสกุณีได้แต่มองกวาดสายตาไปรอบ ๆ ภาพที่เธอเห็นคือทุกคณมีสีหน้าเศร้าสร้อยเดินหอบลูก จูงหลานกันไปตาม บ้างก็เหลือเสื้อผ้าเพียงไม่กี่ชิ้นซึ่งก็คงจกขายได้ในเวลาอันสั้น

ในวันรุ่งขึ้นทางโรงเรียนได้ประกาศข่าวแสดงความเสียใจกับนักเรียนหลายคนถึงกรณีที่บ้านถูกไฟไหม้ ทางโรงเรียนจะหาทางช่วยเหลือนักเรียนและครอบครัวในโอกาสต่อไป ครูหัวหน้าเวรประจำวันยังประกาศข่าวอีกว่า วัลณีตอนพักเที่ยงทางชุมชนบำเพ็ญประโยชน์ขอเชิญกรรมการและสมาชิกเข้าร่วมประชุมในห้องกิจกรรมของชุมชน

แล้วเวลาการประชุมก็มาถึง ทั้งกรรมการและสมาชิกร่วมประชุมกันคั่งคั่ง เมื่อประธานกล่าวถึงสาเหตุการเรียกประชุมว่าทางโรงเรียนได้แจ้งให้ทางชุมชนทราบถึงอัคคีภัยที่เกิดขึ้นและมีนักเรียนของเราหลายคนได้รับความเดือดร้อน จึงอยากให้ทางชุมชนของเราได้มีส่วนร่วมครั้งนี้ เราจะทำอย่างไรดี

"พวกเราควรช่วยเหลือเป็นการด่วน" หลายคนกล่าว

"จะทำในรูปแบบใดละ" ประธานกล่าวถาม

"รับบริจาคสิ่งจะดีไหม" คนหนึ่งกล่าวขึ้น

มีการแสดงความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวางเห็นสมควรให้ทางชุมชนรับบริจาคเงินและสิ่งของ โดยจะนำมามอบให้ทางโรงเรียนต่อไป

ในขณะนั้นจิตนิสกุณีซึ่งได้นั่งประชุมอยู่ด้วย เธอได้แต่มองซ้ายครั้งขวาครั้ง ยังไม่ได้แสดงความคิดเห็นอะไร แต่ในที่สุดเธอก็เห็นด้วย เพราะเป็นหนทางหนึ่งที่ทุกคนจะได้มีส่วนร่วมในการเสียสละครั้งนี้

จิตนิสกุณีแทบจะเรียนไม่รู้เรื่องเลยในครั้งนั้นตอนบ่าย ในความรู้สึกของเธอก็คิดถึงสภาพที่เธอเห็นตอนหลังไฟไหม้ใหม่ ๆ เธอเฝ้าคิดว่าจะทำอย่างไรดี ทางบ้านเธอก็มีฐานะยากจนคงไม่มีหนทางช่วยเหลือคนเหล่านั้นได้

"เสื้อผ้าของเราก็ค่อนข้างเก่า เราเองก็ต้องใช้" เธอพึมพำในใจ

"อืม ... ก็คงจะมีสติกเกอร์เก็บใส่ออมสินไว้ตั้งแต่ต้นเทอม หน่ะน่าจะได้อีก 40 บาท กะมัง เอ ... แต่เราตั้งใจจะเอาไปซื้อบัตรคอนเสิร์ตกับเพื่อน ๆ นี่ เดี่ยวเพื่อน ๆ โกรธนะเลย สักดาพี่น้อง" เธอครุ่นคิดอย่างหนัก

จิตนิสาฯ คิดไม่ตกว่าตนเองจะกระทำอย่างไรดี ถ้านำเงินไปซื้อบัตรคอนเสิร์ตเธอจะไม่มีเงินไปบริจาคเพื่อช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนและครอบครัวที่ประสบอัคคีภัย เธอก็จะไม่มีโอกาสได้ดูคอนเสิร์ตที่เธออยากจะได้ที่สุดในชีวิต และเพื่อน ๆ ก็คงจะโกรธ เธอให้ครุ่นคิดอย่างหนัก ว่าควรจะทำอย่างไร ในใจของเธอก็ส่งสารอยากช่วยเหลือบริจาคเงินที่ตนเองมีอยู่ให้กับเพื่อน ๆ

ถ้านักเรียนเป็นจิตนิสาฯ ในเหตุการณ์แบบนี้ นักเรียนจะกระทำประการใด เพราะเหตุผลใด

แบบบันทึกรายการ

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น ม.2/.....

ก. แบบบันทึกทางเลือกของ.....หมายเลขที่ 1

1. ทางเลือกคือ
2. ทางเลือกคือ
3. ทางเลือกคือ

ข. แบบบันทึกทางเลือกที่เลือก หมายเลขที่ 2

ทางเลือกที่ตัดสินใจเลือก คือ

- เหตุผล 1. 2.
3.

ค. แบบบันทึกการพยากรณ์ หมายเลขที่ 3

ทางเลือกที่เลือก คือ

- ผลดี 1. 2.
- ผลเสีย 1. 2.

ง. แบบบันทึกมติกลุ่ม หมายเลขที่ 4

ทางเลือกที่กลุ่มเลือก คือ.....

- เหตุผล 1. 2.

จ. แบบบันทึกการตัดสินใจหลังจากการแสดงคำนิยม หมายเลขที่ 5

☐ ยืนยัน

☐ เปลี่ยนแปลง

ทางเลือกที่เลือกใหม่ คือ

- เหตุผล 1. 2.

ฉ. แบบบันทึกขั้นตอนการปฏิบัติตน หมายเลขที่ 6

1. 2.
3.

แบบบันทึกมติกลุ่ม

กลุ่มที่

ชั้น ม. 2/.....

-
- 1. ทางเลือกของกลุ่มที่..... คือ
 - 2. เหตุผล 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 3. คุณค่าที่เกิดกับตัวเองและสังคม
 - 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
- รายชื่อสมาชิกกลุ่มที่
- 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.

แผนการสอนโดยการทำความเข้าใจให้กระจ่าง

วิชาสังคมศึกษา (ส 204)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

เรื่อง ความอดทน

ความคิดรวบยอด

ความเข้มแข็งของจิตใจต่อสภาพหรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงปรารถนาจะส่งผลต่อความก้าวหน้าและความสำเร็จของชีวิต

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาจากกรณีตัวอย่างได้
2. นักเรียนสามารถเปรียบเทียบผลดีของความอดทนได้
3. นักเรียนสามารถเสนอแนะวิธีการปฏิบัติตนให้เกิดความอดทนในชีวิตประจำวันได้

เนื้อหา

ความอดทนเป็นพฤติกรรมทางจิตใจที่บุคคลสามารถทนต่อเหตุการณ์ และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ตนไม่พึงปรารถนา ซึ่งสามารถแยกออกได้ 3 ประการ

1. ทนลำบาก เป็นความอดทนต่อความเจ็บไข้ได้ป่วย หรือ ได้รับบาดเจ็บ ซึ่งคนที่มีความอดทนจะสามารถควบคุมสติ ไม่แสดงอาการอ่อนแอได้
2. ทนตรากตรำ เป็นความอดทนที่มีต่องานหนักและอุปสรรคต่าง ๆ เช่น ความหนาวร้อน เป็นต้น ผู้ที่มีความอดทนจะตั้งใจทำหน้าที่ด้วยความขยัน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอยเพื่อให้งานสำเร็จ
3. ทนเจ็บใจ เป็นความอดทนต่ออำนาจกิเลส ความโกรธ ตูณิน ผู้ที่อดทนต้องเป็นผู้ให้อภัย ผู้ที่สามารถทนต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ประพฤติปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อจะทำให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตสามารถสร้างครอบครัวได้เป็นปึกแผ่น

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	การสอนตามคู่มือการสอนหน่วยศึกษานิเทศก์
<u>ขั้นนำ</u> ครูและนักเรียนสนทนากันถึงสภาพชีวิตที่ว่า "อดเปรี้ยวไว้กินหวาน" แสดงว่าบุคคลมีพฤติกรรมเช่นไร <u>ขั้นดำเนินการสอน</u> 1. การเลือกค่านิยมอย่างอิสระ ครูจากกรณีตัวอย่างเรื่องชีวิตของชาติชาย แยกบันทึกรายการให้นักเรียนศึกษา และให้อ่านหนังสือเพื่อนบ้านของเราหน้าที่ 229 แล้วสรุปเลือกทางเลือกจากกรณีตัวอย่างเขียนบันทึกลงในแบบบันทึกทางเลือก หมายเลขที่ 1 2. การเลือกแนวปฏิบัติด้วยตนเอง จากทางเลือกของชาติชาย นักเรียนสรุปแนวทางปฏิบัติตนทั้งทางเลือก และบันทึกแนวทางพร้อมเหตุผลในแบบบันทึกทางเลือก หมายเลขที่ 2 3. การพยากรณ์ จากทางเลือกและเหตุผลของชาติชาย ให้นักเรียนแต่ละบุคคลคาดการณ์ถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากกรณีตัวอย่าง พร้อมบันทึกในแบบการพยากรณ์ หมายเลขที่ 3 4. การอภิปรายกลุ่ม แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน	1. <u>สร้างความสนใจ</u> ครูเปิดเพลงเพลงความอดทนให้นักเรียนฟังและให้นักเรียนจับใจความสำคัญของเนื้อหาเพลงกล่าวถึงเรื่องอะไร 2. <u>แจ้งจุดประสงค์</u> เมื่อนักเรียนเรียนรู้เรื่องความอดทน นักเรียนสามารถเปรียบเทียบผลดี และเสนอแนะวิธีการปฏิบัติตนให้เกิดความอดทนได้ 3. <u>ทบทวนประสบการณ์เดิม</u> ครูซักถามความหมาย และความสำคัญของความอดทน 4. <u>กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้</u> ครูให้นักเรียนฟังเพลงความอดทน 5. <u>ขั้นแนะนำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้</u> 5.1 ครูอธิบายเปรียบเทียบผลดีของความอดทน 5.2 ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนให้ศึกษากกรณีตัวอย่างชีวิตของชาติชาย 6. <u>นักเรียนปฏิบัติ</u> 6.1 นักเรียนอภิปรายกลุ่มถึงปัญหาของชาติชาย พร้อมเสนอแนะแนวทางแก้ไข 6.2 ตัวแทนกลุ่มรายงาน 6.3 นักเรียนทั้งชั้นสรุป

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์
เลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม นักเรียนแต่ละบุคคลอภิปราย เลขานุการทำหน้าที่บันทึกการประชุมและมติกลุ่ม บันทึกในแบบบันทึกกลุ่ม 5. การยึดมั่นค่านิยม ประธานกลุ่มแต่ละกลุ่มทำหน้าที่สรุปมติกลุ่มเสนอต่อสมาชิก สมาชิกบันทึกในแบบบันทึกมติกลุ่มของตน หมายเลขที่ 4 6. การแสดงค่านิยม ตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่มเสนอทางเลือกพร้อมเหตุผลในการเลือกค่านิยมต่อสมาชิกในห้องเรียนและนักเรียนแต่ละบุคคลตัดสินใจอีกครั้ง บันทึกในสถานภาพทางการตัดสินใจอีกครั้ง จดบันทึกการตัดสินใจหลังการแสดงค่านิยม หมายเลขที่ 5 7. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน ครูและนักเรียนช่วยกันอภิปรายหาแนวทางการปฏิบัติตนในเรื่องความอดทนของชาติชายบันทึกในแบบบันทึกการปฏิบัติ หมายเลขที่ 6 <u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปแนวทางปฏิบัติในความอดทนของชาติชายอีกครั้ง	7. <u>แจ้งผลการปฏิบัติ</u> ครูวิจารณ์การรายงานและสรุปของแต่ละกลุ่ม 8. <u>ประเมินผลความรู้</u> จากการสังเกตการอภิปรายกลุ่ม 9. <u>ส่งเสริมความมั่นใจและการถ่ายโอน</u> ครูให้นักเรียนจดบันทึกสาระสำคัญลงในสมุดบันทึก

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. กรรณิศาอย่างเรื่องชีวิตชาติชาย
2. แบบบันทึกรายการและแบบบันทึกมติกลุ่ม
3. หนังสือเพื่อนบ้านของเรา
4. วิทยุแท็บเล็ตและเพลงคำนิยมและจริยธรรม

การวัดผลและประเมินผล

1. จากการนำเสนอผลงาน
2. จากการอภิปรายกลุ่ม

กรณีตัวอย่างเรื่อง

"ชีวิตชาติชาย"

สภาพสังคมในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าสภาพเศรษฐกิจได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างมาก เข้าสู่การพัฒนาเศรษฐกิจในยุคอุตสาหกรรมใหม่ มีการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารในการทำงานมากขึ้นบุคลากรจะต้องมีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน งานในสาขาต่าง ๆ มีเพิ่มมากขึ้น แต่ขณะเดียวกัน กลับมีคนว่างงานจำนวนมากเช่นกัน เหตุผลสำคัญเพราะว่าบุคคลมีความสามารถไม่เหมาะกับงานและบุคลากรยังมีความนิยมที่ควรได้รับการแก้ไข ดังเหตุการณ์นี้

ชาติชายเป็นบุตรของนักธุรกิจที่มีฐานะดีครอบครัวหนึ่ง คุณพ่อและคุณแม่ต้องเดินทางติดต่อธุรกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศอยู่เสมอ ทำให้ไม่มีเวลาดูแลลูก ๆ ทั้ง 3 คน

เนื่องจากชาติชายเป็นบุตรผู้มีฐานะ มีคนรับใช้หลายคนดูแลทำหน้าที่แทนพ่อ แม่ซึ่งต้องทำธุรกิจ ทำให้พวกเขาแทบไม่ต้องทำอะไรด้วยตัวเองเลย แม้จะเรียนถึงขั้นมัธยมศึกษาแล้ว แต่พวกเขามีคนรับใช้ดูแลตั้งแต่เครื่องแบบ อาหารการกิน การเดินทางไปโรงเรียนและอื่น ๆ แทนทุกเรื่อง

"คุณพ่อครับ พวกผมอยากได้นาฬิกาและจักรยานใหม่ครับ" ลูกชายทั้งสามเอ่ย

"ได้สิลูกรักของพ่อ" พ่อตอบทันที

"ลูก ๆ อยากได้อะไรอีกล่ะ พ่อจะซื้อให้" พ่อเอ่ยถามต่อ

ของเหล่านี้ดูเหมือนเป็นเรื่องเล็กน้อยสำหรับครอบครัวที่มีฐานะอย่างเขา ลูก ๆ ทุกคนถูกเอาใจเป็นพิเศษเพื่อชดเชยที่ตนไม่มีเวลาให้กับลูก ๆ มากนัก ใครอยากได้อะไรก็ได้ทุกอย่าง ได้รับความสะดวกสบายและเอาใจตลอดมา

ถึงแม้จะมีฐานะดี ลูก ๆ ไม่ได้รับผิดชอบอะไรต่อผลการเรียนของชาติชายกลับไม่ดีขึ้น หลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขาต้องไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเอกชน

ความไม่แน่นอนได้เกิดขึ้นอย่างที่คุณคนไม่เคยคาดฝันมาก่อน คุณพ่อของชาติชายเดินทางไปติดต่อธุรกิจยังจังหวัดภาคเหนือ รถยนต์ส่วนตัวเกิดอุบัติเหตุชนกับรถขง คุณพ่อและคนขับรถเสียชีวิตทั้งหมด เหตุการณ์ดังกล่าวสร้างความเสียใจให้กับชาติชายและน้อง ๆ อย่างสุดขีด

หลังจากที่ครอบครัวชาติชายไป ถูกรับทราบถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เคยรุ่งเรืองเมื่อชาติชายบริหารกิจการ ทำให้กิจการต่าง ๆ ต้องเลิกล้มและขายกิจการไปในที่สุด ฐานะและความเป็นอยู่ของครอบครัวชาติชายเริ่มซบเซามากขึ้น

ชาติชายจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย จึงไปสมัครงานหลายแห่งแต่เขากลับไม่พอใจกับงานและข้อเสนอเรื่องเงินเดือนและสวัสดิการที่ได้รับ บางแห่งเงินเดือนและสวัสดิการดีแต่เขากลับไม่มีความสามารถด้านนั้น ๆ

หลังจากนั้นชาติชายเข้าสมัครทำงานกับบริษัทแห่งหนึ่ง ซึ่งทางบริษัทพิจารณาแล้วเห็นว่าชาติชายมีบุคลิกดีและความรู้ดีกว่าคนอื่น ๆ จึงรับเข้าทำงาน หลังจากทำงานได้ 4 เดือน ก็เกิดปัญหากับชาติชายจนได้

"ชาติชายเอารายงานเรื่อง มาให้ผมหน่อย" หัวหน้าสั่ง

"ทำไมรายงานถึงยังไม่เสร็จ" หัวหน้าถามต่อ

"ผมไม่มีความสามารถที่จะทำให้งานสำเร็จได้" ชาติชายตอบอย่างเย็นชา

ชาติชายเริ่มมีปัญหากับหัวหน้างาน และเริ่มต่อต้านในจิตใจ เขาเกิดความรู้สึกคับข้องใจ หงุดหงิดขุ่นเคืองเพิ่มมากขึ้น ความอดทนต่อคำพูดของหัวหน้ามีน้อยลงทุกที เขารู้สึกว่าเขาอดทนต่อคำพูดของหัวหน้าไม่ได้ เขาเกิดความน้อยใจ

ทุกคนในบริษัททราบดีว่าชาติชายมีนิสัยเป็นคนที่ไม่อดกลั้น รักความสบาย ง่ายเฟื่อง ใช้จ่ายเงินอย่างสุรุ่ยสุร่าย ทำให้ไม่อยากทำงานที่บริษัทนี้ จนเขาลาออกในเวลาต่อมา

หลังจากที่เขาลาออกจากงานชาติชายได้ไปสมัครงานหลายแห่ง เพื่อให้ได้งานที่เหมาะสมกับความสามารถและการศึกษาของเขา ชาติชายคิดว่าตนมีการศึกษาสูง น่าจะได้งานทำที่ดีและสบายกว่านี้ แล้วในเวลาต่อมาเขาก็สมัครทำงานในบริษัทแห่งหนึ่งที่กำลังขยายกิจการใหม่ ได้รับเงินเดือนที่ค่อนข้างสูงแต่ต้องทำงานหนักเบียดงานใหม่ ๆ ซึ่งจะต้องรับภาระงานในหน้าที่เป็นจำนวนมาก เขาต้องทำงานจนเมื่อยตัวเกือบทุกวัน เพราะบริษัทมีบุคลากรน้อย แต่ละคนรับผิดชอบงานหลายอย่าง

"เรากลับถึงบ้านค่ำทุกวันเลยเพื่อน" ชาติชายบ่น

"ที่บริษัทเราสี่โมงก็กลับกันแล้ว" เพื่อนสนิทกล่าว

"สงสัยคงจะแย่นั่นเลย เวลานักผ่อนไม่มี" ชาติชายท้อใจ

ชาติชายเอาแต่บ่น ๆ จนเป็นที่ทราบกันทั้งบริษัท และได้ปรึกษากับเพื่อน ๆ สนิทซึ่งอยู่ต่างบริษัท เพื่อนสนิทคนหนึ่งจึงชักชวนให้ไปทำงานกับบริษัทของตน

"งานที่บริษัทของเรามีไม่มากนัก นายคงจะอยู่สบายกว่าที่นี่" เพื่อนสนิทกล่าวเสนอ ชาติชายเกิดความลังเลใจ แต่ในที่สุดก็ตัดสินใจเขียนใบลาออกจากบริษัท

ผู้จัดการบริษัทได้รับใบลาออกของชาติชาย ซึ่งอ้างว่าจะไปประกอบอาชีพอื่น แต่ทางผู้จัดการทราบถึงเหตุผลลึก ๆ ของชาติชาติดี จึงกล่าวกับชาติชายว่า

"ผมได้รับใบลาออกของคุณแล้ว และผมก็ทราบเรื่องนี้ดี" ผู้จัดการพูดอย่างเข้าใจ ---

"ผมเสียสละคุณนะ ความรู้ที่ดี...." ผู้จัดการกล่าวเสริม

"ผมขอแนะนำคุณชาติชายอย่างนี้ บริษัทที่เรา กำลังทำกันอยู่ถึงจะมีงานมาก ทุกคนต้องทำงานหนัก แต่คุณมีโอกาสก้าวหน้าอย่างมากถ้าคุณได้ทำต่อไป แต่ถ้าไม่อยากอยู่ที่นี่ บริษัทเรามีบริษัทในเครืออีกแห่งหนึ่ง มีจำนวนบุคลากรจำนวนมาก งานก็ไม่มากนัก แต่จะต้องเดินทางไปทำงานไกลกว่าที่เป็นอยู่ที่นี่ คุณจะต้องเสียเวลาในการเดินทางมาก ถ้าคุณอยากย้ายผมก็ยินดี หรือถ้าคุณมีแห่งใหม่ที่ดีกว่าผมก็ไม่ขัดข้อง แต่เท่าที่ทราบบริษัทใหม่ที่ คุณจะไปผมไม่แน่ใจในความมั่นคงที่จะได้รับผมให้เวลาคุณไปตัดสินใจ"

ถ้านักเรียนเป็นชาติชาย จะตัดสินใจอย่างไรกับปัญหาดังกล่าว มีเหตุผลอย่างไร

แบบบันทึกรายการ

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น ม.2/.....

ก. แบบบันทึกทางเลือกของ.....หมายเลขที่ 1

1. ทางเลือกคือ
2. ทางเลือกคือ
3. ทางเลือกคือ

ข. แบบบันทึกทางเลือกที่เลือก หมายเลขที่ 2

- ทางเลือกที่ตัดสินใจเลือก คือ
- เหตุผล 1. 2.
3.

ค. แบบบันทึกการนชากรรม หมายเลขที่ 3

- ทางเลือกที่เลือก คือ
- ผลดี 1. 2.
- ผลเสีย 1. 2.

ง. แบบบันทึกมติกลุ่ม หมายเลขที่ 4

- ทางเลือกที่กลุ่มเลือก คือ.....
- เหตุผล 1. 2.

จ. แบบบันทึกการตัดสินใจหลังจากการแสดงคำนิยม หมายเลขที่ 5

☐ ยืนยัน ☐ เปลี่ยนแปลง

- ทางเลือกที่เลือกใหม่ คือ
- เหตุผล 1. 2.

ฉ. แบบบันทึกขั้นตอนการปฏิบัติตน หมายเลขที่ 6

1. 2.
3.

แบบบันทึกมติกลุ่ม

กลุ่มที่

ชั้น ม. 2/.....

1. ทางเลือกของกลุ่มที่..... คือ
2. เหตุผล 1.
 2.
 3.
 4.
3. คุณค่าที่เกิดกับตัวเองและสังคม
 1.
 2.
 3.
 4.
 5.
- รายชื่อสมาชิกกลุ่มที่

 1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.

แผนการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง

วิชาสังคมศึกษา (ส 204)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เวลา-2 คาบ

เรื่อง ความสามัคคี

ความคิดรวบยอด

ความพร้อมเพรียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งทางกาย วาจา และใจ ในการทำกิจการงาน จะทำให้หมู่คณะเกิดความสุขได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของความสามัคคีได้
2. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ถึงผลดีของการมีความสามัคคีได้
3. นักเรียนสามารถเสนอแนะวิธีการสร้างความสามัคคีให้เกิดกับหมู่คณะได้

เนื้อหา

1. ความสามัคคีเป็นความพร้อมเพรียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งทางกาย วาจา และใจ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำกิจการงาน ความสามัคคีแบ่งได้ 2 ประการ คือ

1. กายสามัคคี ได้แก่ ความพร้อมเพรียงทางกาย
2. จิตสามัคคี ได้แก่ ความพร้อมใจกันใช้ปัญญา ความรู้ทำงานให้สำเร็จ

ความสามัคคีดังกล่าวเป็นค่านิยมที่ควรปลูกฝังให้เยาวชนซึ่งจะช่วยให้การประกอบกิจการงานสำเร็จไปด้วยดี หมู่คณะเกิดความสุข

กิจกรรมการเรียนการสอน

การสอนโดยการทำคำนิยามให้กระจ่าง	การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์
ขั้นนำ ครูให้นักเรียนตัวแทนกลุ่ม 6 คน ยืนล้อมรอบกระป๋องเป็นรูปวงกลม แล้วให้นักเรียนทั้ง 6 คน ดึงเชือกนำกระป๋องเล็กไปหย่อนลงในกระป๋องขนาดใหญ่กว่า โดยมีตัวแทนกลุ่มหนึ่งคนคอยทำหน้าที่บอกทิศทาง กำลังการดึงเชือกของแต่ละคน หลังจากสามารถหย่อนกระป๋องเล็กลงในกระป๋องขนาดใหญ่กว่าได้สำเร็จ ครูถามให้นักเรียนตัวแทนกลุ่มผู้ทำหน้าที่บอกทิศทางว่าสามารถกระทำได้สำเร็จเพราะอะไรเป็นสาเหตุสำคัญ ขั้นดำเนินการสอน 1. การเลือกคำนิยามอย่างอิสระ ครูแจกกรณีสื่ออย่างเรื่องเวทิต แบบบันทึกการขายการให้นักเรียนศึกษา และให้นักเรียนอ่านหนังสือเพื่อนบ้านของเราหน้า 231 และจากการศึกษาให้นักเรียนเลือกคำนิยามจากกรณีสื่ออย่างที่ศึกษาด้วยตนเอง จัดบันทึกทางเลือกต่าง ๆ ในแบบบันทึกทางเลือก หมายเลขที่ 1 2. การเลือกแนวปฏิบัติด้วยตนเอง จากทางเลือกของเวทิต นักเรียนสรุปแนวทางเลือก พร้อมบันทึกเหตุผล ในแบบบันทึกทางเลือก หมายเลขที่ 2 3. การขยายกรณี จากทางเลือกดังกล่าว นักเรียนคาดการณ์	1. สร้างความสนใจ ครูให้นักเรียนตัวแทนกลุ่ม 6 คน ยืนล้อมรอบกระป๋องเป็นรูปวงกลม แล้วให้นักเรียนทั้ง 6 คน ดึงเชือกนำกระป๋องเล็กไปหย่อนลงในกระป๋องขนาดใหญ่กว่า โดยมีตัวแทนกลุ่มหนึ่งคนคอยทำหน้าที่บอกทิศทาง กำลังการดึงเชือกของแต่ละคน หลังจากสามารถหย่อนกระป๋องเล็กลงในกระป๋องขนาดใหญ่กว่าได้สำเร็จ ครูถามให้นักเรียนตัวแทนกลุ่มผู้ทำหน้าที่บอกทิศทางว่าสามารถกระทำได้สำเร็จเพราะอะไรเป็นสาเหตุสำคัญ 2. แจ้งจุดประสงค์ เมื่อนักเรียนเรียนรู้เรื่องนี้แล้ว นักเรียนสามารถวิเคราะห์ถึงผลดี และเสนอแนะวิธีการกระทำให้เกิดความสามัคคีได้ 3. บทวนประสบการณ์เดิม ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของความสามัคคีโดยสังเขป 4. กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ครูสนทนากับนักเรียนถึงการพบในศึกบางระจัน และผลการรบครั้งนั้น 5. ขั้นแนะนำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ 5.1 ครูอธิบายถึงความสำคัญของความสามัคคี 5.2 ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนศึกษาคำกรณีสื่อ

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์
ผลดี และผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับทางเลือกที่เลือกบันทึกในแบบบันทึก การพยากรณ์ หมายเลขที่ 3 4. อภิปรายกลุ่ม นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน นักเรียนเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม นักเรียนแต่ละคนเสนอทางเลือก พร้อมอภิปรายผลดีและผลเสียต่อกลุ่ม และคุณค่าที่เกิดขึ้น เลขานุการสรุปบันทึกมติดิกลุ่มในแบบบันทึกมติดิกลุ่ม 5. การยึดมั่นค่านิยม ประธานกลุ่มสรุปทางเลือกที่เป็นค่านิยมของกลุ่มเสนอต่อสมาชิก สมาชิกทุกคนบันทึกในแบบบันทึกมติดิกลุ่มในแบบบันทึกของตน หมายเลขที่ 4 6. การแสดงค่านิยม ตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่มเสนอทางเลือกของกลุ่มพร้อมเหตุผลต่อสมาชิกในห้องเรียนและนักเรียนแต่ละคนตัดสินใจเลือกอีกครั้งจดบันทึกการตัดสินใจหลังการแสดงค่านิยม หมายเลขที่ 5 7. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน จากกรณีตัวอย่างเรื่องเวที ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายหาแนวทางปฏิบัติตนนักเรียนแต่ละคนกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตนพร้อมจดบันทึกขั้นตอนการปฏิบัติตน หมายเลขที่ 6 <u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปค่านิยมที่ยอมรับเรื่องความสามัคคีจากการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตนอีกครั้ง	6. <u>นักเรียนปฏิบัติ</u> 6.1 นักเรียนอภิปรายกลุ่มถึงปัญหาของเวที และแนวทางแก้ปัญหา 6.2 ตัวแทนกลุ่มรายงานผลการอภิปราย 6.3 นักเรียนทั้งชั้นสรุป 7. <u>แจ้งผลการปฏิบัติ</u> ครูวิจารณ์การนำเสนองานและสรุปของแต่ละกลุ่ม 8. <u>ประเมินผลความรู้</u> สังเกตจากการนำเสนอรายงาน 9. <u>ส่งเสริมความแม่นยำและการถ่ายโอน</u> ครูให้นักเรียนจดบันทึกสาระสำคัญลงในสมุด

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. กรรณิศาตัวอย่างเรื่องเวทิต
2. แบบบันทึกรายการและแบบบันทึกมติกลุ่ม
3. หนังสือเพื่อนบ้านของเรา
4. กระป๋องนมผงขนาดกลาง 2 ใบ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตจากการนำเสนอผลงาน
2. จากการบันทึกผลงานในแบบบันทึกรายการ
3. จากความสนใจในบทเรียน

กรณีตัวอย่างเรื่อง

"พลังชาวบ้าน"

ภาพข่าวที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ที่แสดงถึงการรวมพลังของบุคคลอาชีพต่าง ๆ ในการเรียกร้องผลประโยชน์ของตน พวกฟ็อง และส่วนรวมเกิดขึ้นเสมอ ๆ เช่น เรื่องที่เกิดขึ้นต่อไปนี้

"...ก็ดีเหมือนกัน ทุกคนจะได้แสดงพลัง ร่วมมือร่วมใจกัน" เวทิตกล่าวขึ้นลอย ๆ พร้อมกับวางหนังสือพิมพ์บนที่วางของห้องสมุด

เวทิตเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นนักเรียนผู้หนึ่งที่มักจะเป็นผู้นำ กล้าหาญ แม้จะเรียนอยู่แค่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เท่านั้น เขาได้รับเลือกจากเพื่อน ๆ ให้เป็นประธานนักเรียนชั้น ม.2 กรรมการนักเรียน และที่สำคัญเขาได้เป็นผู้เริ่มก่อตั้งชมรมอนุรักษ์ฯจนได้รับเลือกให้เป็นประธานชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

กิจกรรมของชมรม เวทิตได้นำสมาชิกประกอบกิจกรรมทั้งในและนอกสถานศึกษา ในสถานศึกษาได้ร่วมกันสร้างสวนต้นไม้ในวรมคต ปลูกต้นไม้ในบริเวณโรงเรียน นอกสถานศึกษาชมรมได้ร่วมมือกับการป่าไม้ ปลูกป่าให้กับสวนป่าของตำบลฯ นอกจากนี้เวทิตยังเป็นผู้หนึ่งที่ร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน ตำบลอยู่เสมอ ๆ เช่น ร่วมคัดค้านให้ปิดโรงงานที่ปล่อยน้ำเสีย การทำลายป่าไม้ เป็นต้น เช่นเดียวกันกับการเรียกร้องของเวทิตกับชาวบ้านครั้งนี้

"...เช้าวันนั้น...ขบวนรถกระบะของชาวบ้านจำนวนหลายคันบรรทุกชาวบ้านเต็มเพียบมาถึงที่ที่แห่งหนึ่ง ปลัดอำเภอที่รับผิดชอบกำลังจะขึ้นจางบ้านอยู่ เวทิตเดินเข้าไปหยุดใกล้ ๆ ผุ้ชน เขาแหงนคอตั้งบ่ากับที่ปลัดอำเภอยืนอยู่..."

"...ช่างใหญ่อะไรเช้านี้..." เวทิตอุทาน ช่างใหญ่ไหมฟ้าจริง ๆ ในชีวิตเพิ่งจะเคยเห็น เขามองไม่ถึงว่าในหนังสือฝรั่งที่เคยอ่านและที่จังหวัดตาก ไม่น่าเชื่อว่าที่เห็นอยู่จะใหญ่กว่าหรือเปล่า

"เจ้าหน้าที่ที่ช่างกระบะไร นี่จะอนุมัติก็อนุมัติ ไม่ได้ตรวจสอบขนาด ความผูกพันที่มีต่อผู้คนในหมู่บ้าน ตำบล คงจะเห็นว่าอยู่ในที่ดินกรรมสิทธิ์ ไม่ได้ขึ้นอยู่ในป่า สันนิษฐานว่าใหญ่ขนาดนี้จะต้องมีอายุยืนยาวหลายชั่วคน และบางคนถึงกับกราบไหว้บูชาถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองแล้วชาวบ้านที่ไหนเขาจะยอม..." เวทิตรำพึงรำพรรณ เขาจะสายตามาดูบริเวณรอบ ๆ ไม่รู้จะวัดไปทำไม แคมมองก็รู้ว่าอยู่ในเขต นส.3 มีรั้วมีเขตกันเรียบร้อย

เอาทุกคนฟังทางนี้...ปลัดอำเภอยกโทรโข่งกรอกเสียงลงไป เสียงจ๊อกแจ๊กจอนจเริ่มเจี๊ยบ

"...ตามหลักฐานที่เจ้าของที่ดินเขายื่นไป มันอยู่ในที่ดินของเขาจึงขอตัด ซึ่งเป็นลักษณะการใช้กรรมสิทธิ์ ซึ่งทางอำเภอไม่มีสิทธิ์โต้แย้งหรือคัดค้านเขาได้..." สิ้นเสียงปลัด... เสียงโห่ฮาก็ดังขึ้นยาวนานพร้อมกับเสียงตะโกนรับกันเป็นจังหวะ

"... ไม่ได้ ... ไม่ได้ ... ตัดไม่ได้ ..." ใครจะตัดไม่ได้ ทอสาบเซ่งมัน
ชาวบ้านเริ่มไม่พอใจปลัดอำเภอ ... เวลาต่อมาจำนวนผู้คนที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จาก
จำนวนร้อย เป็นจำนวนพัน ... เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ...

บางคนก็เห็นว่าเป็นที่เคารพยำเกรงของชาวบ้าน บางคนก็กล่าวว่าควรจะอนุรักษ์ไว้ให้ลูก
หลาน บ้างก็ว่า ... มันให้ความร่มรื่น เราจะโค่นมันไม่ได้อีกแล้ว บ้านเราก็แล้งกันใหญ่
ระดับหัวหน้าต่างเรียกกันมาขุบขิบ ... แล้วก็มีความเห็นว่าจะต้องไปชุมนุมกันที่อำเภอ
ในช่วงบ่าย ... ชายหญิงรวมพลลังกัน บ้างก็โดยสารรถกระบะ บ้างก็ขับมอเตอร์ไซด์ตาม
สะดวกของแต่ละบุคคล ขบวนเป็นทิวแถวยังกับแห่นาคไปวัดยังงี้ยังงั้น

ทุกคนทราบดีว่าทำไมชาวบ้านถึงได้มากมายขนาดนี้ เวทีทราบดีว่าอะไรจะเกิดใน
จิตใจความร่วมมือร่วมใจ รวมพลลังในความคิดของชาวบ้าน คนบ้านนอกเขาจะร่วมแรงร่วมใจ สามัคคี
กันบ้านไหนไม่ให้ความร่วมมือ เอาไรต์เอาเปรียบ ชาวบ้านจะไม่คบค้าสมาคมด้วย ถูกข้อหาเห็นแก่ตัว
เวที ... ก็เป็นผู้หนึ่งที่รู้คุณค่าของต้นไม้ ป่าไม้ดีกว่าใคร เพราะประสบการณ์ที่คุ้นเคย
ที่โรงเรียน และการเป็นประธานชุมนุมอนุรักษ์ที่เขาเป็นอยู่บอกได้ดี แต่เขาก็ทราบว่าเจ้าของ
ต้นไม้ยักษ์เขามีกรรมสิทธิ์ การรวมพลลังชาวบ้านก็ด้วยความหวังดีต่อหมู่บ้านและลูกหลานในอนาคต
เวทีออกลังเลใจ ถ้านักเรียนเป็นเวทีจะตัดสินใจอย่างไร จะไปร่วมชุมนุมประท้วงหรือไม่ ทั้งที่
รู้ว่าเป็นการกระทำที่เจ้าของที่ดินมีกรรมสิทธิ์ แต่เขาก็อยากให้อนุรักษ์เอาไว้ เพราะมันคือสิ่งที่จะ
ให้ไว้กับลูกหลาน

แบบบันทึกรายการ

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น ม.2/.....

ก. แบบบันทึกทางเลือกของ.....หมายเลขที่ 1

1. ทางเลือกคือ
2. ทางเลือกคือ
3. ทางเลือกคือ

ข. แบบบันทึกทางเลือกที่เลือก หมายเลขที่ 2

ทางเลือกที่ตัดสินใจเลือก คือ

- เหตุผล 1. 2.
3.

ค. แบบบันทึกการพยากรณ์ หมายเลขที่ 3

ทางเลือกที่เลือก คือ

ผลดี 1. 2.

ผลเสีย 1. 2.

ง. แบบบันทึกมติกลุ่ม หมายเลขที่ 4

ทางเลือกที่กลุ่มเลือก คือ.....

เหตุผล 1. 2.

จ. แบบบันทึกการตัดสินใจหลังจากการแสดงคำนิยาม หมายเลขที่ 5

☐ ยืนยัน☐ เปลี่ยนแปลง

ทางเลือกที่เลือกใหม่ คือ

เหตุผล 1. 2.

ฉ. แบบบันทึกขั้นตอนการปฏิบัติตน หมายเลขที่ 6

1. 2.

3.

แบบบันทึกมติกลุ่ม

กลุ่มที่

ชั้น ม. 2/.....

1. ทางเลือกของกลุ่มที่..... คือ

2. เหตุผล 1.

2.

3.

4.

3. คุณค่าที่เกิดกับตัวเองและสังคม

1.

2.

3.

4.

5.

รายชื่อสมาชิกกลุ่มที่

1.

2.

3.

4.

5.

6.

แผนการสอนโดยการทำคำนิยามให้กระจ่าง

วิชาสังคมศึกษา ส. 204

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

เรื่อง การกระทำความดี

ความคิดรวบยอด

การประพฤติปฏิบัติตนโดยงดเว้นจากการทำบาป กระทำความดีทั้งกาย วาจา และใจ เป็นเหตุให้เกิดความสงบสุขแก่ตนและสังคม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างการงดเว้นทำบาปทางกาย วาจา และใจได้
2. นักเรียนสามารถวิเคราะห์วิธีของการงดทำบาปทางกาย วาจา และใจได้
3. นักเรียนสามารถเสนอแนะวิธีการปฏิบัติตนเพื่องดเว้นจากการทำบาปด้านต่าง ๆ พร้อมเสนอแนะทางแก้ไขได้

เนื้อหา

การกระทำความดี คือการประพฤติปฏิบัติตนโดยงดเว้นจากการทำบาปทั้งทางกาย วาจา และทางใจ นักเรียนสามารถกระทำความดีเพื่อตนเองและสังคมได้โดยมีความปรารถนาดีช่วยเหลือส่วนรวม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยยึดหลักทวิริโอตัมปะ และกระทำกิจการต่าง ๆ โดยยึดและประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

การกระทำความดีเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่นักเรียนจะต้องประพฤติเพื่อความสุขของส่วนรวม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์
<u>ขั้นนำ</u> ครูนำภาพและข่าวการประกาศข้าราชการตัวอย่าง มาสนทนากับนักเรียนและสอบถามถึงเหตุผลที่ได้รับคัดเลือกเพราะเหตุใด <u>ขั้นดำเนินการสอน</u> 1. การเลือกค่านิยมอย่างอิสระ ครูแจกกรณีตัวอย่างเรื่องเอ... ผู้นำสงสารแบบบันทึกรายการให้นักเรียนศึกษา และให้นักเรียนอ่านหนังสือเพื่อนบ้านของเรา ส 204 หน้าที 230 และจากการศึกษาให้นักเรียนเลือกทางเลือกจากการนี้ตัวอย่างที่ศึกษาด้วยตนเอง จดบันทึกทางเลือกต่าง ๆ ในแบบบันทึกทางเลือก หมายเลขที่ 1 2. การเลือกแนวปฏิบัติด้วยตนเอง จากทางเลือกของเอ. ผู้นำสงสาร นักเรียนเลือกแนวทางปฏิบัติตนหนึ่งทางเลือก พร้อมบันทึกเหตุผล ในแบบบันทึกทางเลือกที่เลือก หมายเลขที่ 2 . 3. การพยากรณ์ จากทางเลือกดังกล่าว นักเรียนคาดการณ์ผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น บันทึกลงในแบบบันทึกการพยากรณ์ หมายเลขที่ 3 4. อภิปรายกลุ่ม นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน นักเรียน	1. <u>สร้างความสนใจ</u> ครูนำภาพและข่าวการฆ่าตัดหัวระเบิดออกจากชาวกระเหรี่ยงของตำรวจตระเวนชายแดน ค่ายดาราวิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ มาสนทนาและเปิดโอกาสให้นักเรียนวิจารณ์การกระทำดังกล่าว 2. <u>แจ้งจุดประสงค์</u> เมื่อนักเรียนศึกษาเอกสาร และกรณีตัวอย่างแล้วสามารถวิเคราะห์ ยกตัวอย่าง และเสนอแนะการปฏิบัติตนงดเว้นจากการทำบาปได้ 3. <u>ทบทวนประสบการณ์เดิม</u> ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาถึงความสำคัญการงดเว้นทำบาป 4. <u>กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้</u> ครูให้นักเรียนศึกษาแผนผังการกระทำความดี ซึ่งงดเว้นทำบาปทั้งทางกาย วาจา และใจ 5. <u>ขั้นเสนอแนะให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้</u> 5.1 ครูอธิบายถึงผลดี ของการปฏิบัติตนในการกระทำความดี 5.2 ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนให้ศึกษากรณีตัวอย่างตัวอย่างเรื่องเอ... ผู้นำสงสาร

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์
เลือกประธานกลุ่มและเลขานุการ ประธานทำหน้าที่ให้นักเรียนแต่ละคนเสนอทางเลือก พร้อมอธิบายผลดีและผลเสียต่อกลุ่ม และคุณค่าที่จะเกิดขึ้นเลขานุการทำหน้าที่สรุป บันทึกมติกลุ่มในแบบบันทึกมติกลุ่มในแบบบันทึกมติกลุ่ม 5. การยึดมั่นค่านิยม ประธานกลุ่มทำหน้าที่สรุปทางเลือกที่เป็นค่านิยมของกลุ่ม เสนอต่อสมาชิกกลุ่มของตน สมาชิกทุกคนบันทึกในแบบบันทึก หมายเลขที่ 4 6. การแสดงค่านิยม ตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่มเสนอทางเลือกของกลุ่ม พร้อมเหตุผลต่อสมาชิกในห้องเรียนและนักเรียนแต่ละคนตัดสินใจเลือกอีกครั้ง จัดบันทึกการตัดสินใจหลังการแสดงค่านิยม หมายเลขที่ 5 7. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน จากกรณีตัวอย่างเรื่องเอ... ผู้นำส่งสารครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายหาแนวทางปฏิบัติตน นักเรียนแต่ละคนกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน บันทึกในแบบบันทึก หมายเลขที่ 6 ขั้นสรุป ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปค่านิยมที่ยอมรับ เรื่องการกระทำความดีจากการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตนอีกครั้ง	6. <u>นักเรียนปฏิบัติ</u> 6.1 นักเรียนอภิปรายกลุ่มถึงปัญหาของเอ และหาแนวทางเลือก 6.2 ตัวแทนกลุ่มรายงาน 6.3 นักเรียนทั้งชั้นสรุป 7. <u>แจ้งผลการปฏิบัติ</u> ครูวิจารณ์และเสนอแนะข้อบกพร่องต่าง ๆ 8. <u>ประเมินผลการเรียนรู้</u> 8.1 สังเกตจากการอภิปรายกลุ่ม 8.2 สังเกตจากการนำเสนอหน้าชั้นเรียน 9. <u>ส่งเสริมความแม่นยำและการถ่ายโอน</u> ครูให้นักเรียนบันทึกสาระสำคัญของเรื่องลงในสมุด

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. กรณีตัวอย่างเรื่องเอ...-ผู้นำสงสาร
2. แบบบันทึกต่าง ๆ และแบบบันทึกมติกลุ่ม
3. หนังสือเพื่อนบ้านของเรา ส. 204
4. ภาพข่าวการชราภาพตัวอย่าง

การวัดและประเมินผล

1. จากแบบบันทึกการต่าง ๆ และแบบบันทึกมติกลุ่ม
2. จากการอภิปรายกลุ่ม

กรณีตัวอย่างเรื่อง

"เอ....ผู้นำสงสาร"

หลังจากเข้าแถวเคารพธงชาติประจำวันแล้ว นักเรียนเดินแถวขึ้นชั้นเรียนตามปกติ เหมือนเช่นเคย นักเรียนเข้านั่งประจำโต๊ะเรียนแล้ว

"นักเรียนตรง ..." หัวหน้าห้องใหญ่ บอกทำความเข้าใจ

"สวัสดีครับ สวัสดีค่ะ" นักเรียนทั้งชั้นเรียนตรง ในยามเช้าของฤดูหนาว วันนี้อากาศ แห้งกว่าปกติ ลมก็พัดหวิว ๆ ... เป็นระลอก ฤดูนี้ใคร ๆ ก็ใช้วิธีสรวลเสี้อหนาวกันเสียใหญ่

"ขอให้ลูกศิษย์ของครูทุกคนดูแลสุขภาพให้ดี ช่วงนี้อากาศหนาวเย็นลงเรื่อย ๆ นอนกลางคืน ให้สวมเสื้อหนา ๆ และหม่ผ้าหลาย ๆ ชั้น จะได้ไม่เป็นหวัด" เสียงแจ้ว ๆ อ่อนโยนของครูสาว กล่าวกับลูกศิษย์

"อีกเรื่องหนึ่งค่ะ นี่ก็งานใกล้ปีใหม่แล้ว ครูขอปรึกษากับพวกเรว่าวันขึ้นปีใหม่ของนี้ พวกเราจะมีกิจกรรมกันหรือไม่" ครูสาวเอ่ยถาม

"มีเกิดครับ มีค่ะ" เสียงลูกศิษย์ตอบกันแซด อย่างอึงมี

"ใครอยากให้อัดกิจกรรมวันขึ้นปีใหม่" ครูสาวเอ่ยต่อ

"ฟรี ๆ ... ทุกคนยกมือ" แสดงให้เห็นด้วย

แล้วกิจกรรมพวกเราจะมีกิจกรรมอะไรบ้างคะ ครูพยายามย้อนถามศิษย์ของตน บ้างก็ว่า ต้องมีเล่นเกมถึงจะสนุก บ้างก็ว่า ... อะไรก็ได้

"มีจับฉลากของขวัญด้วยค่ะ ..." เด็กหญิงร่างเล็ก แฉกหน้าเอ่ยขึ้น

"เราจะต้องจัดกิจกรรมภายในห้องของพวกเรา ..." ครูสาวกล่าวต่อและให้ลูกศิษย์ ช่วยกันสรุปว่าจะเอาอย่างไร

"... เราจะจับฉลากของขวัญ เล่นเกมส์ ... และอื่น ๆ" นักเรียนช่วยกันสรุป

"พวกเราก็เลือกกรรมการ 6 คน ประสานงานกับหัวหน้า ..." ครูเสนอความเห็นต่อ

กิจกรรมวันขึ้นปีใหม่ให้นักเรียนทุกคนกระตือรือร้น ปรึกษารื้อกัน ซึ่งแต่ละคนเก็บสตางค์ ค่าขนมไว้ซื้อของขวัญไว้จับฉลากกัน แต่เอ ... ละ เขาออกจะมีปัญหามากกว่าคนอื่น ๆ เพราะ ปัจจุบัน เขาก็ต้องไปรับจ้างเป็นของในวันหยุดอยู่แล้ว และต้องใช้จ่ายอย่างประหยัด พ่อแม่ของเขา มีอาชีพรับจ้าง มีรายได้พอใช้จ่ายไปวัน ๆ เอมีเพียงข้าวมารับประทานเป็นอาหารกลางวัน ส่วน ค่าขนมไม่ต้องพูดถึง นอกจากตัวเองต้องรับผิดชอบตัวเองแล้ว พ่อแม่ของเขาจะต้องดูแลน้อง ๆ

อีก 3 คน เอ ... พ่อแม่ และน้องอาศัยอยู่ในบ้านที่แออัด เสื้อผ้าก็เก่า ๆ

"เรายังไม่รู้จะเอาอะไรไปจับฉลากของขวัญกับพวกเธอเลย..." เอกล่าวกับเพื่อน ๆ
สนิท ขณะที่เขาชี้จักรยานเก่า ๆ คู่มือกลับบ้านในตอนเย็นหลังเลิกเรียน

"คืนแล้วคืนเล่า เขาก็นอนคิดถึงของขวัญ และแล้วเขาก็ฉุกคิดขึ้นได้ทันที เอล่ะ..."

เอพิมพ์้า

วันหนึ่งเมื่อใกล้เข้ามาทุกที เข็นวัถุหนึ่งเอกซ์ชวนตุ้ม ทุม่ หนึ่ง ชี้จักรยานไปศูนย์การค้า
เอตั้งใจว่าถึงเขาจะไม่มีสตางค์จะซื้อของขวัญ แต่เขาก็จะมาดูโชว์ของใช้ประจำวันที่เขาซื้อแล้วเขามี
ของแถมกะว่าจะให้แม่มาซื้อและจะขอของแถม

ขณะที่เอ ตุ่ม ทุม่ หนึ่ง กำลังชี้จักรยานมุ่งหน้าไปศูนย์การค้าผ่านทางแยก ในช่วงแยก
นี้จะมีรถจักรยานยนต์ซึ่งมีหญิงวัยกลางคนนั่งซ้อนท้าย มุ่งปราดหน้าและแข่งรถจักรยานของพวกเขา
อย่างรวดเร็วด้วยความรีบร้อน ไม่ได้มองหน้ามองหลัง นอกเส้นทางตรงก็ปิดคันเร่งขับไปด้วยความ
เร็วสูง

พอรถหันไประยะหนึ่ง เอ... เหลือบไปเห็นกระเป๋าสตางค์ตกอยู่บนถนน

"นั่นกระเป๋าสตางค์ใครหล่น..." เอตะโกนเสียงหลง

"ใช่ ...ใช่แล้ว..." คนหนึ่งเสริมทันที

ทั้งสี่ลงจากรถ ... เอหยิบขึ้นมาดู เปิดกระเป๋าพบว่ามันมีสตางค์หลายพันบาท แต่ทำไม
พวกเขาไม่กล้าหยิบ

"เอาไปซื้อของขวัญได้เลยเอ ..." เพื่อนคนหนึ่งกล่าว

"ซื้อจักรยาน เสื้อผ้าใหม่ ๆ ได้เลย ..." อีกคนหนึ่งเสริม

เอ... ในฐานะคนเห็นก่อนและเก็บได้ ยินงงไม่รู้จะทำอย่างไรดี ในจิตใจของเขา
แวบหนึ่งก็ให้คิดถึงเจ้าของ ซึ่งเขาคาดว่าเป็นผู้หญิงวัยกลางคนที่นั่งซ้อนท้ายมอเตอร์ไซด์ผ่านไปเมื่อ
ครู่ใหญ่

"ถ้าเขารู้คงจะปวดร้าวอันซาก็ใครจะหยิ่งรู้ได้ ..."

"เขาคงอยากได้คืนละ ..."

"เขาจะนำเงินไปใช้อะไรแน่ ..."

ส่วนอีกความคิดหนึ่งเขาก็ให้คิดถึงพ่อแม่และน้อง ๆ นั่นคือ

"จักรยานใหม่ที่เขาคงอยากได้มานาน"

"ของขวัญจับฉลากวันพรุ่งนี้"

"เสื้อผ้าใหม่ กระเป๋าหนังสือ"

หรือเราจะแบ่งกับเพื่อน ๆ อีก 3 คน เพราะเขาก็มากับเรา เราจะทำประการใดดี

แบบบันทึกรายการ

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น ม.2/.....

ก. แบบบันทึกทางเลือกของ.....หมายเลขที่ 1

1. ทางเลือกคือ
2. ทางเลือกคือ
3. ทางเลือกคือ

ข. แบบบันทึกทางเลือกที่เลือก หมายเลขที่ 2

ทางเลือกที่ตัดสินใจเลือก คือ

เหตุผล 1. 2.

3.

ค. แบบบันทึกการพยากรณ์ หมายเลขที่ 3

ทางเลือกที่เลือก คือ

ผลดี 1. 2.

ผลเสีย 1. 2.

ง. แบบบันทึกมติกลุ่ม หมายเลขที่ 4

ทางเลือกที่กลุ่มเลือก คือ.....

เหตุผล 1. 2.

จ. แบบบันทึกการตัดสินใจหลังจากการแสดงคำนิยม หมายเลขที่ 5

☐ ยืนยัน

☐ เปลี่ยนแปลง

ทางเลือกที่เลือกใหม่ คือ

เหตุผล 1. 2.

ฉ. แบบบันทึกขั้นตอนการปฏิบัติตน หมายเลขที่ 6

1. 2.

3.

แบบบันทึกมติกลุ่ม

กลุ่มที่

วัน ม. 2/.....

1. ทางเลือกของกลุ่มที่..... คือ
2. เหตุผล 1.
 2.
 3.
 4.
3. คุณค่าที่เกิดกับตัวเองและสังคม
 1.
 2.
 3.
 4.
 5.
- รายชื่อสมาชิกกลุ่มที่
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.

แผนการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง

วิชา สังคมศึกษา ส 204 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

เรื่อง ความรักชาติ

ความคิดรวบยอด

การประพฤติตนด้วยความรักและผูกพันต่อชาติ จะช่วยให้สังคมเกิดความมั่นคง สงบสุขได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของการรักชาติได้
2. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ผลดีของการมีความรักชาติได้
3. นักเรียนสามารถเสนอแนะการปฏิบัติในเรื่องความรักชาติได้

เนื้อหา

นักเรียนทุกคนจะต้องมีความรัก ความผูกพันและห่วงแหนในชาติ ประพฤติปฏิบัติด้วยความซื่อตรง บำเพ็ญประโยชน์ทั้งกาย วาจาและใจ ใช้สติปัญญาความรู้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม การกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนทุกคนจะต้องช่วยกันบำรุงให้ชาติมีความมั่นคง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์
<u>ขั้นนำ</u> ครูเปิดเทปเพลงผองไทย ให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเพลง ว่ากล่าวถึงเรื่องอะไร <u>ขั้นดำเนินการสอน</u> 1. การเลือกค่านิยมอย่างอิสระ ครูแจกกรรณิฉัตรอย่างเรื่องทุ่งนิลสแบบ บันทึกรายการให้นักเรียนศึกษา และให้นักเรียน อ่านหนังสือเพื่อนบ้านของเรา หน้า ที่ 238 จาก กรรณิฉัตรอย่างให้นักเรียนสรุปทางเลือก และเลือก ทางเลือกบันทึกในแบบบันทึกทางเลือก หมายเลข ที่ 1 2. การเลือกแนวทางปฏิบัติด้วยตนเอง จากทางเลือกของลุงเลี่ยม นักเรียน เลือกทางแนวทางปฏิบัติ พร้อมบันทึกแนวทาง ปฏิบัติและเหตุผลในแบบบันทึกทางเลือกที่เลือก หมายเลขที่ 2 3. การพยากรณ์ จากทางเลือกและเหตุผล ให้นักเรียน แต่ละคนคาดการณ์ผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น นักเรียนบันทึกการพยากรณ์ หมายเลขที่ 3 4. อภิปรายกลุ่ม นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน	1. <u>สร้างความสนใจ</u> ครูเปิดเทปเพลงผองไทย ให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเพลง ว่ากล่าวถึงเรื่องอะไร 2. <u>แจ้งจุดประสงค์</u> เมื่อนักเรียนเรียนรู้เรื่องนี้แล้ว นักเรียน สามารถวิเคราะห์ผลดี และสามารถเสนอแนะวิธี การปฏิบัติตนในเรื่องความรักชาติได้ 3. <u>ทบทวนประสบการณ์เดิม</u> ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของ ชาติที่ต่อตัวนักเรียนว่ามีความสำคัญอย่างไร 4. <u>กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้</u> ครูนำข่าวการซื้อที่ดินของชาวต่างชาติใน จังหวัดกาญจนบุรี เชียงใหม่ เชียงราย มา สนทนากับนักเรียน 5. <u>ขั้นแนะนำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้</u> 5.1 ครูอธิบายถึงความสำคัญของชาติที่มี ต่อนักเรียน 5.2 ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนศึกษากรรณิฉัตรอย่าง เรื่องทุ่งนิลส 6. <u>นักเรียนปฏิบัติ</u> 6.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายถึงปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาของลุงเลี่ยม

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง	การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์
นักเรียนเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม ประธานกลุ่มทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกแต่ละคน เสนอทางเลือก พร้อมอภิปรายผลดีและผลเสีย คุณค่าที่เกิดขึ้น เลขานุการบันทึกการประชุมและ มติกลุ่ม บันทึกในแบบบันทึกมติกลุ่ม 5. การยึดมั่นค่านิยม ประธานกลุ่มแต่ละกลุ่มทำหน้าที่สรุปมติ กลุ่มเสนอต่อสมาชิก สมาชิกแต่ละคนบันทึกในแบบ บันทึกมติกลุ่มของตน หมายเลขที่ 4 6. การแสดงค่านิยม ตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่มเสนอทางเลือกของ กลุ่มพร้อมเหตุผลต่อสมาชิกในห้องเรียน และ นักเรียนแต่ละคนตัดสินใจเลือกทางเลือกอีกครั้ง แล้วบันทึกในสภานการณ์การตัดสินใจ หมายเลข ที่ 5 7. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน จากกรณีตัวอย่างเรื่องทุ่งนาค ครูและ นักเรียนช่วยกันกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตนตาม ทางเลือกที่เลือกในเรื่องความรักชาติบันทึกใน แบบบันทึกการปฏิบัติหมายเลขที่ 6 <u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปการปฏิบัติตนใน เรื่องความรักชาติอีกครั้ง	6.2 ตัวแทนแต่ละกลุ่มรายงาน 6.3 นักเรียนทั้งชั้นสรุป 7. <u>แจ้งผลการปฏิบัติ</u> ครูวิจารณ์และเสนอแนะข้อบกพร่องในการ นำเสนองาน 8. <u>ประเมินผลการเรียนรู้</u> 8.1 สิ่งเกิดจากการนำเสนอรายงาน 8.2 สิ่งเกิดจากการอภิปรายกลุ่ม 9. <u>ส่งเสริมความมั่นใจและการถ่ายโอน</u> ครูให้นักเรียนบันทึกสาระสำคัญของ เรื่องลงในสมุด

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. การ์ตูนตัวอย่างเรื่องทุ่งนิคส์
2. แบบบันทึกรายการ และแบบบันทึกมติกลุ่ม
3. หนังสือเพื่อนบ้านของเรา ส. 204
5. วิทยุแท็บและแท็บเพลง
6. ข่าวหนังสือพิมพ์

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตจากการนำเสนอผลงานหน้าชั้น
2. จากการตรวจแบบบันทึกมติกลุ่ม

กรณีตัวอย่างเรื่อง

"ทุ่งนาคส์"

ในสภาพปัจจุบันจะเห็นได้ว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมอย่างรวดเร็ว จนยากที่ใคร ๆ จะคาดคิดถึงว่าจะเจริญหรือเปลี่ยนแปลงอีกอย่างไรในอนาคต

พ่อเลี่ยม และแม่โชน กับลูก ๆ ทั้งสามคนซึ่งกำลังรุ่นหนุ่มรุ่นสาวเป็นครอบครัวที่มีความสุขตามอัตภาพ ตามประสาบ้านนอกของแก ลุงเลี่ยมเป็นชาวนา ทำนาเลี้ยงภรรยา ลูก ๆ ทั้งบุญมี ลำยอง และสมปอง

"ทุ่งนาแดนนี้ไม่มีความหมาย
เหลือเพียงกลิ่นโคลนสาบควาย
เห็นชาวกันไถแล้วเศร้า
ฝันที่ร้างฝันแต่ปางแทนรวงข้าว
เห็นเคียวที่เกี่ยวเห็บติดเสา
เล่นเอาใจเราสะทอน
ทุ่งนาแดนนี้ข้าเคยไถทำ
สองมือข้าเคยหว่านดำ
ฤดูฝนพรำหน้าก่อน
แต่มาปีนี้ฤดูข้าแล่นสะทอน
เพราะมาไร้คู่ถอดเคียงหมอน
ทิ้งให้เรานอนระกำ....

เสียงวิทยุที่ส่งปลุกผู้ชายคนเล็กลุงเลี่ยมเปิดฟังดังลั่นอย่างมีความสุขมันช่างเหมือนในอดีตที่ทุ่งบริเวณบ้านลุงเลี่ยมเคยเป็นบึงใหญ่ มีบัวและกระเจียวที่ออกดอกออกฝักเต็มไปหมด เป็นที่เจ้าทุกข์กับนางรวงของทิดจุก ชอบลงไปเลือกดีแปลงขามอากาศร้อนจัด

แต่เดี๋ยวนี้กับถูกถมจนกลายเป็นผืนดินผืนใหญ่กลมกลืนไปกับท้องทุ่ง เหมือนไม่เคยมีบึงมาก่อน มีธุรกิจขายที่ดินให้คนต่างชาติเข้ามาลงทุนสร้างโรงงาน สนามกอล์ฟ บ้านจัดสรร เมื่อประเทศกำลังพัฒนาเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรมใหม่ ลุงเลี่ยมและครอบครัวก็ทำนาบนผืนดินที่นาของตนเองราว 20 ไร่เศษ ซึ่งตามความเป็นจริงครอบครัวของพ่อเลี่ยมก็ไม่ถึงกับลำบาก มีความเป็นอยู่เหมือนกับ

ชาวบ้านทั่วไป ยิ่งลงเลี่ยมเป็นคนสมถะ แต่ตอนนี้ในหมู่บ้านพ่อเลี่ยมชาวบ้านได้ขายที่ดินไปกันส่วนใหญ่

"พ่อเลี่ยม" แม่โชนเรียกสามี

"พ่อเลี่ยมได้ยินเขาว่า น้ำเอิบขายที่ดินที่ปลายคลองได้เงินตั้งหลายล้านบาท เห็นเขาว่าพวกนี้เขาจะซื้อทำโรงงานอะไรก็ไม่รู้ ตามสงก็เลยจะขายเช่นกัน กำลังเก็งราคากันฉุนเฉียว ตามสงจะเอาหกล้าน คนซื้อเขาให้ไม่ถึงหกเลยเฉย ๆ เพราะพวกฮ้างงมาคูดอยู่เหมือนกัน โชคดีจึงเลขะพี แหมเงินเป็นล้านจะมากอีกแค่ไหนล่ะ คงจะเขอะน่าดูเลขะ เขื่อ...น่าอิจจาจิงอย่างนี้เราน่าจะขายกับเขาบ้างนะพ่อเลี่ยม" แม่โชนคุยกับสามี

แม่โชนอดรอกหม่นทุกวัน เพราะต้องการให้ผมขายที่ พามรรยาและลูก ๆ ไปอยู่ในเมือง เพราะเธอเห็นลุงปลั่งกับเมียสาว ทิดจุกกับป้าสร้อย น้ำลำคตกับตัวของแก หรือใครต่อใครในละแวกบ้านพากันขายที่นา ไปอยู่ที่อื่นพร้อมเงินก้อนโตทุกคนเป็นเศรษฐี ต่างแปลงโฉมตัวเองจนไม่เหลือเค้าขาวไร่ชาวนา บางคนขายที่นาเหลือเฉพาะที่ปลูกบ้าน ปลูกบ้านใหม่ใหญ่โต ชีอรรถนัต์ และเฟอร์นิเจอร์อื่น ๆ มีความเป็นอยู่อย่างหรูหรา

เดี๋ยวนี้ไม่มีลุงปลั่ง ทิดจุก ป้าสร้อย น้ำเอิบ ตามสง ให้หักทนายเมื่อสามเดือนที่แล้วบ้านสภาพทุ่งนาข้าวเหลืองอร่ามหายไปสิ้น ไม่เห็นร่องรอยให้เห็นอีก คนที่คุ้นหน้าคุ้นตาหายไปหมด มีแต่โรงงาน อาคารบ้านเรือนหน้าตาแปลก ๆ ผุดขึ้นอย่างรวดเร็ว "พ่อเลี่ยม"

"พ่อเลี่ยมอยู่ในเมืองนะ มีตึกกินง่ายนะนี่" แม่โชนโฆษณาชวนเชื่อ

"อาหารก็อุดมสมบูรณ์ ไม่อดอดอยาก อยู่ที่มีตึกกินชากันทุกที่ ปู ปลา กบ เขียด แพนไม่มีเหลืออยู่แล้ว" แม่โชนเข้าที่พ่อเลี่ยมต่อ

"นั่นคือเหตุผลไม่มีแม่โชน ฉันรักท้องทุ่ง รักดินแน่นดิน รักบ้านเก่า จะให้ทิ้งอย่างไร" พ่อเลี่ยมตัดพ้อ

"พ่อนี้ไม่ยอมพัฒนาตัวเอง ก้าวให้ทันโลกบ้างซี" บุญมีลูกคนโตตอบว่าพ่อ

"ใคร ๆ เขาก็ขายกันจะหมดอยู่แล้ว เราก็นำขายไปอยู่ที่อื่น" ลำยองลูกสาวคนเดียวกล่าวเสริมคนอื่น ๆ

"ผมว่าขายที่นาแล้ว เราซื้อปิคอัพใหม่ ๆ อย่างของลุงช่วยสักคันนะพ่อ" เอาไว้ขับไปเที่ยวไง" สมปองรุกเร้าพ่อเลี่ยม

พ่อเลี่ยมรู้ว่าทั้งมรรยาและลูก ๆ เห็นเขาขายที่นามีเงินมาก ๆ และชื่อของใช้ประเภท ตู้เย็น โทรทัศน์ รถยนต์ รมมอเตอร์ไซด์ ฯ บางบ้านแต่งตัวหรูหรา ประดับเพชร

ทอง ทั้งสร้อยข้อมือ สร้อยคอ นาฬิการาคาแพง ๆ และในบรรดาบุคคลในบ้านทั้งหมด คุณแม่โชนั้น
แหละที่อยากให้นมชายที่ไปและย้ายที่อยู่ไปอยู่ในเมือง เล่นเอาโกรธขี้ขี้กันอยู่บ่อย ๆ

"พี่เลี้ยงมะชอบขวางโลก ไม่ทันสมัยเลย เดี่ยวนี้บ้านเราพัฒนาเป็นนิคมแล้ว รู้หรือเปล่า
คงไม่รู้จักอีกสิ ก็ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ไงละ เห็นเขาว่าประเทศที่เป็นนิคมนะ ไม่มีคนจนเลย
บ้านเมืองก็เจริญของใช้ทันสมัยกันทุกบ้านเหมือนเมืองนอกนะพี่" แม่โชนสาธยายตามที่ฟังเขาคุยกัน

ผมคิดถึงลุง ป้า น้า อา เจ้าของที่ดินเดิมทุกคน นวกเขาจะคิดอย่างไรหนอถ้ารู้ว่าคนที่
ซื้อที่จากนวกเขาไปนั้น ทำปู้ปี้ป๋ากับที่ดินของบรรพบุรุษ และเขาคงจะไม่คิดถึงอนาคตหรอกว่ารุ่น
ลูกรุ่นหลานจะเอาที่ไหนทำมาหากิน คิดแต่จะหาความสุขเพียงชั่วอายุของตัวเอง ใช้อินจอะไร
จะเกิดขึ้นในสังคมที่นิยมบริโภคนกันอย่างนี้

ยิ่งทุกวัน ภรรยาและลูก ๆ ทั้งสาม รุกเร้าพ่อเลี่ยมทุกวันให้ขายที่ดินเพื่อจะได้เงิน
ก้อนโตเหมือนคนอื่น ๆ ถ้าภรรยาเป็นพ่อเลี่ยมจะตัดสินใจอย่างไร ?

แบบบันทึกรายการ

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น ม.2/.....

ก. แบบบันทึกทางเลือกของ.....หมายเลขที่ 1

1. ทางเลือกคือ
2. ทางเลือกคือ
3. ทางเลือกคือ

ข. แบบบันทึกทางเลือกที่เลือก หมายเลขที่ 2

ทางเลือกที่ตัดสินใจเลือก คือ

เหตุผล 1. 2.

3.

ค. แบบบันทึกการพยากรณ์ หมายเลขที่ 3

ทางเลือกที่เลือก คือ

ผลดี 1. 2.

ผลเสีย 1. 2.

ง. แบบบันทึกมติกลุ่ม หมายเลขที่ 4

ทางเลือกที่กลุ่มเลือก คือ.....

เหตุผล 1. 2.

จ. แบบบันทึกการตัดสินใจหลังจากการแสดงคำนิยาม หมายเลขที่ 5

☐ ยืนยัน

☐ เปลี่ยนแปลง

ทางเลือกที่เลือกใหม่ คือ

เหตุผล 1. 2.

ฉ. แบบบันทึกขั้นตอนการปฏิบัติตน หมายเลขที่ 6

1. 2.

3.

แบบบันทึกมติกลุ่ม

กลุ่มที่

วัน ม. 2/.....

-
- 1. ทางเลือกของกลุ่ม..... คือ
 - 2. เหตุผล 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 3. ค่าที่เกิดกับตัวเองและสังคม
 - 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
- รายชื่อสมาชิกกลุ่มที่
- 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับการพัฒนาคำนิยม
 วิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการสอน
 โดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง และโดยวิธีสอนตามคู่มือ
 การสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

บทคัดย่อ
 ของ
 อ้นัน ปิ่นอินทร์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
 ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา
 เมษายน 2534

การศึกษาค้นคว้ามีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับการพัฒนาค่านิยมวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง และโดยวิธีสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนราชบุรีบำรุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2533 จำนวน 90 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 45 คน และกลุ่มควบคุม 45 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง และกลุ่มควบคุมโดยวิธีสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 16 คาบ คาบละ 50 นาทีเท่ากัน ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัย แบบสุ่มกลุ่ม-สอบก่อน-สอบหลัง (Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง แผนการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น .62 แบบทดสอบวัดระดับการพัฒนาค่านิยม มีค่าความเชื่อมั่น .79 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระดับการพัฒนาค่านิยมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีระดับการพัฒนาค่านิยมที่สูงขึ้น ขึ้นที่หนึ่ง ลดลง 3.11% ขึ้นที่สอง ลดลง 4.45% ขึ้นที่สาม ลดลง 1.11% ขึ้นที่สี่ เพิ่มขึ้น 0.67% ขึ้นที่ห้า ลดลง 3.11% และขึ้นที่หก เพิ่มขึ้น 11.11%

A COMPARATIVE STUDY OF--MATHAYOM SUKSA II STUDENTS' ACHIEVEMENT
AND LEVELS OF VALUE DEVELOPMENT IN SOCIAL STUDIES
THROUGH THE VALUES CLARIFICATION METHOD AND THROUGH
THE TEACHER'S MANUAL METHOD OF THE SENERISORY UNIT
GENERAL EDUCATION DEPARTMENT

AN ABSTRACT

BY

ARNON PUNAIN

Presented in partial fulfillment of the requirements for
the Master of Education degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University

April 1991

The purpose of this study was to compare the study of Mathayom Suksa two students' achievement and levels of value development in social studies through the value clarification method and through the teacher's manual method of the Senerisosy unit General Education Department.

The sample group was 90 Mathayom Suksa two students studying in Rattanasatbumrung School at Amphur Banpong in Ratchaburi under the jurisdiction of the Department of General Education in the second semester of the academic year 1990. The sample group was divided into two groups : the experimental group and the control group of 45 students each. The experimental group studied through the value clarification method. The control group studied through the teacher's manual method of the senerisory unit General Education Department. The experimental time was 16 periods, it was 50 minutes per period. The Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design was used to experiment the sample group.

The research instruments for data collection consisted of 1) lesson plans of the value clarification method, 2) lesson plans of the teacher's manual method of the senerisory unit General Education Department, 3) Social achievement test with a reliability .62 and 4) A level of a development values test with a reliability .79 . The data were analyzed using the method t-test.

The results of the study were as follow : The social studies achievement between the experimental group and the control group were significant difference at .05 level. A level of a development values between the experimantal group and the control group were significant difference at .05 level Moreover, the experinental group had a higher level development values : step1 reduces 3.11%, step 2 reduces 4.45%.

step 3 reduces 1.11%, step 4 increases 0.67%, step 5 reduces 3.11% , and
step 6 increases 11.11% .